

ปัญหาการรับฟังข้อเท็จจริงของศาลฎีกาในการพิจารณาคดีแรงงาน

นายธีรศักดิ์ แก้ววงศ์วัฒนา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2545

ISBN 974-281-683-2

**THE PROBLEMS OF ADMISSIBILITY OF THE FACT IN
THE SUPREME COURT REGARDING LABOUR CASE CONSIDERATION**

MR. THEERASAK KAEWWONGWATTANA

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School Dhurakijpundit University

2002

SIBN 974 – 281 – 683 – 2

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัญหาการรับฟังข้อเท็จจริงของศาลฎีกาในการพิจารณาคดีแรงงาน

เสนอโดย นายธีรศักดิ์ แก้ววงศ์วัฒนา

สาขาวิชา นิติศาสตร์ (กฎหมายธุรกิจ)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ศ.ดร.ธีระ ศรีธรรมรักษ์

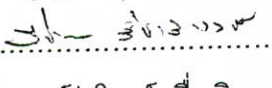
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ศ.ปัญญา สุทธิบดี

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

 ประธานกรรมการ
(ศ.ดร.ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล)

 กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ศ.ดร.ธีระ ศรีธรรมรักษ์)

 กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(ศ.ปัญญา สุทธิบดี)

 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(อาจารย์รุ่งโรจน์ รุ่งเรืองวงศ์)

 กรรมการผู้แทนทบวงมหาวิทยาลัย
(ศ.สมชัย ทรัพย์วณิช)

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รศ.ดร.สมพงษ์ อูร์พินท์)

วันที่ 13 เดือน 12

พ.ศ. 2545

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัญหาการรับฟังข้อเท็จจริงของศาลฎีกาในการพิจารณาคดีแรงงาน
ชื่อนักศึกษา	นายธีรศักดิ์ แก้ววงษ์วัฒนา
อาจารย์ที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์ ดร. ธีระ ศรีธรรมรักษ์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ศาสตราจารย์ ปัญญา สุทธิบัณฑิต
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2545

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งทำการศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาการรับฟังข้อเท็จจริงของศาลฎีกาในการพิจารณาคดีแรงงาน เนื่องจากตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 มาตรา 54 วรรคแรก ห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงและมาตรา 56 วรรคสอง ให้ศาลฎีกาย้อนสำนวนไปให้ศาลแรงงานพิจารณาคดี เพิ่มเติมใหม่หากข้อเท็จจริงที่ศาลแรงงานรับฟังมายังไม่พอกแก่การวินิจฉัยข้อกฎหมาย

การศึกษาวินิจฉัยฉบับนี้ศึกษาด้วยวิธีวิจัยเอกสาร โดยการค้นคว้าจากพระราชบัญญัติ ตำรา แนวคำพิพากษาของศาลฎีกา ตลอดจนความเห็นของนักวิชาการและนักกฎหมายที่ปรากฏอยู่ในตำราหรือบทความ

จากการศึกษาพบว่า การที่คดีแรงงานห้ามมิให้คู่ความอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงโดยเด็ดขาดก่อให้เกิดปัญหาในการพิจารณาคดีของศาลฎีกาซึ่งต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ศาลแรงงานรับฟังมาแม้ว่าศาลแรงงานจะรับฟังข้อเท็จจริงมาไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ตาม ศาลฎีกาไม่มีอำนาจแก้ไข ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมและเกิดปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาคดี

วิทยานิพนธ์นี้จึงเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 กำหนดให้มีการอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ต่อศาลฎีกาได้บ้างภายใต้กรอบข้อบังคับที่เคร่งครัด และศาล

ผู้ก็สามารถรับฟัง ข้อเท็จจริงหรือวินิจฉัยข้อเท็จจริงได้โดยไม่ต้องย้อนสำนวน เพื่อมิให้
เกิดปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาคดี และเสียค่าใช้จ่ายในการย้อนสำนวน อันจะเป็น
การอำนวยความสะดวกให้แก่คู่ความ สมดังเจตนารมณ์ของการพิจารณาคดีแรงงาน

Thesis Title	The Problems of Admissibility of the Fact in the Supreme Court regarding Labour Case Consideration
Name	Mr. Theerasak Kaewwongwattana
Thesis Advisor	Prof. Dr. Thira Srithamaraks
Co. Thesis Advisor	Prof. Panya Sutthibodee
Department	Law
Academic Year	2002

ABSTRACT

The purpose of this study is to analyze the problems concerning the admissibility of fact in the Supreme Court's labour case considerations. According to the Labour Court Establishment and Labour Case Procedure Act of B.E. 2522, Article 54, the first paragraph stipulates that there can be no direct appeal to the Supreme Court regarding problems of fact. Also, in the Article 56, second paragraph, it stipulates that the Supreme Court must return the dossier to the Labour Court for re-consideration, on condition that, the fact from the Labour Court is not strong enough for legal judgement.

This documentary research studies Acts of Law, textbooks, the judgements of the Supreme Court through the points of view of the scholars and lawyers existing in textbooks or articles.

From the research, it is found that the labour case's prohibition on appeal against the fact reported brings about the problem in the consideration by the Supreme Court which strongly pertains to the facts reported by the Labour Court. No matter if the fact is true, false or illegal, the Supreme Court has no authority to operate on this matter and this results in injustice and tardiness in procedure of the case consideration.

This research suggests the guideline solution to the problem by amending the Labour Court Establishment Act and Labour Case Procedure, B.E. 2522. , allowing an appeal against questionable fact to the Supreme Court

under the strict regulations, and giving the power to the Supreme Court to judge the fact without returning the dossier. This method will shorten the period of consideration and save expenses in returning the dossier. This solution should bring the uprightness to both parties, the plaintiff and the defendant exactly as intended by the labour case consideration procedures.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีทำให้ผู้เขียนมีความรู้ลึกซึ้งซึ่งในความเมตตา กรุณา และพระคุณของท่านศาสตราจารย์ ดร. ชีระ ศรีธรรมรักษ์ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ให้โอกาสรับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และท่านศาสตราจารย์ปัญญา สุทธิบัณฑิต ผู้พิพากษาศาลฎีกาที่ให้โอกาสรับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้คำแนะนำทางวิชาการตลอดจนแนวทางในการเขียนและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องในการทำวิทยานิพนธ์อย่างละเอียดพร้อมทั้งได้ชี้แนะแนวความคิดอย่างเป็นระบบระเบียบ ผู้เขียนขอโน้มรำลึกไว้ด้วยความเคารพและขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ทั้งสองเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ท่านศาสตราจารย์ ดร.ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล ที่ให้ความกรุณาสละเวลาอันมีค่ารับเป็นประธานกรรมการ และขอกราบขอบพระคุณ ท่านอาจารย์รุ่งโรจน์ รื่นเรืองวงศ์ ผู้พิพากษาศาลฎีกา และท่านศาสตราจารย์ สมชัย ทรัพย์วนิช ที่ให้ความกรุณาเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและกรรมการผู้แทนทบวงมหาวิทยาลัยในการสอบวิทยานิพนธ์ และท่านอาจารย์ ดร.พีรพันธุ์ พาลุสุข ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ที่กรุณาให้คำแนะนำต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อผู้เขียนเพื่อให้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหาสาระที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุดและเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยทุกท่านแห่งมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ตลอดจนบุคคลทุกท่านที่ไม่อาจกล่าวนามได้ทั้งหมด ณ ที่นี้ ที่กรุณาให้คำแนะนำเป็นกำลังใจช่วยเหลือสนับสนุน และส่งเสริมในด้านความคิดข้อมูลต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เขียนสามารถทำวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดี

อนึ่งหากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่า และมีประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าของผู้สนใจ ผู้เขียนขอขอบบูชาพระคุณ แด่ คุณประภิต และคุณปราณี แก้ววงศ์วัฒนา บิดามารดา ผู้ซึ่งเป็นผู้ให้ในทุกสิ่งแก่ผู้เขียนตลอดมา รวมทั้งครู อาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ผู้เขียนตลอดจนผู้แต่งหนังสือหรือตำราทุกท่านที่ผู้เขียนใช้อ้างอิงในวิทยานิพนธ์นี้และผู้มีพระคุณของผู้เขียนทุกท่าน ส่วนความผิดพลาดและข้อบกพร่องใดๆ ผู้เขียนขอโน้มรำลึกไว้แต่เพียงผู้เดียว

ธีรศักดิ์ แก้ววงศ์วัฒนา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	3
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	3
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	3
1.5 วิธีการศึกษา.....	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	4
2. ระบบการอุทธรณ์ ฎีกา คดีแพ่งในศาลยุติธรรม.....	5
2.1 การอุทธรณ์คดีแพ่ง.....	7
2.1.1 สิทธิในการอุทธรณ์ของกลุ่มความ.....	7
(1) สิทธิของกลุ่มความในการอุทธรณ์.....	8
(2) บุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับคำพิพากษาหรือคำสั่ง ของศาลชั้นต้น.....	8
2.1.2 หลักเกณฑ์ในการอุทธรณ์.....	9
(1) ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายต้องระบุโดยชัดแจ้ง.....	10
(2) ระยะเวลาและการยื่นฟ้องอุทธรณ์.....	12
(3) อุทธรณ์ข้อที่ยกขึ้นว่ากันมาแล้วในศาลชั้นต้น.....	13
(4) ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างในอุทธรณ์ ต้องเป็นสาระแก่คดีอันควรได้รับการวินิจฉัย.....	15
2.1.3 คดีต้องห้ามอุทธรณ์.....	16

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
(1) คดีที่กฎหมายบัญญัติห้ามอุทธรณ์.....	16
(2) คดีที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นที่สุด.....	17
(3) คดีที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นที่สุด.....	17
(4) คดีต้องห้ามอุทธรณ์ตามจำนวนทุนทรัพย์.....	18
2.1.4 การรับรองให้อุทธรณ์.....	19
2.2 การฎีกาคดีแพ่ง.....	21
2.2.1 หลักเกณฑ์ในการฎีกา.....	22
(1) ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายต้องระบุโดยชัดแจ้ง.....	22
(2) ระยะเวลาในการยื่นฟ้องฎีกา.....	23
(3) ฎีกาข้อที่ยกขึ้นว่ากันมาแล้วในศาลชั้นต้น และ ศาลอุทธรณ์.....	24
(4) ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างในฎีกา ต้องเป็นสาระแก่คดีอันควรได้รับการวินิจฉัย.....	25
2.2.2 คดีต้องห้ามฎีกา.....	27
(1) คดีที่กฎหมายบัญญัติห้ามฎีกา.....	27
(2) คดีที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นที่สุด.....	28
(3) คดีที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นที่สุด.....	28
(4) คดีต้องห้ามฎีกาตามจำนวนทุนทรัพย์.....	29
2.2.3 การรับรองให้ฎีกา.....	29
2.3 การอุทธรณ์ในศาลชั้นอุทธรณ์.....	30
2.3.1 ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ คดีแพ่ง.....	31
(1) หลักเกณฑ์ในการอุทธรณ์คดีแพ่ง.....	34
ก. ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายต้องระบุโดยชัดแจ้ง.....	34

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ข. อุทธรณ์ข้อที่ยกขึ้นว่ากล่าวมาแล้วใน ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่าง ประเทศ.....	35
ค. ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างในอุทธรณ์ ต้องเป็นสาระแก่คดีอันควรได้รับการวินิจฉัย.....	35
(2) หลักเกณฑ์ในการอุทธรณ์คดีแพ่ง.....	35
(3) ข้อยกเว้นในการอุทธรณ์.....	36
(4) การรับรองให้อุทธรณ์.....	37
2.3.2 ศาลภาษีอากร รกกลาง.....	37
(1) หลักเกณฑ์ในการอุทธรณ์.....	39
ก. ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายต้องระบุโดยชัดแจ้ง.....	39
ข. อุทธรณ์ข้อที่ยกขึ้นว่ากล่าวมาแล้วใน ศาลภาษีอากรกลาง.....	40
ค. ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างในอุทธรณ์ ต้องเป็นสาระแก่คดีอันควรได้รับการวินิจฉัย.....	40
(2) ระยะเวลาการยื่นอุทธรณ์.....	40
(3) ข้อยกเว้นในการอุทธรณ์.....	41
(4) การรับรองให้อุทธรณ์.....	42
2.3.3 ศาลแรงงานกลาง.....	42
(1) หลักเกณฑ์ในการอุทธรณ์.....	47
ก. ข้อกฎหมายต้องระบุโดยชัดแจ้ง.....	47
ข. อุทธรณ์ข้อที่ยกขึ้นว่ากล่าวมาแล้วใน ศาลแรงงานกลาง.....	48
ค. ข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างในอุทธรณ์ต้องเป็นสาระ แก่คดีอันควรได้รับการวินิจฉัย.....	49

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
(2) ระยะเวลาการยื่นอุทธรณ์.....	49
3. การอุทธรณ์ ฎีกา คดีแรงงานตามกฎหมายต่างประเทศ เปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณา คดีแรงงาน พ.ศ. 2522 ของประเทศไทย.....	53
3.1 ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน.....	53
3.1.1 ศาลแรงงาน.....	53
(1) ศาลแรงงานชั้นต้น.....	55
(2) ศาลแรงงานมลรัฐ.....	55
(3) ศาลแรงงานสหพันธ์รัฐ.....	56
3.1.2 การอุทธรณ์คำพิพากษา.....	58
3.2 ประเทศอิสราเอล.....	59
3.2.1 ศาลแรงงาน.....	60
3.2.2 การอุทธรณ์คำพิพากษา.....	61
3.3 ประเทศสิงคโปร์.....	61
3.3.1 ศาลแรงงาน หรือศาลอุตสาหกรรม.....	62
3.3.2 การอุทธรณ์คำพิพากษา.....	63
3.4 ประเทศไทย.....	64
3.4.1 ศาลแรงงาน.....	64
3.4.2 การอุทธรณ์คำพิพากษา.....	66
3.5 เปรียบเทียบศาลแรงงานและการดำเนินคดีแรงงาน ในต่างประเทศกับประเทศไทย.....	67
3.5.1 ลักษณะและจำนวนศาลแรงงาน.....	68
3.5.2 อำนาจการพิจารณาคดีอาญาในศาลแรงงาน.....	69
3.5.3 การอุทธรณ์ฎีกาคำพิพากษา.....	70

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4. วิเคราะห์การรับฟังข้อเท็จจริงของศาลฎีกาในการพิจารณาคดีแรงงาน.....	72
4.1 ศาลแรงงานฟังข้อเท็จจริงอย่างไม่เหมาะสมและไม่เป็นธรรม.....	75
4.2 ข้อเท็จจริงที่ศาลแรงงานรับฟังมาไม่เพียงพอแก่การพิจารณาคดี.....	79
4.2.1 ข้อเท็จจริงปรากฏชัดในสำนวนความอยู่แล้ว.....	80
4.2.2 ประเด็นข้อพิพาทนั้นคู่ความไม่ได้รับข้อเท็จจริง.....	81
4.2.3 ประเด็นข้อพิพาทนั้นคู่ความยังมีได้นำสืบพยานหลักฐาน.....	82
4.3 ศาลแรงงานฟังข้อเท็จจริงไม่ชอบด้วยกฎหมาย.....	82
4.3.1 ข้อเท็จจริงที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย.....	83
4.3.2 ข้อเท็จจริงนอกจากที่ปรากฏจากพยานหลักฐานในคดี.....	85
5. สรุปและข้อเสนอแนะ.....	91
5.1 สรุป.....	91
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	96
บรรณานุกรม.....	99
ประวัติผู้เขียน.....	105

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ก่อนการประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 การดำเนินคดีแรงงานต้องดำเนินคดียังศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาคดีแพ่ง และใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในการพิจารณาคดีเมื่อศาลชั้นต้นพิพากษาแล้ว คู่ความไม่พอใจในคำพิพากษาก็มีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้นต่อศาลอุทธรณ์ได้ หรือเมื่อศาลอุทธรณ์พิพากษาแล้วหากคู่ความฝ่ายใดไม่พอใจคำพิพากษาดังกล่าวก็สามารถจะฎีกาสู่ศาลฎีกาได้ ซึ่งเป็นการอุทธรณ์และฎีกาได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริง และข้อกฎหมาย ทั้งนี้ภายใต้บทบังคับว่าด้วยการอุทธรณ์และฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ต่อมาเมื่อได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2522 เป็นต้นมา กฎหมายฉบับดังกล่าวได้ทำให้ประเทศไทยมีศาลแรงงานขึ้น โดยสังกัดอยู่ในกระทรวงยุติธรรม¹

ศาลแรงงานเป็นองค์กรหนึ่งของรัฐในระบบไตรภาคี ที่เข้าไปมีบทบาทและช่วยเหลือในด้านการแก้ไขแรงงานเรื่องการชี้ขาดข้อพิพาทแรงงาน การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลแรงงานมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากการดำเนินคดีแพ่งทั่วไป เนื่องจากการแก้ไขปัญหาแรงงานโดยเฉพาะ ซึ่งรวมทั้งข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างนายจ้าง และลูกจ้าง อย่างเป็นธรรมทั้งสองฝ่าย เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน ศาลแรงงานมีแนวนโยบายและเจตนารมณ์ในการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินคดีแรงงานไว้อย่างชัดเจน คือ ประหยัด สะดวก รวดเร็ว เสมอภาค และเป็นธรรม เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณา

¹ ศาลยุติธรรมได้แยกออกจากกระทรวงยุติธรรม เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2543

คดีแรงงาน พ.ศ. 2522 จึงกำหนดให้คู่ความที่ไม่พอใจคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลแรงงานต้องอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งไปยังศาลฎีกาโดยตรง และจะอุทธรณ์ได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น

ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงาน และวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 มาตรา 54 วรรคแรกบัญญัติว่า “ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่น คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลแรงงาน ให้อุทธรณ์ได้เฉพาะในข้อกฎหมายไปยังศาลฎีกา ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น” และมาตรา 56 วรรคสอง บัญญัติว่า “ในการพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกา ให้ถือตามข้อเท็จจริงที่ศาลแรงงานได้วินิจฉัยมา แต่ถ้าข้อเท็จจริงที่ศาลแรงงานฟังมายังไม่พอแก่การวินิจฉัยข้อกฎหมาย ให้ศาลฎีกาสั่งให้ศาลแรงงานฟังข้อเท็จจริงเพิ่มเติมที่ศาลฎีกาแจ้งไป ส่งสำนวนคืนศาลฎีกา โดยเร็ว” ตามบทบัญญัติของกฎหมายทั้งสองมาตราข้างต้น ข้อพิพาทซึ่งเป็นปัญหาข้อเท็จจริง จึงยุติลงในชั้นการพิจารณาคดีของศาลแรงงานเท่านั้น และแม้จะต้องมีการอุทธรณ์ข้อกฎหมายไปยังศาลฎีกา การพิจารณาข้อกฎหมายศาลฎีกาก็ต้องยึดถือข้อเท็จจริงตามที่ศาลแรงงานวินิจฉัยไว้แล้วเท่านั้น ซึ่งถ้าหากข้อเท็จจริงยังไม่เพียงพอที่จะวินิจฉัยข้อกฎหมาย ศาลฎีกาก็จะต้องย้อนสำนวนไปให้ศาลแรงงานฟังข้อเท็จจริงเพิ่มเติม เป็นเหตุให้การพิจารณาของศาลฎีกาล่าช้า และลูกจ้างได้รับความเดือดร้อนมาก ซึ่งไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย

นอกจากนี้ปรากฏว่าศาลแรงงานฟังข้อเท็จจริงผิดพลาด หรือใช้ดุลพินิจรับฟังข้อเท็จจริงอย่างไม่เหมาะสมซึ่งไม่เป็นธรรมแก่คู่ความ ศาลฎีกาซึ่งเป็นศาลสูงสุดก็ไม่อาจจะเยียวยาแก้ไขได้เพราะบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว จึงสมควรที่จะได้ศึกษา ค้นคว้าระบบการอุทธรณ์ ฎีกาคดีแรงงานของศาลต่างประเทศ นำมาเปรียบเทียบระบบการอุทธรณ์ คดีแรงงานของประเทศไทย เพื่อที่จะได้นำไปปรับปรุงแก้ไขระบบอุทธรณ์คดีแรงงานของประเทศไทยให้สมบูรณ์ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1.2.1 เพื่อศึกษาระบบการอุทธรณ์ คดีแรงงานของไทย และของต่างประเทศ
- 1.2.2 เพื่อศึกษาการดำเนินคดีของศาลแรงงานและการรับฟังข้อเท็จจริงในการพิจารณาคดีแรงงานของศาลแรงงาน
- 1.2.3 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาของการรับฟังข้อเท็จจริงของศาลฎีกาในการพิจารณาคดีแรงงาน เช่น ข้อเท็จจริงที่ศาลแรงงานรับฟังมาไม่เพียงพอแก่การพิจารณาคดีศาลแรงงานรับฟังข้อเท็จจริงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลแรงงานฟังข้อเท็จจริงอย่างไม่เหมาะสมศาลฎีกาจะมีอำนาจแก้ไขอย่างไร หรือไม่
- 1.2.4 เพื่อให้ทราบถึงข้อดี และข้อที่ควรแก้ไขปรับปรุงบางประการของการอุทธรณ์ฎีกาคดีแรงงาน

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

การที่คดีแรงงานห้ามมิให้คู่ความอุทธรณ์ ปัญหาข้อเท็จจริงไปสู่ศาลฎีกาโดยให้อุทธรณ์ ได้ในปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น ก่อให้เกิดปัญหาในการพิจารณาคดีของศาลฎีกา ซึ่งต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ศาลแรงงานรับฟังมา แม้ว่าศาลแรงงานจะรับฟังข้อเท็จจริงมาไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ตาม แต่ศาลฎีกาไม่มีอำนาจในการรับฟังข้อเท็จจริงใหม่ให้ถูกต้อง เป็นเหตุให้ระบบการพิจารณาคดีโดยศาลแรงงานไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่คู่ความได้อย่างแท้จริง ซึ่งไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศาลแรงงาน เพื่อพิจารณาคดีแรงงาน โดยเฉพาะ

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาถึงการรับฟังข้อเท็จจริงในการพิจารณาคดีของศาลแรงงานและการรับฟังข้อเท็จจริงคดีแรงงานของศาลฎีกา โดยค้นคว้าจากคำพิพากษาคดีแรงงานของศาลแรงงานกลาง และศาลฎีกา การอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดี

แรงงาน พ.ศ. 2522 เปรียบเทียบกับ การอุทธรณ์ ฎีกา ตามกฎหมายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ประเทศอิสราเอล และประเทศสิงคโปร์

1.5 วิธีการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ทำการศึกษาด้วยการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการค้นคว้ารวบรวมจาก พระราชบัญญัติ ตำรา หนังสือวิชาการ ตัวอย่างกฎหมาย แนวคำพิพากษาของศาล ตลอดจนความเห็นของนักวิชาการ นักกฎหมายที่ปรากฏอยู่ในตำราหรือบทความ และทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาอุทธรณ์ฎีกาของศาลแรงงาน ในเรื่องระบบการพิจารณาของศาลแรงงาน

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1.6.1 ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ของการอุทธรณ์ ฎีกา ในศาลยุติธรรม

1.6.2 ทำให้ทราบถึงการดำเนินคดีในศาลแรงงานเกี่ยวกับการอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงาน และวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 กับวิธีพิจารณาคดีในศาลแรงงานของสหพันธ์รัฐเยอรมัน ประเทศอิสราเอล และประเทศสิงคโปร์ ซึ่งอาจมีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

1.6.3 ทำให้ทราบถึงปัญหาการรับฟังข้อเท็จจริงของศาลฎีกา ในการพิจารณาคดีแรงงาน

1.6.4 สามารถนำเสนอเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข เกี่ยวกับปัญหาการรับฟังข้อเท็จจริงของศาลฎีกาในการพิจารณาคดีแรงงานเพื่อที่จะได้นำไปปรับปรุงแก้ไขระบบการอุทธรณ์ฎีกาคดีแรงงานของประเทศไทยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป

บทที่ 2

ระบบการอุทธรณ์ ฎีกา คดีแพ่งในศาลยุติธรรม

การดำเนินคดีในศาลเกิดจากการที่บุคคลสองฝ่ายมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลใดตามกฎหมายแพ่ง หรือบุคคลใดจะต้องใช้สิทธิทางศาลเมื่อทั้งสองฝ่ายไม่สามารถตกลงกันได้จึงต้องให้ศาลพิจารณา และพิพากษาคดีให้ซึ่งศาลจะต้องพิจารณาจากพยานหลักฐานที่คู่ความแต่ละฝ่ายนำเสนอต่อศาล โดยที่พยานหลักฐานต่างๆ ที่เสนอมามีทั้งบุคคลเป็นพยาน และวัตถุเป็นพยาน ศาลเป็นผู้พิจารณาชี้ว่าพยานทั้งสองฝ่ายเปรียบเทียบว่าฝ่ายใดมีน้ำหนักคดียิ่งไปกว่ากัน ฝ่ายใดมีพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือมากกว่าศาลย่อมพิพากษาคัดสินคดีไปตามพยานหลักฐานให้ฝ่ายที่ศาลเชื่อมากกว่าเป็นฝ่ายชนะคดี ในการตัดสินคดีนั้นย่อมถูกใจคู่ความฝ่ายที่ชนะคดีและไม่ถูกใจอีกฝ่ายหนึ่งที่แพ้คดี ฝ่ายที่ศาลตัดสินให้เป็นฝ่ายชนะคดีย่อมพอใจในผลคำตัดสิน ส่วนฝ่ายที่ศาลตัดสินให้แพ้คดีย่อมไม่พอใจในคำตัดสิน หากคู่ความทั้งสองฝ่ายยอมรับในคำตัดสินตลอดทั้งเหตุผลของศาล คู่ความที่ยอมรับก็ไม่จำเป็นต้องต่อสู้คดีกันอีกต่อไป แต่สำหรับกรณีคู่ความที่ไม่พอใจในคำตัดสินหรือยังมีข้อข้องใจในเหตุผลของศาลซึ่งได้แสดงไว้ในคำตัดสิน คู่ความฝ่ายที่ไม่พอใจสามารถต่อสู้คดีได้อีกเพื่อหาคำตัดสินที่พอใจ โดยที่กฎหมายเปิดโอกาสให้คู่ความสามารถอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ได้ และหากยังไม่พอใจหรือยังไม่ยุติก็สามารถฎีกาต่อไปยังศาลฎีกาซึ่งเป็นศาลสูงสุดเมื่อศาลฎีกามีคำพิพากษาแล้วให้ถือว่าคำพิพากษาศาลฎีกาเป็นที่สิ้นสุด

ความหมายของการอุทธรณ์ อุทธรณ์ คือ กระบวนพิจารณาที่ผู้อุทธรณ์โต้แย้งคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลชั้นต้นต่อศาลอุทธรณ์ และถือเป็นคำฟ้องชนิดหนึ่ง¹

¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 1 (3)

เมื่อมีการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลชั้นต้นจนศาลมีคำพิพากษา หรือมีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใด ไม่ว่าจะคำสั่งนั้นจะเป็นคำสั่ง คำร้อง คำขอ หรือเป็นคำสั่งชี้ขาดคดีก็ตาม ถ้าคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น โต้แย้งสิทธิของบุคคลใด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตัวความทั้งสองฝ่าย ไม่ว่าจะฝ่ายโจทก์หรือจำเลย บุคคลซึ่งถูกโต้แย้งสิทธินั้นย่อมสามารถยื่นอุทธรณ์ เพื่อให้ศาลอุทธรณ์ได้พิจารณาคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลชั้นต้น นั้นอีกครั้งหนึ่ง¹ ทั้งนี้ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดไว้ ระบบศาลยุติธรรม แบ่งออกเป็น 3 ชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น²

กระบวนการพิจารณาในศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกาแตกต่างไปจากกระบวนการพิจารณาในศาลชั้นต้น เพราะการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกาเป็นการพิจารณาส่วนหนึ่งต่างหากจากการพิจารณาของศาลชั้นต้น กล่าวคือ ในชั้นอุทธรณ์ต้องมีคำฟ้องอุทธรณ์ คำแก้อุทธรณ์ ส่วนในชั้นฎีกาก็จำเป็นจะต้องมีคำฟ้องฎีกา คำแก้ฎีกา นอกจากนั้นระเบียบการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกากระทำโดยวิธีตรวจพิจารณา คำฟ้องอุทธรณ์ และคำแก้อุทธรณ์ คำฟ้องฎีกาและคำแก้ฎีกา ตลอดจนเอกสารและหลักฐานทั้งปวงในสำนวนคดีที่ศาลชั้นต้นได้รวบรวมไว้ส่งมาเพื่อพิจารณาโดยไม่ได้ออกนั่งพิจารณาอย่างศาลชั้นต้น ยกเว้นในกรณีคู่ความขอแถลงการณ์ด้วยวาจา ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาจึงจะออกมานั่งพิจารณา เพื่อฟังคำแถลงการณ์ของคู่ความดังกล่าว การพิจารณาของศาลอุทธรณ์เป็นคณะชั้นตอนกับศาลชั้นต้น โดยถือว่าคดีนั้นจะได้รับการพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง ในศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกา การอุทธรณ์และฎีกาคดีในศาลยุติธรรมนั้นแยกพิจารณาตามประเภทของคดีได้ดังนี้

¹ เข็มชัย ชูติวงศ์. เอกสารการสอนชุดวิชา กฎหมายวิธีสบัญญัติ 2. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2530, หน้า 173.

² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 272 และพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 1

2.1 การอุทธรณ์คดีแพ่ง

บรรดาคดีแพ่งที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งหรือมีคำพิพากษาชี้ขาดตัดสินคดีแล้ว คู่ความฝ่ายที่ไม่พอใจผลของการตัดสินไม่ว่าจะเป็นผู้แพ้หรือผู้ชนะในศาลชั้นต้น ก็อาจนำคดีขึ้นสู่ศาลสูงซึ่งมีผู้พิพากษาที่มีประสบการณ์ เชี่ยวชาญ และมีความสามารถกว่าให้ชี้ขาดตัดสินคดีได้ ก็คือ ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา หากคู่ความไม่ได้ใช้สิทธิในการอุทธรณ์หรือฎีกา ก็ต้องบังคับคดีกันตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้น แต่ถ้าหากคู่ความใช้สิทธิอุทธรณ์ฎีกา ก็เท่ากับได้เปิดคดีขึ้นศาลอีกชั้นหนึ่งให้พิจารณาซึ่งไม่ได้เกี่ยวกับศาลชั้นต้นอีกต่อไป¹

การอุทธรณ์คำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลชั้นต้นนั้น ผู้อุทธรณ์จะต้องอ้างถึงเหตุผลที่ไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษา หรือคำสั่ง หรือเหตุผลที่อ้างว่า คำพิพากษา หรือคำสั่งนั้นผิดพลาดอย่างไร ต้องแสดงให้เห็นชัด ถึงเหตุผลประกอบข้ออ้างในการอุทธรณ์ คู่ความในคดีมีสิทธิที่จะอุทธรณ์ได้เสมอ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาข้อเท็จจริง หรือปัญหาข้อกฎหมาย เว้นแต่จะมีบทบัญญัติห้ามอุทธรณ์ไว้

2.1.1 สิทธิในการอุทธรณ์ของคู่ความ

ผู้มีสิทธิยื่นอุทธรณ์โดยปกติแล้วผู้อุทธรณ์มักจะเป็นคู่ความที่พิพาทกันในศาลชั้นต้น และผู้แพ้คดีในศาลชั้นต้นจะเป็นผู้ใช้สิทธิอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ แต่สิทธิที่จะยื่นอุทธรณ์มิได้อยู่ที่การแพ้หรือชนะคดี แต่อยู่ที่ว่ามีกฎหมายห้ามอุทธรณ์หรือบัญญัติให้เป็นที่สุดหรือไม่ ถ้าไม่มีกฎหมายห้ามแล้ว คู่ความย่อมมีสิทธิอุทธรณ์ได้² ในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย

¹ จักรพงษ์ เล็กสกุลไชย. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาคทั่วไป และภาคอุทธรณ์ ฎีกา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2538 หน้า 205 – 206.

² คำพิพากษา ฎีกาที่ 324/2503

(1) สิทธิของคู่ความในการอุทธรณ์

คู่ความ หมายความว่า บุคคลผู้ยื่นคำฟ้อง หรือถูกฟ้องต่อศาล และเพื่อประโยชน์แห่งการดำเนินกระบวนการพิจารณาให้รวมถึงบุคคลผู้มีสิทธิกระทำการแทนบุคคลนั้นๆ ตามกฎหมายหรือในฐานะทนายความ¹ ตลอดจนผู้มีสิทธิมีส่วนในการโต้แย้ง และแสดงสิทธิตามกฎหมาย² ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายโจทก์หรือจำเลย บุคคลซึ่งถูกโต้แย้งสิทธินั้นย่อมสามารถยื่นอุทธรณ์ เพื่อให้ศาลอุทธรณ์ได้พิจารณา คำพิพากษา หรือคำสั่ง ของศาลชั้นต้นอีกครั้งหนึ่ง

(2) บุคคลผู้มีส่วนได้เสียกับคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้น

ผู้อุทธรณ์ต่างเป็นคู่ความในคดีมาแต่ศาลชั้นต้น บุคคลภายนอก หากมีส่วนได้เสียในคดี ก็ชอบที่จะใช้สิทธิอุทธรณ์ได้ เช่นเดียวกับคู่ความในคดีโดยการร้องสอด³ แม้บุคคลภายนอกคดีมิได้เป็นคู่ความมาแต่ศาลชั้นต้น หากมีส่วนได้เสียกับคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้น ย่อมอุทธรณ์ได้ และบุคคลภายนอกที่ยื่นอุทธรณ์นั้นถือว่าเป็นคู่ความชั้นอุทธรณ์

1) ผู้ที่ถูกศาลลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาล สามารถอุทธรณ์คำพิพากษานั้นได้ แต่จะอุทธรณ์ให้ศาลลงโทษบุคคลอื่น ฐานละเมิดอำนาจศาลไม่ได้⁴

2) ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษายึดทรัพย์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาศาลอาจให้บุคคลภายนอกที่ครอบครองทรัพย์สินนั้นดูแลรักษาทรัพย์ก็ได้ ผู้รักษาทรัพย์มีสิทธิจะได้ค่าตอบแทนตามสมควร โดยศาลจะเป็นผู้สั่งให้คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 1 (11)

² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55

³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 57

⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 861/2503

⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 303 (2)

เป็นผู้จ่าย โดยถือค่าฤชาธรรมเนียมส่วนหนึ่ง ถ้าศาลกำหนดค่ารักษาทรัพย์ไม่เป็นที่น่าพอใจผู้รักษาทรัพย์สามารถอุทธรณ์ได้¹

3) ผู้ค้ำประกันในศาลเพื่อการชำระหนี้ ตามคำพิพากษา² ถ้าลูกหนี้ที่ตนค้ำประกันไม่ยอมชำระหนี้ตามคำพิพากษา เจ้าหนี้สามารถบังคับคดีเอาจากทรัพย์สินของผู้ค้ำประกันได้ทันทีโดยไม่ต้องฟ้องคดีใหม่ คำสั่งของศาลที่ให้บังคับคดีเอาจากทรัพย์สินของผู้ค้ำประกันนี้ ผู้ค้ำประกันย่อมอุทธรณ์ได้³

4) ผู้ซื้อทรัพย์จากการขายทอดตลาดหรือผู้ที่สู้ราคาในการขายทอดตลาดถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับการขายทอดตลาด จึงมีสิทธิอุทธรณ์เรื่องการขายทอดตลาด³

5) บริวารหรือวงศ์ญาติของจำเลยในคดีฟ้องขับไล่ ซึ่งศาลพิพากษาให้ขับไล่ ย่อมอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลได้ แต่ถ้าเป็นผู้มีส่วนได้เสีย หรือมิได้ถูกโต้แย้งสิทธิใด ๆ จากคำพิพากษาศาลชั้นต้นแล้วผู้นั้นจะอุทธรณ์ไม่ได้ คู่ความที่เป็นฝ่ายชนะคดี แม้จะเป็นฝ่ายที่ชนะคดี ก็ย่อมมีสิทธิอุทธรณ์ได้ ถ้ายังมีประเด็นบางเรื่อง ซึ่งศาลวินิจฉัยไว้ไม่เป็นที่พอใจ หรือกระทบกระเทือนสิทธิของผู้ชนะคดี ผู้ชนะคดีก็ย่อมจะอุทธรณ์ในประเด็นนั้นได้⁴

สิทธิการอุทธรณ์ ถือว่าเป็นหลักทั่วไปของวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งการที่จะมีสิทธิในการอุทธรณ์นั้น การพิจารณาว่าจะอุทธรณ์ได้ในกรณีใด กฎหมายบทใดที่อนุญาตให้ตนอุทธรณ์ได้ เพราะการอุทธรณ์ได้เป็นหลักทั่วไปถือว่าเป็นสิทธิของคู่ความ ไม่ต้องมีกฎหมายบัญญัติเป็นพิเศษว่าจะอุทธรณ์ได้ หรือไม่ได้ แต่ให้พิจารณาว่า

¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 193/2502

² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 274

³ คำพิพากษาฎีกาที่ 2444/2518

⁴ เข็มชัย ชุตินวงศ์. เอกสารการสอนชุดวิชา กฎหมายวิธีสบัญญัติ 2. กรุงเทพมหานคร :

ในกรณีเช่นนั้นก็มีกฎหมายใดบ้างหรือไม่ที่ห้ามมิให้ผู้ยื่นอุทธรณ์หรือบัญญัติให้คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นถึงที่สุด ถ้าไม่มีกฎหมายห้ามแล้ว ย่อมอุทธรณ์ได้เสมอ

2.1.2 หลักเกณฑ์ในการอุทธรณ์

เมื่อศาลชั้นต้นพิพากษาหรือมีคำสั่ง ผู้ไม่พอใจอาจอุทธรณ์ได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย แต่ต้องอยู่ภายในบังคับแห่งกฎหมาย คือ ถ้าไม่มีกฎหมาย ห้ามมิให้อุทธรณ์ ก็อุทธรณ์ได้เสมอ สิทธิที่จะอุทธรณ์ไม่ได้อยู่ที่การแพ้ชนะ ถ้าผู้ชนะคดีไม่พอใจ หรือกระทบกระเทือน สิทธิของผู้ชนะคดี ผู้ชนะคดีก็ย่อมอุทธรณ์ประเด็นข้อนั้นได้ ฝ่ายที่อุทธรณ์จะต้องมีความประสงค์จะให้ศาลอุทธรณ์ พิพากษาเปลี่ยนแปลงผลของคดีในคำอุทธรณ์

(1) ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายต้องระบุโดยชัดแจ้ง¹

หมายความว่า ในคำฟ้องอุทธรณ์ที่ยื่นมานั้น ต้องมีการคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นโดยชัดแจ้ง ไม่ว่าจะเป็นการอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงหรือปัญหาข้อกฎหมาย โดยในคำฟ้องอุทธรณ์ต้องกล่าวถึงคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลชั้นต้น ว่าพิพากษาหรือสั่งอย่างไร ผู้อุทธรณ์เห็นว่า คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ๆ ไม่ชอบ ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายควรจะเป็นอย่างไร โดยให้เหตุผลมาในคำฟ้องอุทธรณ์ที่ยื่นนั้น ต้องระบุข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิงโดยละเอียด ซึ่งการระบุนั้นจะกล่าวข้อความลอย ๆ ว่า คัดค้านคำพิพากษา ศาลชั้นต้นหาได้ไม่ ต้องระบุคัดค้านในข้อเท็จจริงอย่างไร ในข้อกฎหมายอย่างไร ต้องตั้งประเด็น และแสดงเหตุผลประกอบว่าไม่พอใจในคำพิพากษาศาลชั้นต้นตอนไหน เพราะอะไร เพราะฟ้องอุทธรณ์ถือว่าเป็นคำฟ้อง² อย่างหนึ่ง จึงต้องแสดงให้เห็นแจ้งชัดซึ่งสภาพแห่งข้อหาและคำขอบังคับทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหา ทำนองเดียวกับคำฟ้อง³

¹ ประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 225

² ประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 1(3)

³ ประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 172

คำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายต้องระบุโดยชัดแจ้ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 483/2534 จำเลยทั้งสองมิได้กล่าวไว้ในอุทธรณ์ว่า คำพิพากษาศาลชั้นต้นไม่ถูกต้องอย่างไรบ้าง จึงเป็นการอุทธรณ์ที่มีได้กล่าวโดยชัดแจ้งในอุทธรณ์ตาม มาตรา 225 วรรคหนึ่ง ศาลอุทธรณ์ไม่รับวินิจฉัย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 265/2537 จำเลยที่ 1 ยื่นคำร้องขออนุญาตยื่นคำให้การศาลชั้นต้นนัดไต่สวนคำร้อง วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2531 ในวันนัดจำเลยที่ 1 ไม่มาศาลศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกคำร้อง จำเลยที่ 1 ยื่นคำร้องลงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2531 อ้างว่า เสมียนทนายจตุวันนัดผิด จึงมิได้มาศาล ขอให้ทำการไต่สวนคำร้องขออนุญาตยื่นคำให้การของจำเลยที่ 1 ศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกคำร้องวันที่ 25 มีนาคม 2531 จำเลยที่ 1 อุทธรณ์คำสั่ง ศาลชั้นต้นสั่งอุทธรณ์ว่า เป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาเมื่อศาลชั้นต้นพิพากษาคดีแล้ว จำเลยที่ 1 อุทธรณ์คำพิพากษาและคำสั่งเกี่ยวกับคำร้องขออนุญาตยื่นคำให้การ ดังนี้ เมื่ออุทธรณ์ของจำเลยที่ 1 มิได้กล่าวถึงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายให้ชัดแจ้งแต่อย่างไร เพียงแต่กล่าวอ้างถึงอุทธรณ์ของจำเลยที่ 1 ลงับลงวันที่ 25 มีนาคม 2531 ซึ่งศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่าเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ อุทธรณ์ของจำเลยที่ 1 จึงเป็นอุทธรณ์ที่มีขอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 225 วรรคหนึ่ง การที่ศาลอุทธรณ์ไม่รับวินิจฉัยให้จึงชอบแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5836/2537 จำเลยอุทธรณ์แต่เพียงว่า โจทก์ไม่เสียหาย อุทธรณ์ของจำเลย มิได้คัดค้านคำพิพากษาของศาลชั้นต้นว่า ศาลชั้นต้นกำหนดค่าเสียหายไม่ชอบอย่างไร และที่ถูกต้องเป็นอย่างไร เป็นอุทธรณ์ที่ไม่ชัดแจ้ง ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 225 วรรคหนึ่ง จึงชอบที่ศาลอุทธรณ์จะวินิจฉัยว่าไม่มีประเด็นที่จะวินิจฉัย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 768/2540 อุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมาย ต้องกล่าวไว้โดยชัดแจ้งถึงรายละเอียดแห่งข้อเท็จจริงในประเด็นแห่งคดี หรือปัญหา

ข้อกำหนดมีอยู่อย่างไร นำมาปรับแก้คดีได้อย่างไร เพื่อศาลอุทธรณ์จะได้วินิจฉัยคดีตามข้ออุทธรณ์ได้ถูกต้องตามประเด็นที่ยังคงโต้เถียงกันอยู่ เมื่ออุทธรณ์ของโจทก์ทั้งสองในประเด็นที่ว่า โจทก์ทั้งสองมีสิทธิฟ้องเรียกที่ดินพิพาทคืนหรือไม่พอสรุปได้ความเพียงว่า โจทก์จำเลยได้ตกลงซื้อขายที่ดินกัน แต่จำเลยไม่ชำระราคาที่ดินให้ครบจำนวน ถือได้ว่าจำเลยเป็นผู้ผิดสัญญา โจทก์ทั้งสองมีสิทธิจะฟ้องร้องดำเนินคดีแก่จำเลยเกี่ยวกับที่ดินตามที่ได้ตกลงซื้อขายกันได้เท่านั้น อุทธรณ์ของโจทก์ทั้งสองหาได้ยกข้อเท็จจริง หรือข้อกำหนดขึ้นอ้างไว้ชัดเจนว่า คำพิพากษาศาลชั้นต้นไม่ชอบอย่างไร และโจทก์ทั้งสองควรชนะคดีได้เพราะเหตุใดไม่ ส่วนอุทธรณ์ประเด็นราคาที่ดินที่ตกลงซื้อขายและชำระราคาที่ดินของจำเลย โจทก์ทั้งสองเพียงแต่นำคำเบิกความของพยานโจทก์ในสำนวนมากล่าวอ้างไว้ในอุทธรณ์แล้วสรุปตามคำเบิกความดังกล่าวว่าโจทก์ทั้งสองและจำเลยตกลงซื้อขายที่ดินพิพาทในราคาไร่ละ 200,000 บาท มิใช่ ไร่ละ 300,000 บาท จำเลยยังชำระราคาที่ดินให้แก่โจทก์ไม่ครบเท่านั้น หาได้โต้แย้งคำพิพากษาของศาลชั้นต้นว่าไม่ชอบอย่างไร หรือเพราะเหตุใดไม่ อุทธรณ์ของโจทก์จึงไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 225 วรรคหนึ่ง

(2) ระยะเวลาและการยื่นฟ้องอุทธรณ์

การยื่นคำฟ้องอุทธรณ์ มีกำหนดเวลา และการยื่นฟ้องให้ทำเป็นหนังสือยื่นต่อศาลชั้นต้น ซึ่งมีคำพิพากษา หรือคำสั่งภายในกำหนดหนึ่งเดือน นับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น และผู้อุทธรณ์ต้องนำเงินค่าธรรมเนียม ซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง มาวางศาลพร้อมกับอุทธรณ์นั้นด้วย¹

การยื่นอุทธรณ์จะต้องยื่นภายในกำหนดเวลา 1 เดือน นับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่ง การนับเวลาใช้หลักการนับ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งซึ่งขาดตัดสินคดีวันที่เท่าใด วันสุดท้ายที่จะยื่นอุทธรณ์ได้คือวันที่เดียวกัน ในเดือนถัดไป เช่น ศาลมีคำพิพากษาในวันที่ 9 ตุลาคม วันสุดท้ายที่จะยื่นอุทธรณ์ได้คือวันที่ 9 พฤศจิกายน เว้นไว้แต่วันที่ 9 จะเป็นวันหยุดทำการ

¹ ประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 229

ก็ยื่นได้ในวันที่แรกที่เปิดทำการ หรือถ้าเป็นการอ่านในวันสิ้นเดือน ก็ต้องเริ่มนับตั้งแต่วันที่ 1 ของเดือนถัดไป และครบกำหนด 1 เดือน ในวันสุดท้ายของเดือน เช่นอ่านคำพิพากษาวันที่ 30 กันยายน ต้องเริ่มนับวันที่ 1 ของเดือนตุลาคม และครบกำหนด 1 เดือน ในวันที่ 31 ตุลาคม

การนำเงินค่าธรรมเนียมที่จะต้องใช้แทนอีกฝ่ายหนึ่งมาวางพร้อมกับการยื่นอุทธรณ์นั้น เมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นกำหนดให้ฝ่ายที่อุทธรณ์ต้องชำระค่าฤชาธรรมเนียมแทนอีกฝ่ายหนึ่ง ผู้อุทธรณ์จะต้องนำเงินค่าฤชาธรรมเนียมรวมทั้งค่าทนายความที่จะต้องใช้แทนอีกฝ่ายหนึ่งมาวาง และการยื่นอุทธรณ์ ต้องยื่นต่อศาลชั้นต้นที่มีคำพิพากษา หรือคำสั่งวินิจฉัยชี้ขาด จะยื่นต่อศาลอุทธรณ์โดยตรงไม่ได้¹

(3) อุทธรณ์ข้อที่ยกขึ้น ว่ากันมาแล้วในศาลชั้นต้น

การอุทธรณ์ต้องมีประเด็นกล่าวอ้างตามคำฟ้อง ประเด็นปัญหาใด โจทก์มิได้กล่าวอ้างไว้ในคำฟ้องก็ต้องถือว่าเป็นปัญหานอกประเด็น แม้ศาลจะหยิบยกขึ้นมาวินิจฉัยก็ไม่ถือว่าเป็นข้อที่ว่ากันมาแล้วโดยชอบ เว้นแต่จะเป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน² ในกรณีมีประเด็นที่จำเลยต่อสู้ไว้ในคำให้การ หากจำเลยไม่ได้ต่อสู้ไว้ แม้ศาลจะหยิบยกขึ้นมาวินิจฉัยก็เป็นการวินิจฉัยที่ไม่ชอบ ถือไม่ได้ว่าเป็นปัญหาที่ได้ยกขึ้นมาโดยชอบ เว้นแต่จะเป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน³ และการอุทธรณ์ที่มีประเด็นที่ศาลชั้นต้นกำหนดไว้ ถึงแม้ประเด็นข้อต่อสู้จะมีอยู่ตามคำให้การ แต่ถ้าศาลชั้นต้นมิได้กำหนดประเด็นข้อพิพาทนั้นไว้ แล้วฝ่ายจำเลยไม่คัดค้านก็ต้องถือว่าเป็นประเด็นนั้นยุติไป คู่ความจะยกขึ้นมาเป็นข้ออุทธรณ์ฎีกาอีกไม่ได้ แม้ต่อมาศาลจะได้วินิจฉัยก็เป็นการวินิจฉัยที่ไม่ชอบ⁴

¹ อุคม เฟื่องฟูง. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 3 อุทธรณ์ และฎีกา. กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2541, หน้า 130

² คำพิพากษาฎีกาที่ 4550/2532

³ คำพิพากษาฎีกาที่ 1958/2511 (ประมุขใหญ่)

⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 1028/2514

คำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับอุทธรณ์ข้อที่ยกขึ้นว่ากันมาแล้วในศาลชั้นต้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4550/2532 โจทก์บรรยายฟ้องว่า ที่พิพาทเป็นของโจทก์ โดยโจทก์ร่วมกับสามีก่อสร้างมาตั้งแต่ พ.ศ.2497 ฟ้องโจทก์มิได้บรรยายที่พิพาทเป็นป่าสงวนแห่งชาติ และจำเลยให้การและฟ้องแย้งว่า ที่พิพาทเป็นของบิดาจำเลย เมื่อบิดาจำเลยถึงแก่กรรมที่พิพาทจึงเป็นมรดกตกทอดได้แก่จำเลย คดีจึงมีประเด็นว่าที่พิพาทเป็นของโจทก์หรือจำเลยเท่านั้น การที่โจทก์ถือว่าที่พิพาทอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ โจทก์เป็นฝ่ายครอบครองทำประโยชน์อยู่จึงมีสิทธิดีกว่าจำเลย จึงเป็นฎีกานอกฟ้องนอกประเด็น เป็นข้อที่มีได้ว่ากันมาแล้วในศาลชั้นต้นศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2405/2538 แม้จำเลยมิได้ให้การว่า เชื้อคพิพาทมีการรวมดอกเบ็ญเกิดอัตรากฎหมายทบไว้ด้วย เชื้อคพิพาทจึงเป็นโมฆะทั้งฉบับ แต่ทำยคำให้การมีคำขอให้ยกฟ้องโจทก์ในส่วนดอกเบ็ญด้วย อันเป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน จำเลยย่อมมีสิทธิยกขึ้นอ้างในชั้นอุทธรณ์หรือชั้นฎีกาได้ และศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาต้องวินิจฉัย การที่ศาลอุทธรณ์ไม่รับวินิจฉัยให้จึงไม่ชอบและศาลฎีกาเห็นสมควรวินิจฉัยคดีไป โดยไม่ต้องย้อนสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาพิพากษาใหม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2709/2538 จำเลยให้การต่อสู้ว่าคดีของโจทก์ขาดอายุความปัญหาว่าจำเลยได้ละเสียซึ่งประโยชน์แห่งอายุความหรือไม่ จึงรวมอยู่ในประเด็นพิพาทว่าคดีของโจทก์ขาดอายุความแล้วหรือไม่ด้วยและศาลชั้นต้นได้วินิจฉัยประเด็นพิพาทว่าคดีของโจทก์ขาดอายุความโดยได้วินิจฉัยด้วยว่า การที่จำเลยมีหนังสือไปถึงโจทก์ไม่เป็นการละเสียซึ่งประโยชน์แห่งอายุความ ดังนั้นปัญหาว่าจำเลยได้ละเสียซึ่งประโยชน์แห่งอายุความหรือไม่จึงเป็นข้อที่ได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ย่อมมีอำนาจวินิจฉัย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3698/2531 ศาลชั้นต้นชี้สองสถาน โดยไม่ได้กำหนดเรื่อง การบอกกล่าวบังคับจำนองไว้เป็นประเด็นข้อพิพาทและจำเลยมิได้โต้แย้ง ดังนั้นถือว่า จำเลยได้สละประเด็นข้อนี้แล้ว จึงไม่ใช่ข้อกฎหมายที่วากันมาแล้วในศาลชั้นต้นและไม่ใช่ ข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน

(4) ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างในอุทธรณ์ ต้องเป็นสาระแก่ คดี อันควรได้รับการวินิจฉัย

ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่เป็นสาระแก่คดี หมายถึงข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมายที่ทำให้ผลคำพิพากษาเปลี่ยนแปลงไป ส่วนข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ ไม่เป็นสาระแก่คดี คือข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ไม่เป็นข้อแพ้ชนะหรือไม่เป็น ประโยชน์แก่คดีหรือไม่มีผลทำให้คำพิพากษาเปลี่ยนแปลง¹

คำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างในอุทธรณ์ ต้องเป็นสาระแก่คดีอันควรได้รับการวินิจฉัย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1504/2511 ได้วินิจฉัยว่าศาลอุทธรณ์ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัย อุทธรณ์ทุกข้อ ถ้าอุทธรณ์ข้อใดไม่เป็นสาระแก่คดีอันควรได้รับการวินิจฉัย หรือไม่แพ้ชนะ หรือไม่เป็นประโยชน์แก่คดี ก็ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยอุทธรณ์นั้น และถ้าเห็นว่า อุทธรณ์ของจำเลยทุกข้อไม่มีประโยชน์ที่จะวินิจฉัยต่อไปแล้ว ก็มีอำนาจที่จะไม่วินิจฉัย อุทธรณ์ทั้งหมดนั้นได้ หากเป็นการผิดหลักนอกประเด็น

คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ 519/2526 โจทก์เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถฟ้องคดี โดยมีได้รับความยินยอมจากผู้พิทักษ์ เมื่อผู้พิทักษ์ให้สัตยาบันในการฟ้องคดีแล้วโจทก์จึง มีอำนาจฟ้องฎีกาของจำเลยที่ว่าโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องเพราะความสามารถของโจทก์ บกพร่องจึงไม่เป็นสาระแก่คดีอันควรได้รับการวินิจฉัย

¹ อุดม เฟื่องฟูง. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 3 อุทธรณ์ และ ฎีกา. กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2541, หน้า 84.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 944/2532 เมื่อข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอุทธรณ์ไม่มีผลทำให้การวินิจฉัย ข้อเท็จจริงของศาลจากพยานหลักฐานที่โจทก์จำเลยนำสืบมาเปลี่ยนแปลงเป็นประการอื่นแล้ว ศาลอุทธรณ์ก็ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยข้อกฎหมายดังกล่าวให้เพราะเป็นข้อกฎหมายที่ไม่เป็นสาระแก่คดี

คำสั่งศาลฎีกาที่ 241/2534 ศาลชั้นต้นไม่จดข้อความถามค้านของจำเลยที่ 2 ซึ่งเกี่ยวกับคดีโดยตรง เป็นกระบวนการพิจารณาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น แม้จะเป็นฎีกาในปัญหาข้อกฎหมาย แต่เมื่อแม้จะให้มีการพิจารณาใหม่ตามฎีกาของจำเลย ก็ไม่ทำให้ดุลพินิจในการรับฟังพยานหลักฐานของศาลล่างทั้งสองเปลี่ยนแปลงไป ข้อกฎหมายที่จำเลยฎีกาจึงเป็นข้อกฎหมายที่ไร้สาระ

2.1.3 คดีต้องห้ามอุทธรณ์

โดยปกติแล้ว การยื่นอุทธรณ์ของคู่ความที่ยื่นอุทธรณ์ต่อศาลนั้น ย่อมมีสิทธิอุทธรณ์ได้ ในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย แต่มีคดีบางประเภทที่ต้องห้ามมิให้คู่ความอุทธรณ์

(1) คดีที่กฎหมายบัญญัติห้ามอุทธรณ์

คดีที่ศาลได้พิพากษาตามข้อตกลง หรือสัญญาประนีประนอมยอมความตามคู่ความตกลงหรือประนีประนอมความกันในศาล และศาลได้พิจารณาตามยอม ห้ามมิให้อุทธรณ์คำพิพากษานั้น¹ รวมถึง คดีที่อุทธรณ์เฉพาะค่าฤชาธรรมเนียมอย่างเดียว² ตลอดจนคดีที่ไม่มีข้อพิพาท³ และคดีที่ศาลมีคำสั่งหรือพิพากษาเกี่ยวกับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ⁴

¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 138 วรรคแรก

² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 168

³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 188

⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 222

(2) คดีที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นที่สุด

คดีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้น ที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งบัญญัติให้เป็นที่สุด คู่ความไม่สามารถอุทธรณ์ได้ เกี่ยวกับเรื่องการคัดค้านผู้พิพากษา เมื่อศาลมีคำสั่งประการใดแล้วเป็นที่สุด¹ จะอุทธรณ์ไม่ได้ในกรณีที่จำเลยวางเงินต่อศาล โดยยอมรับผิด ถ้าโจทก์พอใจยอมรับเงินที่จำเลยวางโดยไม่ตั้งใจเรียกว่า ร้องมากกว่านั้น และคดีไม่มีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยต่อไปอีก ให้ศาลพิพากษาคดีไปตามนั้น คำพิพากษานั้นเป็นที่สุด² ถ้าโจทก์ยอมรับชำระหนี้เป็นอย่างอื่น ตามที่จำเลยให้การยอมรับชำระหรือตกลงให้ศาลทราบและศาลได้พิพากษาไปตามนั้น คำพิพากษาเป็นที่สุด³

กรณีที่คุณ้ความร้องขอคำเนินคคืออย่างคนอนาถา เมื่อศาลมีคำสั่งอนุญาตคำสั่งนั้นเป็นที่สุด⁴ ในการที่คุณ้ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขออุทธรณ์ เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายโดยตรงต่อศาลฎีกา คำสั่งของศาลชั้นต้นที่อนุญาตหรือยกคำร้องนี้เป็นที่สุด⁵ เมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ยกคำขอในเหตุฉุกเฉินของโจทก์หรือยกเลิกคำสั่งในเหตุฉุกเฉินตามคำขอของจำเลย คำสั่งเช่นว่านี้เป็นที่สุด⁶ และถ้าศาลสั่งให้งดการบังคับคดี ตามคำขอของคุณ้ความนี้ คำสั่งนั้นเป็นที่สุด⁷ ต้องห้ามอุทธรณ์

(3) คดีที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่กฎหมายอื่นบัญญัติว่าคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลชั้นต้นให้เป็นที่สุด เช่น ตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกเทศบาล พ.ศ.2482 มาตรา 58 ที่บัญญัติให้คำสั่งศาลในเรื่องการคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกเทศบาลเป็นที่สุด

¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 14

² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 136

³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 137

⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 156

⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 223 ทวิ

⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 267

⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 293 วรรคสอง

ไม่ว่าจะสั่งในทางใดตามพระราชบัญญัติการกักเรือ พ.ศ.2534¹ ที่ให้คำสั่งศาลเกี่ยวกับการกักเรือเป็นที่สุด ตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลาม ในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล พ.ศ.2489 การวินิจฉัยชี้ขาดคดีแพ่งเกี่ยวกับเรื่องครอบครัว และมรดกอิสลาม คำวินิจฉัยชี้ขาดของคณะตุลาการในข้อกฎหมายอิสลามให้เป็นอันเด็ดขาดในคดีนั้น ศาลอุทธรณ์ไม่มีอำนาจวินิจฉัยข้อกฎหมายอิสลามได้ เพราะถ้าคำวินิจฉัยชี้ขาดของคณะตุลาการในข้อกฎหมายอิสลามโดยถูกต้องแล้ว ย่อมเป็นอันเด็ดขาด²

(4) คดีต้องห้ามอุทธรณ์ ตามจำนวนทุนทรัพย์

ในคดีที่ราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์ไม่เกิน 50,000 บาท หรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา ห้ามมิให้คู่ความ อุทธรณ์ในข้อเท็จจริง³ ซึ่งเป็นราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่ได้แย้งกันในชั้นอุทธรณ์ หรือประเด็นข้อพิพาทเป็นราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ในชั้นอุทธรณ์ ราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาท ซึ่งถูกจำกัดสิทธิอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงคือไม่เกิน 50,000 บาท หรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา หมายความว่าในการยื่นอุทธรณ์นั้น ถ้าราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ ในขณะที่ยื่นอุทธรณ์นั้น ไม่เกิน 50,000 บาท แม้จะ 50,000 บาทพอดี ก็ต้องห้ามอุทธรณ์ ในข้อเท็จจริงจะต้องเกิน 50,000 บาทขึ้นไป ย่อมอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงได้

คำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับคดีต้องห้ามอุทธรณ์ตามจำนวนทุนทรัพย์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1439/2539 วินิจฉัยว่า ราคาทรัพย์สินที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์ต้องถือตามราคาทรัพย์สินในขณะที่โจทก์ยื่นฟ้องต่อศาลชั้นต้น จะนำราคาทรัพย์สินที่พิพาทกันซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลง ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลชั้นต้นมาคำนวณเป็นราคาทรัพย์สินที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์นั้นไม่ได้

¹ มาตรา 8 และมาตรา 14

² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1740/2505

³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 224

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2125/2542 แม้โจทก์ทั้งสามจะฟ้องและตีราคาทรัพย์สินที่พิพาทรวมกันมา แต่กรรมสิทธิ์ที่โจทก์ขอแบ่งซึ่งแต่ละคนกล่าวอ้างสามารถแยกต่างหากกันได้ ราคาทรัพย์สินที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์ต้องถือตามราคาที่คนที่โจทก์แต่ละคนอ้างว่ามีกรรมสิทธิ์เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่าต้องห้ามอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงหรือไม่ เมื่อโจทก์ทั้งสามตีราคาที่ดินพิพาทกันจำนวน 15 ไร่ เป็นเงิน 100,000 บาท ดังนั้นราคาที่พิพาทเนื้อที่ 5 ไร่ ที่โจทก์แต่ละคนฟ้องขอแบ่งเมื่อคำนวณแล้วมีราคาไม่เกิน 50,000 บาท จึงต้องห้ามอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 224 วรรคหนึ่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1324/2542 โจทก์จำเลยพิพาทสิทธิในที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. 3) ศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่า เป็นคดีมีทุนทรัพย์และกำหนดราคาที่ดินพิพาทไว้ 10,000 บาท เมื่อจำเลยมิได้โต้แย้งคำสั่งดังกล่าวไว้ ทั้งโจทก์และจำเลยต่างเสียด่าขึ้นศาลตามทุนทรัพย์ที่ศาลชั้นต้นกำหนดตลอดมา กรณีจึงเป็นคดีมีทุนทรัพย์ไม่เกิน 50,000 บาท จำเลยจึงต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 224 วรรคหนึ่ง

2.1.4 การรับรองให้อุทธรณ์

ในคดีที่ห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงนั้น คู่ความสามารถอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้ ในคดีที่ราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ ที่พิพาทกันนั้นในชั้นอุทธรณ์ ไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา โดยมีข้อยกเว้น ไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ในข้อเท็จจริง คือ อุทธรณ์ในข้อเท็จจริงได้มี 3 กรณี คือ¹

¹ พืฒน์ จักรางกูร. หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ จีรรัชการพิมพ์, 2538, หน้า 194-195

(1) ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีนั้นในศาลชั้นต้นได้ทำความเห็นแย้งไว้ ความเห็นแย้ง คือ ความเห็นของผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะในคดีนั้นไม่เห็นด้วยในผลของคำพิพากษานั้น ต้องเป็นความเห็นแย้งในข้อเท็จจริง

(2) ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีนั้นในศาลชั้นต้นได้รับรอง ผู้รับรอง ต้องเป็น “ผู้พิพากษา” จะประจำอยู่ที่ใดก็ได้ แต่ถ้าไม่เป็น “ผู้พิพากษา” เช่น ทำงานอื่นที่ไม่ใช่ผู้พิพากษา หรือออกจากราชการ ไม่เป็นผู้พิพากษา สำรองผู้พิพากษาไม่ใช่ผู้พิพากษา แต่ต้องนั่งพิจารณาคดีนั้นในศาลชั้นต้น เช่น ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ไม่ได้นั่งพิจารณารับรองไม่ได้

ผู้อุทธรณ์ต้องยื่นคำร้องถึงผู้พิพากษานั้นพร้อมกับคำฟ้องอุทธรณ์ต่อศาลชั้นต้น เมื่อศาลได้รับคำร้อง ให้ส่งคำร้องพร้อมด้วยสำนวนความไปยังผู้พิพากษาดังกล่าวเพื่อพิจารณารับรอง ส่วนกำหนดเวลายื่นคำร้องจะต้องยื่นภายใน 1 เดือนนับแต่วันอ่านคำพิพากษาของศาลชั้นต้นตามมาตรา 290 ประกอบด้วยมาตรา 230

(3) ได้รับอนุญาตให้อุทธรณ์เป็นหนังสือจากอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นหรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลภาค ในกรณีที่ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีนั้นในศาลชั้นต้น ไม่ได้ทำความเห็นแย้งหรือรับรอง คู่ความมีสิทธิจะอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้อีก โดยได้รับอนุญาตให้อุทธรณ์เป็นหนังสือจากอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นหรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลภาคแล้วแต่กรณีการขออนุญาตต้องปฏิบัติตามมาตรา 230 ซึ่งมีหลักเกณฑ์ดังนี้

(ก) อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นหรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลภาคต้องไม่ได้เป็นคณะในคำสั่งนั้น

(ข) ผู้อุทธรณ์ ต้องยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นภายใน 7 วัน นับแต่ศาลชั้นต้นสั่งไม่รับอุทธรณ์ ในปัญหาข้อเท็จจริง¹

(ค) ศาลชั้นต้น ต้องส่งคำร้องนั้นพร้อมด้วยสำนวนความไปยังอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น หรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลภาค

¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 230 ประกอบด้วยมาตรา 247

(ง) คำสั่งของอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นหรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์หรือไม่อนุญาตเป็นที่สุด จะอุทธรณ์ฎีกาต่อไปไม่ได้¹

กรณีถ้าเป็นปัญหาข้อกฎหมาย ย่อมอุทธรณ์ฎีกาได้เสมอ เว้นแต่กฎหมายจะบัญญัติให้คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นเป็นที่สุด หากเป็นปัญหาข้อเท็จจริงแล้ว จะอุทธรณ์ต่อไปได้ก็ต่อเมื่อ ราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์ เกิน 50,000 จึงจะอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้ หากคดีที่มีทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นอุทธรณ์ ไม่เกิน 50,000 บาท จะอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้ ต้องมีศาลรับรองให้อุทธรณ์ หรือได้รับอนุญาตให้อุทธรณ์ได้ โดยผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีนั้นในศาลชั้นต้นได้ทำความเห็นแย้งไว้หรือได้รับรองว่ามีเหตุอันควรอุทธรณ์ได้ หรือถ้าไม่มีความเห็นแย้งหรือรับรองเช่นว่านี้ ต้องได้รับอนุญาตให้อุทธรณ์เป็นหนังสือจากอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นหรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลฎีกาผู้มีอำนาจ²

2.2 การฎีกาคดีแพ่ง

การฎีกา คือ การยื่นคำคัดค้านคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ โดยอ้างเหตุผลและข้อกฎหมายต่อศาลสูง ทั้งนี้ เพื่อให้ศาลสูงพิจารณาคดีนั้นมีคำพิพากษา หรือคำสั่งเปลี่ยนแปลงผลคดีที่ศาลล่างได้พิพากษาไว้³

คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลอุทธรณ์นั้น ถ้าไม่มีบทกฎหมายบัญญัติว่าให้ถึงที่สุด คู่ความย่อมฎีกาได้ตามกฎหมายวิธีพิจารณาการฎีกาถือว่าเป็นสิทธิ ถ้าจะถือว่าไม่มีสิทธิฎีกาจะต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้ในการฟ้องห้ามฎีกา คู่ความหรือผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งไม่พอใจคำสั่งหรือคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ก็สามารถฎีกาโต้แย้งคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นต่อศาลฎีกาได้

¹ เจ็มซัย ชุตินวงศ์. เอกสารการสอนชุดวิชา กฎหมายวิธีสบัญญัติ 2. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2530, หน้า 187

² ประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 224 วรรคแรก

³ หม่อมหลวง สุพร อิศรเสนา. การเขียนคำฟ้องอุทธรณ์และฎีกา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2542, หน้า 1.

2.2.1 หลักเกณฑ์ในการฎีกา

เมื่อศาลอุทธรณ์พิพากษาหรือมีคำสั่ง ผู้ไม่พอใจอาจฎีกาได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย แต่ต้องอยู่ภายในบังคับแห่งกฎหมาย คือ ถ้าไม่มีกฎหมาย ห้ามมิให้ฎีกาก็ฎีกาได้เสมอ สิทธิที่จะฎีกาไม่ได้อยู่ที่การแพ้ชนะ ถ้าผู้ที่ชนะคดีไม่พอใจ หรือกระทบกระเทือนสิทธิของผู้ชนะคดี ผู้ชนะคดีก็ย่อมฎีกาประเด็นข้อนั้นได้ ฝ่ายที่ฎีกาจะต้องมีความประสงค์จะให้ศาลฎีกา พิพากษาเปลี่ยนแปลงผลของคดีในคำฎีกา

(1) ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายต้องระบุโดยชัดแจ้ง¹

หมายความว่า ในคำฟ้องฎีกาที่ยื่นมานั้น ต้องมีการคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์โดยชัดแจ้ง ไม่ว่าจะเป็นการฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงหรือปัญหาข้อกฎหมาย โดยในคำฟ้องฎีกาต้องกล่าวถึงคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ ว่าพิพากษาหรือสั่งอย่างไร ผู้ฎีกาเห็นว่า คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ๆ ไม่ชอบ ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมาย ควรจะเป็นอย่างไร โดยให้เหตุผลมาในคำฟ้องฎีกาที่ยื่นนั้น ต้องระบุข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิงโดยละเอียด ซึ่งการระบุนั้น จะกล่าวข้อความลอย ๆ ว่า คัดค้านคำพิพากษา ศาลอุทธรณ์หาได้ไม่ ต้องระบุคัดค้านในข้อเท็จจริงอย่างไร ในข้อกฎหมายอย่างไร ต้องตั้งประเด็น และแสดงเหตุผลประกอบ ว่าไม่พอใจในคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ตอนไหน เพราะอะไร เพราะฟ้องฎีกาถือว่าเป็นคำฟ้องอย่างหนึ่ง จึงต้องแสดงให้เห็นแจ้งชัดซึ่งสภาพแห่งข้อหาและคำขอบังคับ ทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหา ทำนองเดียวกับคำฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายต้องระบุโดยชัดแจ้ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 437/2535 ฎีกาของโจทก์มิได้ฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 1 ว่าไม่ถูกต้องอย่างไรและที่ถูกต้องเป็นอย่างไร เป็นฎีกาที่ไม่ชัดแจ้ง ต้องห้ามตาม ป.วิ.พ.มาตรา 249 ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย

¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 249

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1024/2514 ฎีกาของโจทก์กล่าวไว้เพียงว่าโจทก์ขอถือเอาเหตุผลในชั้นอุทธรณ์ของโจทก์เป็นคำกล่าวอ้างในชั้นฎีกาโดยมิได้บรรยายถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่จะยกอ้างไว้โดยชัดแจ้ง ย่อมเป็นฎีกาที่ไม่ชอบ ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 640/2540 ฎีกาของโจทก์ทั้งเก้ามิได้กล่าวคัดค้านโต้แย้งคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 3 ว่าวินิจฉัยข้อเท็จจริงตอนใดผิดถูกต้องอย่างไร เพียงแต่กล่าวทบทวนคำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ภาค 3 และเนื้อหาสาระในฎีกาแทบจะเหมือนกับที่กล่าวไว้ในอุทธรณ์ จึงเป็นฎีกาไม่ชัดแจ้งต้องห้ามตาม ป.วิ.พ. มาตรา 249 วรรคหนึ่ง

(2) ระยะเวลาและการยื่นฟ้องฎีกา

การยื่นคำฟ้องฎีกา มีกำหนดเวลา และการยื่นฟ้องให้ทำเป็นหนังสือยื่นต่อศาลชั้นต้น ซึ่งมีคำพิพากษา หรือคำสั่งภายในกำหนดหนึ่งเดือน นับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น และผู้ฎีกาต้องนำเงินค่าธรรมเนียม ซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง มาวางศาลพร้อมกับฎีกานั้นด้วย¹

การยื่นฎีกาจะต้องยื่นภายในกำหนดเวลา 1 เดือน นับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่ง การนับเวลาใช้หลักการนับ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งซึ่งขาดคดีวันทีเท่าใด วันสุดท้ายที่จะยื่นฎีกาได้คือวันที่เดียวกัน ในเดือนถัดไป เช่น ศาลมีคำพิพากษาในวันที่ 9 ตุลาคม วันสุดท้ายที่จะยื่นฎีกาได้คือวันที่ 9 พฤศจิกายน เว้นไว้แต่วันที่ 9 จะเป็นวันหยุดทำการ ก็ยื่นได้ในวันที่แรกที่เปิดทำการ หรือถ้าเป็นการอ่านในวันสิ้นเดือน ก็ต้องเริ่มนับตั้งแต่วันที่ 1 ของเดือนถัดไป และครบกำหนด 1 เดือน ในวันสุดท้ายของเดือน เช่นอ่านคำพิพากษาวันที่ 30 กันยายน ต้องเริ่มนับวันที่ 1 ของเดือนตุลาคม และครบกำหนด 1 เดือน ในวันที่ 31 ตุลาคม

การนำเงินค่าธรรมเนียมที่จะต้องใช้แทนอีกฝ่ายหนึ่งมาวางพร้อมกับการยื่นฎีกานั้น เมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์กำหนดให้ฝ่ายที่ฎีกาต้องชำระค่าฤชาธรรมเนียมแทนอีกฝ่ายหนึ่ง ผู้ฎีกาจะต้องนำเงินค่าฤชาธรรมเนียมรวมทั้งค่า

¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 247

ทนายความที่จะต้องชี้แทนอีกฝ่ายหนึ่งมาวาง และการยื่นฎีกา ต้องยื่นต่อศาลชั้นต้น¹ ที่มีคำพิพากษา หรือคำสั่งวินิจฉัยชี้ขาด จะยื่นต่อศาลฎีกาโดยตรงไม่ได้

(3) ฎีกา ข้อยกเว้นว่ากันมาแล้วในศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์

ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างในฎีกา ต้องเป็นข้อที่ได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้ว ในศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ ซึ่งหมายความว่า ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายที่ขึ้นมาสู่ศาลฎีกานั้นต้องเป็นข้อที่คู่ความยกประเด็นว่ากันมาแล้วในศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ หากมิได้ยกขึ้นเป็นประเด็นกล่าวอ้างในชั้นฎีกา ถือว่าฎีกานั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลฎีกาย่อมไม่รับวินิจฉัย

(ก) การฎีกาต้องมีประเด็นกล่าวอ้างตามคำฟ้อง ประเด็นปัญหาใดโจทก์มิได้กล่าวอ้างไว้ในคำฟ้องก็ต้องถือว่าเป็นปัญหานอกประเด็น แม้ศาลจะหยิบยกขึ้นมาวินิจฉัยก็ไม่ถือว่าเป็นข้อที่ว่ากันมาแล้วโดยชอบ เว้นแต่จะเป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน

(ข) การฎีกาต้องเป็นประเด็นที่จำเลยต่อสู้ไว้ในคำให้การ หากจำเลยไม่ได้ต่อสู้ไว้ แม้ศาลจะหยิบยกขึ้นมาวินิจฉัยก็เป็นการวินิจฉัยที่ไม่ชอบ ถือไม่ได้ว่าเป็นปัญหาที่ได้ยกขึ้นมาโดยชอบ เว้นแต่จะเป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน

(ค) การฎีกาต้องเป็นประเด็นที่ศาลชั้นต้นกำหนดไว้ ถึงแม้ประเด็นข้อต่อสู้จะมีอยู่ตามคำให้การ แต่ถ้าศาลชั้นต้นมิได้กำหนดประเด็นข้อพิพาทนั้นไว้แล้วฝ่ายจำเลยไม่คัดค้านก็ต้องถือว่าประเด็นนั้นยุติไป คู่ความจะยกขึ้นมาเป็นข้ออุทธรณ์ฎีกาอีกไม่ได้ แม้ต่อมาศาลจะได้วินิจฉัยก็เป็นการวินิจฉัยที่ไม่ชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับการฎีกาข้อยกเว้นว่ากันมาแล้วในศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6474/2541 จำเลยให้การต่อสู้เพียงว่า โจทก์มิได้บอกเลิกสัญญา โดยมีได้ให้การบอกเลิกสัญญาของโจทก์ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น ต้องถือว่า

¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 248 วรรค 4

ฎีกาของจำเลยในข้อนี้มีได้ยกขึ้นว่ากล่าวกันมาแล้ว โดยชอบในศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกาจึงไม่วินิจฉัยให้ตามมาตรา 249 วรรคแรก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3430/2542 จำเลยทั้งห้าไม่ได้ให้การต่อสู้เป็นประเด็นในคำให้การว่าโจทก์มีส่วนทำให้จำเลยที่หนึ่ง ผิดสัญญา ข้อต่อสู้ดังกล่าวจึงเป็นข้อที่มีได้ยกขึ้นว่ากล่าวกันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้น และศาลอุทธรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 249 วรรคหนึ่ง ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 589/2538 จำเลยให้การว่า ฟ้องโจทก์ในส่วนค่าเสียหายเคลื่อนคลุม โดยไม่ได้เสนอเหตุผลแห่งการปฏิเสธ จึงไม่มีประเด็นในเรื่องนี้ การที่ศาลชั้นต้นกำหนดเป็นประเด็น ข้อพิพาทและศาลชั้นต้นกับศาลอุทธรณ์วินิจฉัยให้เป็นการไม่ชอบ ฎีกาจำเลยข้อนี้จึงเป็นข้อที่ไม่ได้ ยกขึ้นว่ากล่าวกันมาแล้วโดยชอบในศาลล่าง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 249 วรรคหนึ่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 309/2539 โจทก์ฟ้องขอให้จำเลยรับผิดชอบตามกรรมธรรม์ประกันภัยโดยไม่ได้กล่าวในฟ้องว่าจำเลยได้สละเงื่อนไข ตามข้อยกเว้นความรับผิดชอบ จำเลยให้การว่าไม่ต้องรับผิดชอบเพราะโจทก์กระทำผิดเงื่อนไข ตามกรรมธรรม์ประกันภัย จึงมีประเด็นข้อพิพาทว่าโจทก์กระทำผิดเงื่อนไขตามกรรมธรรม์หรือไม่เท่านั้น ไม่มีประเด็นว่าจำเลยได้สละเงื่อนไขแล้วหรือไม่ แม้ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยให้ก็มีชอบ ฎีกาของโจทก์ในข้อนี้จึงเป็นข้อที่มีได้ยกขึ้นว่ากล่าวกันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้น และศาลอุทธรณ์

(4) ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างในฎีกา ต้องเป็นสาระแก่คดีอันควรได้รับการวินิจฉัย

ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่เป็นสาระแก่คดี หมายถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ทำให้ผลคำพิพากษาเปลี่ยนแปลงไป ส่วนข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ไม่เป็นสาระแก่คดี คือข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ไม่เป็นข้อแพ้ชนะหรือไม่เป็น

ประโยชน์แก่คดีหรือไม่มีผลทำให้คำพิพากษาเปลี่ยนแปลง แม้คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะฎีกาขึ้นมาสากลฎีกาก็ไม่รับวินิจฉัย

คำพิพากษาสากลฎีกาเกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างในฎีกาต้องเป็นสาระแก่คดีอันควรได้รับการวินิจฉัย

คำพิพากษาสากลฎีกาที่ 1993/2536 โจทก์รับซื้อลดเชือกจากจำเลยที่ 1 อานาจฟ้องของโจทก์จึงอยู่ที่ว่าโจทก์มีวัตถุประสงค์ในการรับซื้อลดเชือกหรือไม่ ข้อฎีกาของจำเลยที่ 3 ที่ว่าโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องเพราะโจทก์มีวัตถุประสงค์ในการขายลดเชือกไม่อาจนำมาปรับแก่กรณี ตามคำฟ้องของโจทก์ได้ จึงเป็นข้อฎีกาที่ไม่เป็นสาระแก่คดีอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัยให้

คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ 621/2536 คำขึ้นศาลที่เรียกเก็บจากโจทก์ในขณะที่ยื่นคำฟ้องนั้น แม้อต่อมาในภายหลังจะปรากฏว่าโจทก์ชำระค่าขึ้นศาลไม่ถูกต้อง ก็หาได้มีกฎหมายบัญญัติให้การพิจารณาพิพากษาคดีต้องเสียไปไม่ และเมื่อคดีล่วงเลยไปถึงชั้นศาลอุทธรณ์ภาค 3 ได้พิจารณาและพิพากษาคดีแล้ว จึงไม่มีเหตุสมควรจะหยิบยกเรื่องโจทก์ชำระค่าขึ้นศาลครบถ้วนหรือไม่ขึ้นมาพิจารณาอีก ที่จำเลยฎีกาว่าโจทก์ชำระค่าขึ้นศาล ในศาลชั้นต้นไม่ถูกต้องจึงเป็นฎีกาข้อกฎหมายที่ไม่เป็นสาระแก่คดีอันควรได้รับการวินิจฉัยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 249 วรรคแรก

คำพิพากษาสากลฎีกาที่ 1599/2537 เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้แล้วว่าจำเลยเป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว ปัญหาที่ว่าจำเลยจะได้รับหนังสือทวงถามครั้งที่ 2 ของโจทก์หรือไม่ จึงไม่เป็นสาระแก่คดีอันควรได้รับการวินิจฉัย เพราะไม่อาจทำให้ข้อเท็จจริงที่ฟังได้ว่าจำเลยเป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวมีผลเปลี่ยนแปลงไป ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย

คำพิพากษาสากลฎีกาที่ 2254/2538 การที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การและขาดนัดพิจารณา โดยจงใจไม่อาจขอให้พิจารณาใหม่ได้ เป็นการยกคำขอ

ของจำเลยโดยอาศัยข้อเท็จจริง เมื่อคดีต้องห้ามฎีกาในข้อเท็จจริง ฎีกาของจำเลยในข้อกฎหมายที่ว่าคำขอให้พิจารณาใหม่ได้กล่าวโดยละเอียดชัดเจน ซึ่งข้อคัดค้านคำตัดสินชี้ขาดของศาลหรือไม่ จึงไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยเพราะไม่ทำให้ผลคดีเปลี่ยนแปลง

2.2.2 คดีต้องห้ามฎีกา

การยื่นฎีกาของคู่ความต่อศาล ย่อมมีสิทธิฎีกาได้ ในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย จะต้องพิจารณาถึงบทกฎหมายและสิทธิในการจะฎีกาได้ หรือไม่ ในขณะที่ยื่นคำฟ้องฎีกาเป็นสำคัญ กฎหมายให้นำเอาบทบัญญัติในการอุทธรณ์มาใช้โดยอนุโลม¹ คือ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หรือกฎหมายอื่น บัญญัติว่าให้เป็นที่สุด หรืออาจถูกจำกัดมิให้ฎีกาได้ โดยพิจารณาในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

(1) คดีที่กฎหมายบัญญัติห้ามฎีกา

คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลอุทธรณ์นั้น ถ้าไม่มีบทกฎหมายบัญญัติว่าให้ถึงที่สุด คู่ความย่อมฎีกาได้ตามกฎหมายวิธีพิจารณาการฎีกาถือว่าเป็นสิทธิ ถ้าจะถือว่าไม่มีสิทธิฎีกาจะต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้ และการแปลกฎหมายในการจำกัดสิทธิฎีกานั้น ต้องไม่แปลให้ขยายความเพื่อไปตัดสิทธิในการฎีกา บทบัญญัติที่คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุดก็ได้แก่การขอโอนคดีตาม มาตรา 6, 8 และ 28 คำพิพากษาขัดกันตามมาตรา 146 การขอดำเนินคดีอย่างอนาถาตาม มาตรา 156 การอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ตามมาตรา 234 และ 236 ดังนั้นในการแปลคำว่าเป็นที่สุดตามมาตราดังกล่าว ก็ต้องเป็นเรื่องที่กำหนดไว้ในมาตรานั้น ๆ โดยตรง จะแปลขยายความไปรวมถึงกรณีอื่นเกี่ยวกับเรื่องนั้นมาอนุโลมด้วยไม่ได้ อย่างเช่นใน มาตรา 236 ให้คำสั่งของศาลอุทธรณ์ที่สั่งรับหรือไม่รับอุทธรณ์เป็นที่สุด ก็ต้องหมายเฉพาะกรณีที่ศาลอุทธรณ์ได้รับคำฟ้องอุทธรณ์แล้วสั่งรับหรือไม่รับเท่านั้น ถ้าเป็นการอื่นเช่นการขยายระยะเวลา

¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 247

อุทธรณ์ซึ่งมิใช่เรื่องที่จะต้องพิจารณาคำฟ้องอุทธรณ์ แม้ว่าจะมีผลเกี่ยวกับเวลาในการยื่นคำฟ้อง

(2) คดีที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นที่สุด

คดีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้น ที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งบัญญัติให้เป็นที่สุด คู่ความไม่สามารถฎีกาได้ เกี่ยวกับเรื่องการคัดค้านผู้พิพากษา เมื่อศาลมีคำสั่งประการใดแล้วเป็นที่สุด จะฎีกาไม่ได้ในกรณีที่จำเลยวางเงินต่อศาล โดยยอมรับผิด ถ้าโจทก์พอใจยอมรับเงินที่จำเลยวางโดยไม่ตั้งใจเรียกร้อยมากกว่านั้น และคดีไม่มีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยต่อไปอีก ให้ศาลพิพากษาคดีไปตามนั้น คำพิพากษานั้นเป็นที่สุด ถ้าโจทก์ยอมรับชำระหนี้เป็นอย่างอื่น ตามที่จำเลยให้การยอมชำระหรือแถลงให้ศาลทราบและศาลได้พิพากษาไปตามนั้น คำพิพากษาเป็นที่สุด

กรณีที่คู่ความร้องขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถา เมื่อศาลมีคำสั่งอนุญาตคำสั่งนั้นเป็นที่สุด ในการที่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอฎีกา เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายโดยตรงต่อศาลฎีกา คำสั่งของศาลชั้นต้นที่อนุญาตหรือยกคำร้องนี้เป็นที่สุด เมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ยกคำขอในเหตุฉุกเฉินของโจทก์หรือยกเลิกคำสั่งในเหตุฉุกเฉินตามคำขอของจำเลย คำสั่งเช่นว่านี้เป็นที่สุด และถ้าศาลสั่งให้งดการบังคับคดี ตามคำขอของลูกหนี้ คำสั่งนั้นเป็นที่สุด ต้องห้ามฎีกา

(3) คดีที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่กฎหมายอื่นบัญญัติว่าคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นให้เป็นที่สุด เช่น ตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกเทศบาล พ.ศ.2482 มาตรา 58 ที่บัญญัติให้คำสั่งศาลในเรื่องการคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกเทศบาลเป็นที่สุด ไม่ว่าจะสั่งในทางใด ตามพระราชบัญญัติการกักเรือ พ.ศ.2534 มาตรา 8 และมาตรา 14 ที่ให้คำสั่งศาลเกี่ยวกับการกักเรือเป็นที่สุด ตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลาม ในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล พ.ศ.2489 การวินิจฉัยชี้ขาดคดีแพ่งเกี่ยวกับเรื่องครอบครัว และมรดกอิสลาม คำวินิจฉัยชี้ขาดของคณะตุลาการในข้อกฎหมายอิสลาม ให้เป็นอันเด็ดขาดในคดีนั้น ศาลฎีกาไม่มีอำนาจวินิจฉัยข้อกฎหมาย

อิสลามได้ เพราะถ้าคำวินิจฉัยชี้ขาดของคณะตุลาการในข้อกฎหมายอิสลามโดยถูกต้องแล้ว ย่อมเป็นอันเด็ดขาด

(4) คดีต้องห้ามฎีกา ตามจำนวนทุนทรัพย์

ในคดีที่ราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นฎีกาไม่เกิน 200,000 บาท หรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา ห้ามมิให้คู่ความฎีกาในข้อเท็จจริง¹ ซึ่งเป็นราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่ได้แย้งกันในชั้นฎีกา หรือประเด็นข้อพิพาทเป็นราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ในชั้นฎีกา ราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาท ซึ่งถูกจำกัดสิทธิฎีกาในข้อเท็จจริงคือ ไม่เกิน 200,000 บาท หรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา หมายความว่าในการยื่นฎีกานั้น ถ้าราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ ในขณะที่ยื่นฎีกานั้น ไม่เกิน 200,000 บาท แม้จะ 200,000 บาทพอดี ก็ต้องห้ามฎีกา ในข้อเท็จจริงจะต้องเกิน 200,000 บาทขึ้นไป ย่อมฎีกาในข้อเท็จจริงได้

2.2.3 การรับรองให้ฎีกา

การขอให้รับรองฎีกาข้อเท็จจริงตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 248 วรรค 4 โดยขอให้ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาในศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ รับรองว่ามีเหตุอันควรฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง โดยผู้ยื่นฎีกาจะต้องยื่นคำร้องถึงผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาในศาลชั้นต้นก็ได้ หรือศาลอุทธรณ์ก็ได้ ทั้งนี้ในคำร้องดังกล่าวจะต้องระบุชื่อท่านผู้พิพากษาของศาลนั้น ๆ เป็นรายบุคคลเรียงกันไปทั้งหมดทุกคนก็ได้ ไม่ว่าจะในศาลชั้นต้น หรือศาลอุทธรณ์ การยื่นคำร้องขอให้รับรองฎีกา นอกจากจะยื่นคำร้องส่วนหนึ่งแล้วยังจะต้องยื่นคำฟ้องฎีการ่วมไปกับคำร้องด้วย

(1) ถ้าผู้พิพากษาที่ได้นั่งพิจารณาคดีนั้นในศาลอุทธรณ์ได้ทำความเห็นแย้งไว้ ซึ่งความเห็นแย้งต้องเป็นปัญหาข้อเท็จจริงจึงจะฎีกาได้ หากเป็นความเห็นแย้งในข้อกฎหมายจะฎีกาในข้อเท็จจริงไม่ได้²

¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 248

² คำพิพากษาฎีกาที่ 448/2502

(2) ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีนั้นในศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ ได้รับรองไว้ หรือรับรองในเวลาตรวจฎีกาว่ามีเหตุสมควรที่จะฎีกาได้

(3) อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ รวมทั้งอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาคอนุญาตให้ฎีกาได้โดยทำเป็นหนังสือ¹ อนุญาตให้ฎีกาได้ โดยทำเป็นหนังสือ

กรณีถ้าเป็นปัญหาข้อกฎหมาย ย่อมฎีกาได้เสมอ เว้นแต่กฎหมายจะบัญญัติให้คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นเป็นที่สุด หากเป็นปัญหาข้อเท็จจริงแล้ว จะฎีกาต่อไปได้ก็ต่อเมื่อ ราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นฎีกา เกิน 200,000 จึงจะฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงได้ หากคดีที่มีทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นฎีกา ไม่เกิน 200,000 บาท จะฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงได้ ต้องมีศาลรับรองให้ฎีกาหรือได้รับอนุญาตให้ฎีกาได้ โดยผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีนั้นในศาลอุทธรณ์ได้ทำความเห็นแย้งไว้หรือได้รับรองว่ามีเหตุอันควรฎีกาได้ หรือถ้าไม่มีความเห็นแย้งหรือรับรองเช่นว่านี้ ต้องได้รับอนุญาตให้ฎีกาเป็นหนังสือจากอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ หรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค

2.3 การอุทธรณ์ในศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษ

การอุทธรณ์คดี ในศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษ ที่นำมาศึกษานี้ มีด้วยกัน 3 ศาล คือ

1. ศาลทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศ
2. ศาลภาษีอากร
3. ศาลแรงงาน

ในการอุทธรณ์คดีในศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษ ต้องพิจารณาการอุทธรณ์ ตามบทบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษ และวิธีพิจารณาของศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษแต่ละศาลไป จะนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ว่าด้วยอุทธรณ์ ฎีกา ในคดีแพ่งทั่วไปมาใช้ไม่ได้

¹ ปัจจุบันตำแหน่งอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ และอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาคได้เปลี่ยนเป็นตำแหน่ง ประธานศาลอุทธรณ์ และประธานศาลอุทธรณ์ภาคตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 11

เว้นแต่ในกรณี พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลชำนัญพิเศษ จะไม่มีบทบัญญัติเรื่องใดไว้ ก็จะมี บทบัญญัติให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้โดยอนุโลม จึงจะนำ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้ในส่วนนั้นได้ เหตุผลที่ต้องมีการจัดตั้ง ศาลชำนัญพิเศษขึ้นมาก็เพื่อให้ได้รับการพิจารณาพิพากษาคดี โดยผู้พิพากษาที่มีความรู้ ความเข้าใจในปัญหาโดยเฉพาะของศาลชำนัญพิเศษ ทำให้การพิจารณาเป็นไปโดยรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและเหมาะสม โดยมีวิธีพิจารณาคดีเป็นพิเศษ เพื่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และมีความเที่ยงธรรม ยิ่งขึ้น

2.3.1 การอุทธรณ์คดีแพ่งในศาลทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศ

ศาลทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศ เป็นศาลชำนัญพิเศษที่ กระทรวงยุติธรรมจัดตั้งขึ้น โดยตราเป็น พระราชบัญญัติเฉพาะ ประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2539¹ คดีทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่าง ประเทศในส่วนของคดีแพ่งนั้น อุทธรณ์ได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย เหมือนดังคดีแพ่งธรรมดา ศาลที่พิจารณาชี้ขาดอุทธรณ์คดีทรัพย์สินทางปัญญา และ การค้าระหว่างประเทศไม่ใช่ศาลอุทธรณ์ แต่เป็นศาลฎีกา คล้ายกับคดีศาลฎีกา และคดี ศาลแรงงาน

ศาลทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศกลางและทรัพย์สิน ทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศภาค เป็นศาลชั้นต้น ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม² ตลอดจนมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งดังต่อไปนี้³

¹ สถิต เล็งไชยสง. ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ.กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์ วิทยุชน จำกัด, 2540, หน้า 9.

² พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศ และวิธี พิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2539 มาตรา 11

³ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศ และวิธี พิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2539 มาตรา 7

1. คดีแพ่งเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ และคดีพิพาทตามสัญญาถ่ายทอดเทคโนโลยี หรือสัญญา อนุญาตให้ใช้สิทธิ
2. คดีแพ่งอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 271 ถึงมาตรา 275
3. คดีแพ่งเกี่ยวกับที่ซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้าหรือตราสารการเงินระหว่างประเทศ หรือการให้บริการระหว่างประเทศ การขนส่งระหว่างประเทศ การประกันภัย และนิติกรรมอื่นที่เกี่ยวข้อง
4. คดีแพ่งเกี่ยวกับเลตเตอร์ออฟเครดิตที่ออกเกี่ยวเนื่องกับกิจกรรมตาม (5) การส่งเงินเข้ามาในราชอาณาจักรหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักร ทรัสต์ชิพ รวมทั้งการประกันเกี่ยวกับกิจการดังกล่าว
5. คดีแพ่งเกี่ยวกับการกักเรือ
6. คดีแพ่งเกี่ยวกับการทุบตลาดและการอุดหนุนสินค้าหรือการให้บริการจากต่างประเทศ
7. คดีแพ่งหรือคดีอาญาที่เกี่ยวข้องข้อพิพาทในการออกแบบวงจรรวม การค้นพบทางวิทยาศาสตร์ ชื่อทางการค้า ชื่อทางภูมิศาสตร์ที่แสดงถึงแหล่งกำเนิดของสินค้า ความลับทางการค้า และการคุ้มครองพันธุ์พืช
8. คดีแพ่งหรือคดีอาญาที่มีกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ
9. คดีแพ่งเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการเพื่อระงับข้อพิพาท (3) ถึง (10)

คดีทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศ เป็นคดีที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากคดีอาญาและคดีแพ่งโดยทั่วไป ได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาซึ่งมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศ โดยมีบุคคลภายนอก ซึ่งมีความรู้ และความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว เข้ามาร่วมพิจารณาพิพากษาคดีด้วย ทำให้การพิจารณาคดีเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และเหมาะสมยิ่งขึ้น จึงได้มีการจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศขึ้น เพื่อพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศโดยเฉพาะโดยมีวิธีพิจารณา

คดีเป็นพิเศษ เพื่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรมยิ่งขึ้น ตลอดจนการอุทธรณ์คดีของศาลทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศ อุทธรณ์ได้ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย เหมือนคดีแพ่งทั่วไป ในกรณีคดีแพ่งจะต้องเสียค่าขึ้นศาลตามจำนวนทุนทรัพย์ชั้นอุทธรณ์ และผู้อุทธรณ์จะต้องเสียค่าส่งสำเนาอุทธรณ์ให้แก่อีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งจะต้องนำค่าฤชาธรรมเนียมที่ต้องชำระแทนอีกฝ่ายหนึ่งมาวางต่อศาลด้วย

ศาลที่พิจารณาชี้ขาดอุทธรณ์ คดีทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศ ไม่ใช่ศาลอุทธรณ์ แต่จะต้องอุทธรณ์ไปยังศาลฎีกา คล้ายกับคดีศาลฎีกาอากร และคดีแรงงาน โดยกฎหมายให้ประธานศาลฎีกามีคำสั่งจัดตั้ง แผนกคดีทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศขึ้นในศาลฎีกา เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศ ที่อุทธรณ์ขึ้นมาในการนี้ ให้มีคำพิพากษาหรือ คำสั่งโดยเร็ว¹

ในการอุทธรณ์คดีศาลทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศ มีวิธีพิจารณาพิเศษแตกต่างไปจากคดีแพ่งธรรมดาโดยทั่วไป กล่าวคือจะต้องใช้วิธีพิจารณาตามพระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศ และวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ.2539 ในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติดังกล่าว ก็ให้นำบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาใช้บังคับโดยอนุโลม²

(1) หลักเกณฑ์ในการอุทธรณ์คดีแพ่งซึ่งพิจารณาโดยศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ

เมื่อศาลทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศ มีคำพิพากษา หรือมีคำสั่งคู่ความฝ่ายที่ไม่พอใจจากอุทธรณ์ได้ ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหา

¹ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ และวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ.2539 มาตรา 43

² พระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศ และวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ.2539 มาตรา 45

ข้อกฎหมาย แต่การอุทธรณ์นั้นจะต้องอยู่ภายในบังคับแห่งกฎหมาย คือ ถ้าไม่มีกฎหมายห้ามมิให้อุทธรณ์ ก็สามารถอุทธรณ์ได้เสมอ สิทธิของกลุ่มความที่จะอุทธรณ์ไม่ได้อยู่ที่การแพ้หรือชนะ ถ้าผู้ที่ชนะคดีไม่พอใจ หรือกระทบกระเทือนสิทธิของผู้ชนะคดี ผู้ชนะคดีก็ย่อมอุทธรณ์ประเด็นข้อนั้นได้ โดยฝ่ายที่อุทธรณ์จะต้องมีความประสงค์จะให้ศาลฎีกาพิพากษาเปลี่ยนแปลงผลของคดีในคำอุทธรณ์

ก. ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมาย ต้องระบุโดยชัดเจน

กล่าวคือในคำฟ้องอุทธรณ์ที่ผู้อุทธรณ์ยื่นมานั้น ต้องมีการคัดค้านคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศ โดยชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นการอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงหรือปัญหาข้อกฎหมาย โดยในคำฟ้องอุทธรณ์ ต้องกล่าวถึงคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศว่าพิพากษาหรือสั่งอย่างไร ผู้อุทธรณ์เห็นว่า คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ๆ ไม่ชอบด้วยข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมาย ควรจะเป็นอย่างไร โดยให้เหตุผลมาในคำฟ้องอุทธรณ์ที่ยื่นนั้น ต้องระบุข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมายที่ก่อกำเนิดขึ้นอ้างอิงโดยละเอียด ซึ่งการระบุนั้นจะกล่าวข้อความลอย ๆ ว่าคัดค้านคำพิพากษาของศาลทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศ หาได้ไม่ ต้องระบุคัดค้านในข้อเท็จจริงอย่างไร ในข้อกฎหมายอย่างไร ต้องตั้งประเด็นและแสดงเหตุผลประกอบ ว่าไม่พอใจในคำพิพากษาศาลทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศ ตอนไหนเพราะอะไร ซึ่งฟ้องอุทธรณ์ถือว่าเป็นคำฟ้องอย่างหนึ่ง จึงต้องแสดงให้แจ้งชัด ซึ่งสภาพแห่งข้อหาและคำขอบังคับ ทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาทำนองเดียวกับคำฟ้อง

ข. อุทธรณ์ข้อที่ก่อกำเนิดว่ากล่าวมาแล้ว ในศาลทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศ

การอุทธรณ์ต้องมีประเด็นกล่าวอ้างตามคำฟ้อง ประเด็นปัญหาใด โจทก์มิได้กล่าวอ้างไว้ในคำฟ้อง ก็ต้องถือว่าเป็นปัญหานอกประเด็น แม้ศาลจะหยิบยกขึ้นมาวินิจฉัยก็ไม่ถือว่าเป็นข้อที่ก่อกำเนิดมาแล้วโดยชอบ ถ้าประเด็นที่จำเลยต่อสู้ไว้ในคำให้การ หากจำเลยไม่ได้สู้ไว้ แม้ศาลจะหยิบยกขึ้นมาวินิจฉัย ก็เป็นการวินิจฉัยที่ไม่ชอบ ถือไม่ได้

ว่าเป็นปัญหาที่ได้ยกขึ้นมาโดยชอบ เว้นแต่จะเป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน

ค. ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างในอุทธรณ์ ต้องเป็นสาระแก่คดี อันควรได้รับการวินิจฉัย

ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่เป็นสาระแก่คดี หมายถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ทำให้ผลคำพิพากษาเปลี่ยนแปลงไป ส่วนข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ไม่เป็นสาระแก่คดี คือข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมาย ที่ไม่เป็นข้อเท็จจริง หรือไม่เป็นประโยชน์แก่คดี หรือไม่มีผลทำให้คำพิพากษาเปลี่ยนแปลง

(2) ระยะเวลาการยื่นอุทธรณ์

การยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่ง ในคดีศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ อุทธรณ์ได้ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย โดยทำเป็นหนังสือยื่นต่อศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ให้อุทธรณ์ไปยังศาลฎีกาได้ภายในกำหนดหนึ่งเดือน นับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น¹ การนับเวลาใช้หลักการนับ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งซึ่งขาดตัดสิ้นคดีวันที่เท่าใด วันสุดท้ายที่จะยื่นอุทธรณ์ได้คือวันที่เดียวกันในเดือนถัดไป

(3) ข้อยกเว้นในการอุทธรณ์

ก) จำนวนทุนทรัพย์ เกิน 200,000 บาท

ในคดีแพ่งที่ราคาทรัพย์สินหรือจำนวนมีทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์ ไม่เกินสองแสนบาท หรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ห้ามมิให้คู่ความอุทธรณ์คำพิพากษาศาลทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศ ใน

¹ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ และวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ.2539 มาตรา 39

ปัญหาข้อเท็จจริง' ซึ่งเป็นราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ ที่ได้แย้งกันในชั้นอุทธรณ์ หรือ ประเด็นข้อพิพาท เป็นราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ ที่ได้แย้งกันในชั้นอุทธรณ์ ราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ ที่พิพาทซึ่งถูกจำกัดสิทธิอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง คือ ไม่เกิน 200,000 บาท หรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา จะต้องเกิน 200,000 บาทขึ้นไป ย่อมอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้

ข) คดีที่มีความเห็นแย้ง ในคดีที่ต้องห้ามอุทธรณ์ในข้อเท็จจริง

ถ้ามีการทำความเห็นแย้งไว้โดยผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีนั้นได้ ทำความเห็นแย้งไว้ ในการทำความเห็นแย้งที่จะถือว่าไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ ในปัญหาข้อเท็จจริงได้นั้นต้องเป็นความเห็นแย้งในปัญหาข้อเท็จจริง ถ้าเป็นความเห็นแย้งในข้อกฎหมาย แล้วจะอาศัยความเห็นแย้งในข้อกฎหมายมาใช้สิทธิอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงไม่ได้

ค) คดีที่มีการรับรองหรืออนุญาตให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง

ในคดีที่ไม่มีความเห็นแย้งแล้วอาจจะขอให้มีการรับรองว่ามีเหตุอันสมควรอุทธรณ์ได้ หรือถ้าไม่มีความเห็นแย้งหรือคำรับรองเช่นว่านี้ ต้องได้รับอนุญาตให้อุทธรณ์เป็นหนังสือจากอธิบดีผู้พิพากษาศาลทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศกลาง หรือภาค ให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้

การขอให้รับรองหรืออนุญาตให้อุทธรณ์นั้น จะต้องทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลทรัพย์สินทางปัญญาพร้อมกับคำฟ้องอุทธรณ์ และต้องขอ ก่อนที่จะครบกำหนดอายุอุทธรณ์ และในคำรับรองต้องปรากฏชื่อผู้พิพากษาที่ขอให้รับรอง ผู้ที่จะรับรองได้คือ

¹ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ และวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ.2539 มาตรา 41

² อุดม เฟื่องฟูง. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 3 อุทธรณ์ และฎีกา. กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2541, หน้า 70.

ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีในศาลนั้น ไม่ว่าจะขณะที่ขอให้รับรองนั้นจะรับราชการอยู่ที่ศาลนั้นหรือไม่ ส่วนการขออนุญาตให้อุทธรณ์นั้น ต้องขอต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลทวิชั้นทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศกลาง หรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลทวิชั้นทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศกลาง การรับรองหรือขออนุญาตให้อุทธรณ์ จะต้องมีการรับรองหรืออนุญาตให้เห็นเป็นการชัดแจ้ง¹

(4) การรับรองให้อุทธรณ์

การขอให้ผู้พิพากษาซึ่งนั่งพิจารณาคดีในศาลทวิชั้นทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศ รับรองว่ามีเหตุอันควรอุทธรณ์ได้ หรือการขอให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลทวิชั้นทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศกลาง หรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลทวิชั้นทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศภาคอนุญาตให้อุทธรณ์ ให้ผู้อุทธรณ์ยื่นคำร้องถึงผู้พิพากษา ผู้นั่งพิจารณาคดีคนใดคนหนึ่ง หรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลนั้น แล้วแต่กรณี พร้อมกับคำฟ้องอุทธรณ์ต่อศาลทวิชั้นทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศ เมื่อศาลได้รับคำร้องเช่นว่านั้นแล้ว ให้ศาลส่งคำร้องพร้อมด้วยสำนวนความไปยังผู้พิพากษา หรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลดังกล่าว²

2.3.2 ศาลภาษีอากร

ศาลภาษีอากรเป็นศาลชั้นต้นตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม แบ่งออกเป็นศาลภาษีอากรกลาง และศาลภาษีอากรจังหวัด ศาลภาษีอากรกลางนั้นได้จัดตั้งขึ้นในกรุงเทพมหานคร ส่วนศาลภาษีอากรจังหวัดนั้นถ้าจะจัดตั้งขึ้นในจังหวัดใดให้กระทำโดยพระราชบัญญัติ ศาลภาษีอากรกลางมีเขตอำนาจตลอด กรุงเทพมหานคร จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดนครปฐม จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดปทุมธานี

¹ อุดม เฟื่องฟูง. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 3 อุทธรณ์ และฎีกา. กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2541, หน้า 72.

² พระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลทวิชั้นทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศ และวิธีพิจารณาคดีทวิชั้นทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ.2539 มาตรา 42

คดีแพ่งโดยทั่วไปจะขึ้นสู่ศาลได้สองกรณี คือ กรณีแรกเมื่อมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลใดตามกฎหมายแพ่ง ซึ่งหมายถึงกรณีที่บุคคลฝ่ายหนึ่งอ้างสิทธิเหนือบุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง โดยที่บุคคลฝ่ายหลังปฏิเสธสิทธิของบุคคลฝ่ายแรก หรือกล่าวอ้างสิทธิใหม่ของตนเองขึ้น ส่วนอีกกรณีหนึ่งก็คือ กรณีที่บุคคลใดจะต้องใช้สิทธิทางศาล ซึ่งก็ได้แก่การร้องขอให้ศาลแสดงสิทธิของตนตามกฎหมายสารบัญญัติทางแพ่งกำหนดไว้ เช่นการร้องขอเป็นผู้จัดการมรดก เป็นต้น

สำหรับคดีภาษีอากรนั้น การนำคดีขึ้นสู่ศาลมีขั้นตอนผิดแผกแตกต่างไปจากคดีแพ่งธรรมดา กล่าวคือ ถ้าจะฟ้องคดีภาษีอากร ตามประมวลรัษฎากร เช่น การฟ้องคดีภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีการค้า ถ้าประสงค์จะฟ้องให้เพิกถอนการประเมิน ก่อนจะนำคดีขึ้นสู่ศาล ผู้ฟ้องคดีจะต้องอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ ตามบทบัญญัติในมาตรา 30 แห่งประมวลรัษฎากรเสียก่อน เมื่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์วินิจฉัยเป็นประการใดแล้ว หากไม่พอใจจึงจะมีสิทธินำคดีขึ้นสู่ศาล ภายในกำหนด 30 วัน นับแต่วันได้รับแจ้งคำวินิจฉัยอุทธรณ์¹

การฟ้องคดีเกี่ยวกับภาษีต่อศาลภาษีอากร หากเป็นกรณีที่จะต้องอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์วิธีการและระยะเวลาที่กำหนดไว้ และเมื่อมีคำวินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว จึงจะฟ้องต่อศาลภาษีอากรได้ แต่ในกรณีที่ไม่ต้องมีการอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ก็สามารถนำคดีสู่ศาลภาษีอากรได้

ศาลภาษีอากร มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่ง ในเรื่องต่อไปนี้²

1) คดีอุทธรณ์ คำวินิจฉัยของเจ้าพนักงานหรือคณะกรรมการ ตามกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร

¹ ไพฤทธิ เสรฐฐไกรกุล. คู่มือการดำเนินคดีภาษีอากร. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อริยะบุ๊คสโตร, 2539, หน้า 71

² พระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลภาษีอากร และวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร พ.ศ.2528 มาตรา 7

- 2) คดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิ เรียกร้องของรัฐในหนี้ค่าภาษีอากร
- 3) คดีพิพาทเกี่ยวกับการขอคืนค่าภาษีอากร
- 4) คดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิ หรือหน้าที่ตามข้อผูกพัน ซึ่งได้ทำขึ้นเพื่อประโยชน์แก่การจัดเก็บภาษีอากร
- 5) คดีที่มีกฎหมายบัญญัติ ให้อยู่ในอำนาจศาลภาษีอากร

ในการอุทธรณ์คดีในศาลภาษีอากร มีวิธีพิจารณาแตกต่างพิเศษไปจากคดีแพ่งธรรมดาทั่วไป กล่าวคือ จะต้องใช้วิธีพิจารณา ตามพระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร พ.ศ.2528 และข้อกำหนดคดีภาษีอากร ที่อธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่ง ออกโดยอนุมัติประธานศาลฎีกา ในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติและข้อกำหนดดังกล่าว ก็ให้นำบทบัญญัติ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(1) หลักเกณฑ์ในการอุทธรณ์

คดีภาษีอากรเป็นคดีที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากคดีแพ่งโดยทั่วไป เพราะเป็นข้อพิพาทระหว่างเอกชนกับรัฐ อันเนื่องมาจากการประเมินหรือจัดการเก็บภาษีอากร ซึ่งได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาที่มีความรู้ ความเข้าใจในปัญหาทางด้านภาษีอากรโดยเฉพาะ ก็จะทำให้การพิจารณาคดีภาษีอากรเป็นไปโดยรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยมีวิธีพิจารณาคดีเป็นพิเศษ ยกเว้นขั้นตอนและวิธีการต่างๆ ที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งบางอย่าง เพื่อให้เกิดความคล่องตัวยิ่งขึ้น สามารถอุทธรณ์ได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย

ก. ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายต้องระบุโดยชัดแจ้ง

กล่าวคือ ในคำฟ้องอุทธรณ์ที่ผู้อุทธรณ์ยื่นมานั้น ต้องมีการคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลภาษีอากรกลาง โดยชัดแจ้ง ไม่ว่าจะเป็นการอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงหรือปัญหาข้อกฎหมาย โดยในคำฟ้องอุทธรณ์ต้องกล่าวถึงคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลภาษีอากรกลาง ว่าพิพากษาหรือสั่งอย่างไร ผู้อุทธรณ์เห็นว่าคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ๆ ไม่ชอบด้วยข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมาย ควรจะเป็นอย่างไร โดยให้เหตุผล

มาในคำฟ้องอุทธรณ์ที่ยื่นนั้น ต้องระบุข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิงโดยละเอียด ซึ่งการระบุนั้นจะกล่าวข้อความลอย ๆ ว่าคัดค้านคำพิพากษาของศาลฎีกาอากรกลางหาได้ไม่ ต้องระบุคัดค้านในข้อเท็จจริงอย่างไร ในข้อกฎหมายอย่างไร ต้องตั้งประเด็นและแสดงเหตุผลประกอบ ว่าไม่พอใจในคำพิพากษาศาลฎีกาอากรกลางตอนไหน เพราะอะไร ซึ่งฟ้องอุทธรณ์ถือว่าเป็นคำฟ้องอย่างหนึ่งจึงต้องแสดงให้เห็นชัดซึ่งสภาพแห่งข้อหาและคำขอบังคับ ทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาทำนองเดียวกับคำฟ้อง

ข. อุทธรณ์ข้อที่ยกขึ้นว่ากล่าวมาแล้วในศาลฎีกาอากร

การอุทธรณ์ต้องมีประเด็นกล่าวอ้างตามคำฟ้อง ประเด็นปัญหาใดจุดทักมิได้กล่าวอ้างไว้ในคำฟ้อง ก็ต้องถือว่าเป็นปัญหานอกประเด็น แม้ศาลจะหยิบยกขึ้นมาวินิจฉัยก็ไม่ถือว่าเป็นข้อที่ว่ากันมาแล้วโดยชอบ ถ้าประเด็นที่จำเลยต่อสู้ไว้ในคำให้การหากจำเลยไม่ได้สู้ไว้ แม้ศาลจะหยิบยกขึ้นมาวินิจฉัย ก็เป็นการวินิจฉัยที่ไม่ชอบ ถือไม่ได้ว่าเป็นปัญหาที่ได้ยกขึ้นมาโดยชอบ เว้นแต่จะเป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน

ค. ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างในอุทธรณ์ ต้องเป็นสาระแก่คดีอันควรได้รับการวินิจฉัย

ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่เป็นสาระแก่คดี หมายถึงข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมายที่ทำให้ผลคำพิพากษาเปลี่ยนแปลงไป ส่วนข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมาย ที่ไม่เป็นสาระแก่คดี คือข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมาย ที่ไม่เป็นข้อเท็จจริง หรือไม่เป็นประโยชน์แก่คดี หรือไม่มีผลทำให้คำพิพากษาเปลี่ยนแปลง

(2) ระยะเวลาการยื่นอุทธรณ์

การยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีอากร อุทธรณ์ได้ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย โดยทำเป็นหนังสือยื่นต่อศาลฎีกาอากร ซึ่งมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ให้อุทธรณ์ไปยังศาลฎีกาได้ภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้

อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น¹ การนับเวลาใช้หลักการนับ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีสิ้นสุดวันที่เท่าใด วันสุดท้ายที่จะยื่นอุทธรณ์ได้คือวันที่เดียวกันในเดือนถัดไป

(3) ข้อยกเว้นในการอุทธรณ์

ก) จำนวนทุนทรัพย์

ในคดีแพ่งที่ราคาทรัพย์สินหรือจำนวนมีทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์ ไม่เกินห้าหมื่นบาท ห้ามมิให้คู่ความอุทธรณ์คำพิพากษาศาลฎีกากลาง ในปัญหาข้อเท็จจริง² ซึ่งเป็นราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ ที่ได้แย้งกันในชั้นอุทธรณ์หรือประเด็นข้อพิพาท เป็นราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ ที่ได้แย้งกันในชั้นอุทธรณ์ ราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ ที่พิพาทซึ่งถูกจำกัดสิทธิอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงคือ ไม่เกินห้าหมื่นบาท จะต้องเกินห้าหมื่นบาทขึ้นไป ย่อมอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้

ข) คดีที่มีความเห็นแย้ง ในคดีที่ต้องห้ามอุทธรณ์ในข้อเท็จจริง ถ้ามีการทำความเห็นแย้งไว้โดยผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีนั้นได้ทำความเห็นแย้งไว้ ในการทำความเห็นแย้งที่จะถือว่าไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ ในปัญหาข้อเท็จจริงได้นั้นต้องเป็นความเห็นแย้งในปัญหาข้อเท็จจริง ถ้าเป็นความเห็นแย้งในข้อกฎหมาย แล้วจะอาศัยความเห็นแย้งในข้อกฎหมายมาใช้สิทธิอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงไม่ได้

ค) คดีที่มีการรับรองหรืออนุญาตให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ในคดีที่ไม่มีความเห็นแย้งแล้วอาจจะขอให้มีการรับรองว่ามีเหตุอันสมควรอุทธรณ์ได้ หรือถ้าไม่มีความเห็นแย้งหรือคำรับรองเช่นว่านี้ ต้องได้รับอนุญาตให้อุทธรณ์เป็นหนังสือจากอธิบดีผู้พิพากษาศาลฎีกากลาง ให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้

¹ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลฎีกาและวิธีพิจารณาคดีฎีกา พ.ศ.2528 มาตรา 24

² พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลฎีกาและวิธีพิจารณาคดีฎีกา พ.ศ.2528 มาตรา 25

การขอให้รับรองหรืออนุญาตให้อุทธธรมนั้น จะต้องทำเป็นคำร้องยื่น ต่อศาลภาษีอากรกลางพร้อมกับคำฟ้องอุทธรณ์ และต้องขอ ก่อนที่จะครบกำหนดอายุ อุทธรณ์ และในคำรับรองต้องปรากฏชื่อผู้พิพากษาที่ขอให้รับรอง ผู้ที่จะรับรองได้คือ ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีในศาลนั้น ไม่ว่าจะขอให้รับรองนั้นจะรับราชการอยู่ที่ศาล นั้นหรือไม่ ส่วนการขออนุญาตให้อุทธธรมนั้น ต้องขอต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลภาษีอากร กลาง การรับรองหรืออนุญาตให้อุทธธรม จะต้องมีการรับรองหรืออนุญาตให้เห็นเป็นการ ชัดแจ้ง

(4) การรับรองให้อุทธธรม

การขอให้ผู้พิพากษาซึ่งนั่งพิจารณาคดีในศาลภาษีอากรกลาง รับรองว่ามี เหตุอันควรอุทธรณ์ได้ หรือการขอให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลภาษีอากรกลาง อนุญาตให้ อุทธรณ์ ให้ผู้อุทธรณ์ยื่นคำร้องถึงผู้พิพากษา ผู้นั่งพิจารณาคดีคนใดคนหนึ่ง หรืออธิบดี ผู้พิพากษาศาลนั้น แล้วแต่กรณี พร้อมกับคำฟ้องอุทธรณ์ต่อศาลภาษีอากรกลาง เมื่อศาลได้ รับคำร้องเช่นว่านั้นแล้ว ศาลส่งคำร้องพร้อมด้วยสำนวนความไปยังผู้พิพากษา หรืออธิบดี ผู้พิพากษาศาลดังกล่าว เพื่อทำการรับรองอุทธธรมนั้น

2.3.3 ศาลแรงงานกลาง

ศาลแรงงานเป็นองค์กรหนึ่งของรัฐที่มีลักษณะเป็น ไตรภาคี ที่เข้าไปมี บทบาทและช่วยเหลือในด้านการแก้ไขแรงงาน เรื่องการชี้ขาดข้อพิพาทแรงงาน การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลแรงงาน มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากการ ดำเนินคดีแพ่งทั่ว ๆ ไป เนื่องจากเป็นการแก้ไขปัญหาแรงงานโดยเฉพาะ ซึ่งรวมทั้งข้อ ขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง อย่างเป็นธรรมทั้งสองฝ่าย ศาลแรงงานมีแนว นโยบายและเจตนารมณ์ในการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินคดีแรงงานไว้อย่างชัดเจน คือ ประหยัด สะดวก รวดเร็ว เสมอภาค และเป็นธรรม จำเป็นที่ต้องมีผู้พิพากษาผู้มีความ รอบรู้และประสบการณ์ในการแรงงาน และผู้พิพากษาสมทบฝ่ายนายจ้างและฝ่ายลูกจ้าง ร่วมเป็นองค์คณะในการพิจารณา จึงจะให้ความยุติธรรมที่แท้จริง¹ วิธีพิจารณาคดีแรงงาน

¹ ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล. ศาลแรงงาน ปัญหาการจัดตั้งศาลแรงงาน. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์ การพิมพ์, 2522, หน้า 7-8

นั้นมีบทบัญญัติของกฎหมายโดยเฉพาะคือ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงาน และวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 โดยกำหนดให้ศาลแรงงานมีอำนาจพิจารณาคดีตามมาตรา 8 ศาลแรงงานมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในเรื่องต่อไปนี้

(1) คดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามสัญญาจ้างแรงงาน หรือตามข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง

(2) คดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานหรือกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์

(3) กรณีที่จะต้องใช้สิทธิทางศาลตามกฎหมาย ว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานหรือกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์

(4) คดีอุทธรณ์คำวินิจฉัยของเจ้าพนักงานตามกฎหมาย ว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน หรือของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ หรือรัฐมนตรีตามกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์

(5) คดีอันเกิดแก่มูลละเมิดระหว่างนายจ้าง และลูกจ้างสืบเนื่องมาจากข้อพิพาทแรงงานหรือเกี่ยวกับการทำงานตามสัญญาจ้างแรงงาน

(6) ข้อพิพาทแรงงานที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ขอให้ศาลแรงงาน ชี้ขาดตามกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์

คดีตามวรรคหนึ่ง ในกรณีที่กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานหรือกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ บัญญัติให้ร้องเรียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือปฏิบัติตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนดไว้ จะดำเนินการในศาลแรงงานได้ต่อเมื่อได้ปฏิบัติตามขั้นตอนและวิธีการที่กฎหมายดังกล่าวบัญญัติไว้แล้ว ส่วนการอุทธรณ์คดีแรงงานนั้น พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณางาน พ.ศ.2522 จึงกำหนดให้คู่ความที่ไม่พอใจคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลแรงงาน ต้องอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งไปยังศาลฎีกาโดยตรง และจะอุทธรณ์ได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น

การแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่ง ให้ผลของคดีเปลี่ยนแปลงไปนั้น ศาลแรงงาน จะกระทำเองมิได้ ต้องให้ศาลสูงกว่าพิจารณาคดีนั้น และมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแก้ไข ลงมา เนื่องจากคดีที่ฟ้องร้องกันเป็นคดีระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างส่วนใหญ่ ซึ่งนายจ้างและ ลูกจ้างมีความแตกต่างกันในทางเศรษฐกิจ ความรู้ อำนาจต่อรอง ตลอดจนสถานะทาง สังคมเป็นอันมาก กฎหมายจึงกำหนดให้มีวิธีการขอให้ศาลสูงกว่าพิจารณาคดีอีกครั้ง ก็คือ การอุทธรณ์¹

ผู้ที่จะอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลแรงงานกลางได้นั้น ก็คือโจทก์ จำเลย ผู้มีส่วนได้เสีย ผู้ถูกลงโทษ ฐานละเมิดอำนาจศาล ผู้ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาด ตลอดจน ผู้กำกับประกันในศาล²

เนื่องจากคดีหรือข้อพิพาทที่มาสู่การพิจารณาของศาลแรงงาน ล้วนแต่เป็น คดีแพ่งซึ่งศาลแรงงานไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่เป็นความผิดตามกฎหมาย แรงงาน พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงาน และวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 จึงได้ บัญญัติให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับแก่การ ดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลแรงงาน โดยอนุโลม เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติ ของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงาน และวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522³ ถ้าการ ดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลแรงงานเรื่องใดที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงาน ได้ บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งแล้ว ก็จะต้องนำบทบัญญัตินั้นๆ มาใช้บังคับ

คดีแรงงานนั้นอุทธรณ์ได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย ส่วนปัญหาข้อเท็จจริงอยู่ใน คดีแพ่งโดยทั่วไป ย่อมอุทธรณ์ได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย ส่วนคดี แรงงานนั้นอุทธรณ์ได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย ส่วนข้อเท็จจริงนั้นผู้ที่ไม่สามารถอุทธรณ์

¹ เกษมสันต์ วิจารณ์. การดำเนินคดีในศาลแรงงาน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ นิติบรรณาการ, 2537, หน้า 164

² รุ่งโรจน์ รื่นเรืองวงศ์. ไปศาลแรงงานให้สนุก. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2535, หน้า 136-137

³ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงาน และวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 มาตรา 31

ได้¹ เนื่องจากศาลแรงงานห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง จึงอยากทำความเข้าใจว่า ปัญหาข้อเท็จจริงคืออะไร

ข้อเท็จจริง ได้แก่ เหตุการณ์ที่ปรากฏขึ้น หรือการมีอยู่ หรือไม่มีอยู่ของ เหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือการกระทำ ของมนุษย์ก็ได้ ฉะนั้น ปัญหาข้อเท็จจริงจึงเป็นปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงที่ คู่ความโต้เถียงกันอยู่นั้น มีอยู่อย่างไร เป็นอย่างไร หรือเกิดขึ้นอย่างไร

คำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับข้อเท็จจริง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1227-1230/2535 ศาลแรงงานกลางฟังข้อเท็จจริงว่า เครื่องจักรที่โจทก์ควบคุมโดยสภาพไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลภายนอก จำเลยอุทธรณ์ ว่าศาลแรงงานกลางวินิจฉัยไม่ตรงกับข้อเท็จจริงที่ปรากฏในสำนวน เป็นอุทธรณ์โต้แย้ง คุลพินิจในการรับฟังพยานหลักฐาน เป็นอุทธรณ์ในข้อเท็จจริง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 654/2536 เมื่อศาลแรงงานกลางฟังข้อเท็จจริงว่า จำเลย ไม่ได้ค้างชำระค่าส่วนแบ่งการขาย เพราะโจทก์ไปดำรงตำแหน่งอื่น โจทก์ไม่ได้ส่วนแบ่ง การขาย การที่โจทก์อุทธรณ์ว่า โจทก์ยังมีสิทธิได้รับส่วนแบ่งการขายในการอุทธรณ์ โต้เถียง ข้อเท็จจริงไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 มาตรา 54

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 845/2537 ศาลแรงงานกลางฟังข้อเท็จจริงว่า โจทก์ และจำเลยไม่ได้กำหนดให้มีการทดลองงาน และฟังไม่ได้ว่าโจทก์ไม่มีความสามารถในการทำงานจำเลยอุทธรณ์ว่า จำเลยเลิกจ้างโจทก์ระหว่างทดลองงานและโจทก์หย่อน สมรรถภาพในการทำงาน เป็นอุทธรณ์โต้เถียงคุลพินิจในการรับฟังพยานหลักฐานของ ศาลแรงงานกลางเป็นอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง

¹ พระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลแรงงาน และวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ.2522 มาตรา 54

ส่วนปัญหาข้อกฎหมาย ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับการตีความในตัวบทกฎหมายต่าง ๆ การตีความถ้อยคำในเอกสาร นิติกรรมสัญญา และระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ตลอดจนการตีความในคำฟ้อง และการนำข้อเท็จจริง ซึ่งยุติแล้ว มาปรับกับตัวบทกฎหมาย เช่น ปัญหาที่ได้แย้งกันว่า ตัวบทกฎหมายตามโจทก์อย่างนั้น หมายความว่าอย่างไร ข้อตกลงระหว่างโจทก์กับจำเลยขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือไม่ ฟ้องโจทก์เคลือบคลุมหรือไม่ โจทก์มีอำนาจฟ้องหรือไม่ เป็นต้น¹

คำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับข้อกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 266/2532 การกระทำของโจทก์แม้จะเป็นความผิดแต่จำเลยก็ให้สัตยาบันแล้ว ปัญหาที่ว่า การกระทำของจำเลยเป็นการให้สัตยาบันหรือไม่เป็นข้อกฎหมาย

คำสั่งศาลฎีกาที่ 1777/2532 ฎีกาของจำเลยข้อที่ว่าโจทก์มีส่วนทำละเมิดด้วยนั้น ศาลอุทธรณ์ฟังข้อเท็จจริงว่าโจทก์ไม่มีส่วนในการกระทำความผิดด้วย ฎีกาของจำเลยข้อนี้เป็นฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ส่วนที่จำเลยฎีกาว่าจำเลยที่ 1 ไม่ก่อเหตุที่จังหวัดนครราชสีมา จะว่าจำเลยที่ 2 ที่ 3 ซึ่งเป็นบิดามารดาของจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นผู้เยาว์ และมีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดบุรีรัมย์ไม่ใช้ความระมัดระวัง จำเลยที่ 1 ตามสมควรหาได้ไม่ จำเลยที่ 2 ที่ 3 จึงไม่ต้องร่วมรับผิดชอบกับจำเลยที่ 1 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1129 เป็นฎีกาในปัญหาข้อกฎหมาย

คำสั่งศาลฎีกาที่ 1916/2532 แม้ทุนทรัพย์ที่พิพาทไม่ถึง 50,000 บาท แต่ปัญหาว่าเครื่องจักรที่ใช้ผสมปูนของโจทก์เป็นส่วนควบกับที่ดินและเป็นส่วนควบที่สำคัญหรือไม่นั้นเป็นปัญหาข้อกฎหมาย อุทธรณ์ของจำเลยจึงไม่ต้องห้าม

¹ ปัญญา สุทธิบดี. กฎหมายลักษณะพยาน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2543, หน้า 37-38

คำสั่งศาลฎีกาที่ 816/2535 จำเลยอุทธรณ์ว่า ศาลไม่พิพากษาให้เป็นไปตามคำทำ เป็นอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 383/2538 ปัญหาว่าคำให้การของจำเลยก่อให้เกิดประเด็นข้อพิพาทหรือไม่ เป็นปัญหาข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน

(1) หลักเกณฑ์ในการอุทธรณ์

เมื่อศาลแรงงานมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่ง คู่ความฝ่ายที่ไม่พอใจอุทธรณ์ได้ในปัญหาข้อกฎหมาย แต่การอุทธรณ์นั้นจะต้องอยู่ภายในบังคับแห่งกฎหมายคือ ถ้าไม่มีกฎหมาย ห้ามมิให้อุทธรณ์ ก็สามารถอุทธรณ์ได้เสมอ สิทธิของคู่ความที่จะอุทธรณ์ไม่ได้อยู่ที่การแพ้หรือชนะ ถ้าผู้ที่ชนะคดีไม่พอใจ หรือกระทบกระเทือนสิทธิของผู้ชนะคดี ผู้ชนะคดีก็ย่อมอุทธรณ์ประเด็นข้อนั้นได้ โดยฝ่ายที่อุทธรณ์จะต้องมีความประสงค์จะให้ศาลฎีกา พิพากษาเปลี่ยนแปลงผลของคดีในคำอุทธรณ์ คดีแรงงานจะอุทธรณ์ได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย

ก. ข้อกฎหมายต้องระบุโดยชัดแจ้ง

กล่าวคือ ในคำฟ้องอุทธรณ์ที่ผู้อุทธรณ์ยื่นมานั้น ต้องมีการคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลแรงงานโดยชัดแจ้ง ในการอุทธรณ์ได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย โดยในคำฟ้องอุทธรณ์ต้องกล่าวถึงคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลแรงงานว่าพิพากษาหรือสั่งอย่างไร ผู้อุทธรณ์เห็นว่า คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ๆ ไม่ชอบด้วยข้อกฎหมาย ควรจะเป็นอย่างไร โดยให้เหตุผลมาในคำฟ้องอุทธรณ์ที่ยื่นนั้น ต้องระบุข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิงโดยละเอียด ซึ่งการระบุนั้นจะกล่าวข้อความลอย ๆ ว่าคัดค้านคำพิพากษาของศาลแรงงานหาได้ไม่ ต้องระบุคัดค้านในข้อกฎหมายอย่างไร ต้องตั้งประเด็นและแสดงเหตุผลประกอบ ว่าไม่พอใจในคำพิพากษาของศาลแรงงาน ตอนไหน เพราะอะไร ซึ่งฟ้องอุทธรณ์ถือว่าเป็นคำฟ้องอย่างหนึ่ง จึงต้องแสดงให้แจ้งชัด ซึ่งสภาพแห่งข้อหาและคำขอบังคับทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาทำนองเดียวกับคำฟ้องฝ่ายที่อุทธรณ์จะต้องมีความประสงค์จะให้ศาลฎีกาพิพากษาเปลี่ยนแปลงผลของคดีนั้น ถ้าฝ่ายที่อุทธรณ์มีความพอใจในผลของคดี หรือได้รับประโยชน์จากผลของคดีอยู่แล้ว

ไม่ว่าศาลแรงงานจะวินิจฉัยเนื้อหาของคดีนั้นอย่างไร อาศัยเหตุผลใด หรืออาศัย ข้อกฎหมายใด แม้ฝ่ายอุทธรณ์จะไม่เห็นด้วยกับเหตุผลหรือข้อกฎหมายที่ศาลแรงงาน อ้างอิงในคำพิพากษาก็ไม่จำเป็นที่จะต้องอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลแรงงานนั้น เพราะ ศาลฎีกาอาจไม่รับวินิจฉัยให้ ทั้งนี้ไม่ว่าเหตุผล หรือข้อกฎหมายของผู้อุทธรณ์จะดีหรือ ถูกต้องเพียงใด เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2407/2525 วินิจฉัยว่า “จำเลยอุทธรณ์ว่า เห็นด้วยกับผลคำพิพากษา แต่ไม่เห็นด้วยในเหตุผลที่ศาลแรงงานกล่าวอ้างจึงเป็นอุทธรณ์ ที่มีได้โต้แย้งผลของคำพิพากษาของศาลแรงงานกลาง ทั้งนี้ได้อ้างว่าผลแห่งคำพิพากษา ของศาลแรงงานกลางทำให้จำเลยเสียสิทธิ หรือมีผลกระทบกระเทือนถึงสิทธิของจำเลย ประการใด จึงเป็นอุทธรณ์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ชอบที่จะรับไว้พิจารณา”

ข. อุทธรณ์ข้อที่ยกขึ้นว่ากล่าวมาแล้ว ในศาลแรงงานกลาง

ข้อกฎหมายที่จะยกขึ้นอุทธรณ์นั้น จะต้องเป็นข้อที่ยกขึ้นว่ากล่าว มาแล้วในศาลแรงงาน การอุทธรณ์ต้องมีประเด็นกล่าวอ้างตามคำฟ้อง ประเด็นปัญหาใด โจทก์มิได้กล่าวอ้างไว้ในคำฟ้อง ก็ต้องถือว่าเป็นปัญหานอกประเด็น แม้ศาลจะหยิบยกขึ้น มาวินิจฉัยก็ไม่ถือว่าเป็นข้อที่ว่ากันมาแล้วโดยชอบ ถ้าประเด็นที่จำเลยต่อสู้ไว้ในคำให้การ หากจำเลยไม่ได้สู้ไว้ แม้ศาลจะหยิบยกขึ้นมาวินิจฉัย ก็เป็นการวินิจฉัยที่ไม่ชอบ ถือไม่ได้ ว่าเป็นปัญหาที่ได้ยกขึ้นมาโดยชอบ เว้นแต่จะเป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของ ประชาชน เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 389/2524 โจทก์อุทธรณ์ใจความว่า ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการคุ้มครองแรงงาน ลงวันที่ 16 เมษายน 2515 ข้อ 68 นั้น จะเห็นได้ว่า น่าจะกำหนดวินัย และโทษทางวินัยได้เฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการทำงาน ฯลฯ เท่านั้น ส่วนนอกเวลาทำงานเป็นเรื่องส่วนตัวของลูกจ้าง จำเลยจะเอาเรื่องส่วนตัวของ โจทก์ ซึ่งไม่เกี่ยวกับการทำงาน และไม่เกี่ยวกับความประพฤติในเวลาทำงานมาเป็นเหตุ ไล่ออก ย่อมเป็นการไม่ถูกต้อง ศาลฎีกา เห็นว่า แม้ปัญหาข้อนี้โจทก์มิได้ยกขึ้นอ้างอิงมา

แต่ต้น แต่ก็ยังเป็นปัญหาข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบ เรียบร้อยของประชาชน โจทก์มีสิทธิอ้างอิงในชั้นนี้ได้

ก. ข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างในอุทธรณ์ ต้องเป็นสาระแก่คดีอันควรได้รับการวินิจฉัย

ข้อกฎหมายที่เป็นสาระแก่คดี หมายถึง ข้อกฎหมายที่ทำให้ผลคำพิพากษาเปลี่ยนแปลงไป ส่วนข้อกฎหมายที่ไม่เป็นสาระแก่คดี คือ ข้อกฎหมายที่ไม่เป็นข้อแพ้ชนะ หรือไม่เป็นประโยชน์แก่คดี หรือไม่มีผลทำให้คำพิพากษาเปลี่ยนแปลง เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2618/2523 ศาลแรงงานวินิจฉัยว่า การกระทำของจำเลย แสดงว่าจำเลยมีเจตนาไม่ให้โจทก์ได้ทำงานต่อไป เป็นการผิดสัญญาจ้าง ดังนี้ แม้จะถือว่า คำสั่งของจำเลยที่กำหนดให้พนักงานโจทก์จนกว่าคดีอาญาที่ต้องหาจะถึงที่สุดนั้น เป็นคำสั่งที่ชอบด้วยข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน ดังเช่นที่จำเลยอ้างมาในอุทธรณ์ ก็หาไม่ผลลบล้างข้อเท็จจริงที่ศาลแรงงานชี้ขาดไว้ไม่ ปัญหาข้อนี้จึงไม่เป็นสาระแก่คดีอันควรได้รับการวินิจฉัย

(2) ระยะเวลาการยื่นอุทธรณ์

การยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีศาลแรงงาน อุทธรณ์ได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย โดยทำเป็นหนังสือยื่นต่อศาลแรงงานกลาง ซึ่งมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ให้อุทธรณ์ไปยังศาลฎีกาได้ภายในกำหนดสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น¹ การนับไม่ว่าคู่ความ ที่ทราบนัดโดยชอบแล้วจะไปฟังคำพิพากษาหรือไม่ และนับเรียงไปทุกวัน ไม่ว่าจะเป็วันหยุดราชการหรือไม่ จนถึงวันที่ 15 เป็นวันสุดท้าย

¹ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงาน และวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ.2522 มาตรา 54

และในวันสุดท้ายนั้น ก็อาจจะยื่นอุทธรณ์ต่อศาลได้ ตั้งแต่เวลา 08.30 นาฬิกา จนถึงเวลา เลิกปฏิบัติราชการคือ 16.30 นาฬิกา¹

คดีเกี่ยวกับปัญหาข้อเท็จจริง อุทธรณ์ไม่ได้ แม้ผู้พิพากษาสมทบในศาลแรงงาน จะทำความเข้าใจแย้งไว้ก็ตาม² เมื่ออุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงไม่ได้ คดีใดที่มีแต่ปัญหา ข้อเท็จจริง คำพิพากษาศาลแรงงานก็เป็นอันถึงที่สุด ไม่มีทางแก้ไขคำพิพากษานั้นได้อีก³ คดีเกี่ยวกับการกระทำหรือเหตุการณ์ที่ได้เอียงกัน ในคดีเกี่ยวกับเรื่องหรือข้อเท็จจริงที่ ปรากฏในสำนวนเรื่อง ความผิดที่กระทำ ความเชื่อของคู่ความ จำนวนค่าเสียหาย ตลอดจน การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานของศาลที่ศาลไม่เชื่อข้อเท็จจริง เป็นการโต้เถียงดุลพินิจของ ศาล ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาในข้อเท็จจริงทั้งสิ้น จึงต้องห้ามมิให้อุทธรณ์

ปัญหาข้อกฎหมาย เรื่องอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแรงงานว่าคดีใดอยู่ใน อำนาจพิจารณาของศาลแรงงานหรือไม่ เป็นอำนาจวินิจฉัยของอธิบดีศาล แรงแรงงานกลางว่า คำวินิจฉัยของอธิบดีผู้พิพากษาศาลแรงงานกลางเป็นที่สุด⁴ ต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 223 ประกอบด้วยพระราชบัญญัติจัดตั้ง ศาลแรงงาน และวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ.2522 มาตรา 31⁵

การที่คู่ความจะแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลแรงงาน วิธีการแก้ไข คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลแรงงาน ต้องกระทำโดยวิธีการอุทธรณ์ คำพิพากษาหรือ คำสั่งนั้นไปยังศาลสูงสุดทันที ซึ่งกฎหมายให้อุทธรณ์ต่อศาลฎีกาโดยตรงไม่ต้องผ่าน

¹ เกษมสันต์ วัฒวรรณ. การดำเนินคดีในศาลแรงงาน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ นิติบรรณาการ, 2537, หน้า 173

² คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ 958/2525

³ เกษมสันต์ วัฒวรรณ. การดำเนินคดีในศาลแรงงาน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ นิติบรรณาการ, 2537, หน้า 167

⁴ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงาน และวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ.2522 มาตรา 9 วรรค สอง

⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 57/2533

ศาลอุทธรณ์ ดังนั้นคดีแรงงานจึงเป็นคดีที่มีศาลเพียง 2 ชั้น คือ ศาลแรงงาน และศาลฎีกา การอุทธรณ์ต้องใช้แบบพิมพ์อุทธรณ์ที่ใช้ในคดีแพ่งทั่วไปทำอุทธรณ์ ในการเขียนอุทธรณ์แม้จะใช้คำว่าอุทธรณ์ แต่คำขอทำอุทธรณ์จะต้องมีคำขอต่อศาลฎีกา ขอให้ศาลฎีกามีคำพิพากษากลับหรือแก้คำพิพากษาของศาลแรงงาน โดยยื่นต่อศาลแรงงาน ซึ่งมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง และให้ศาลแรงงาน ส่งสำเนาอุทธรณ์แก่อีกฝ่ายหนึ่ง แก่ภายใน 7 วัน¹ นับแต่วันที่ฝ่ายนั้นได้รับสำเนาอุทธรณ์ เมื่อได้มีการแก้อุทธรณ์แล้ว หรือไม่แก้อุทธรณ์ภายในกำหนดเวลา ศาลแรงงานต้องรับส่งสำเนาอุทธรณ์ไปยังศาลฎีกา ตามกำหนดเวลาดังกล่าวด้วย การยื่นอุทธรณ์ ต้องยื่นต่อศาลแรงงานซึ่งมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง

การอุทธรณ์ของศาลแรงงานกลาง แตกต่างจากการอุทธรณ์คดีทั่วไป โดยสามารถอุทธรณ์ได้แต่เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย ส่วนปัญหาข้อเท็จจริงต้องห้ามมิให้อุทธรณ์² ซึ่งต่างกับศาลทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศ การยื่นอุทธรณ์นั้น อุทธรณ์ได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ในกรณีที่มีการทำความเห็นแย้งไว้โดยผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีนั้น ก็สามารถอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้ ในกรณีที่ไม่มีกระทำความเห็นแย้ง ก็ยังอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงได้ ถ้ามีการรับรองหรืออนุญาตให้อุทธรณ์ ในปัญหาข้อเท็จจริงเป็นหนังสือจากอธิบดีผู้พิพากษาศาลทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศกลาง หรือภาคต่อศาลฎีกา ส่วนคดีแรงงานถ้าคดีมีความเห็นแย้งของผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณา ก็ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง และไม่มีการรับรองหรืออนุญาต ให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง

สำหรับหลักการอุทธรณ์ คำพิพากษาของศาลภาษีอากร ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากร และวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร พ.ศ.2528 ได้กำหนดให้คู่ความสามารถอุทธรณ์ได้ ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย ในกรณีต้องห้ามอุทธรณ์ตาม

¹ ธีระ ศรีธรรมรักษ์. กฎหมายเกี่ยวกับแรงงาน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2536, 274.

² พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงาน และวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ.2522 มาตรา 54 วรรคแรก

ทนายทฤษฎ์นั้น ก็ยังสามารถอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้ ถ้าผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีได้
ทำความเข้าใจเห็นแย้ง หรือได้รับรองว่ามีเหตุอันควรอุทธรณ์ได้ หรือถ้าไม่มีความเห็นแย้งหรือ
คำรับรอง หากได้รับอนุญาตให้อุทธรณ์เป็นหนังสือจากอธิบดีผู้พิพากษาศาลฎีกา
กลาง ก็สามารถอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงต่อศาลฎีกาได้ ซึ่งแตกต่างจากการอุทธรณ์
คดีแรงงาน ซึ่งต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง

คดีแพ่งทั่วไป ต้องอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ เมื่อศาลอุทธรณ์พิพากษาคดีแล้ว
หากคู่ความไม่พอใจจึงฎีกาไปยังศาลฎีกา ส่วนคดีแรงงาน กฎหมายให้อุทธรณ์ไปยัง
ศาลฎีกาโดยตรง . ไม่ต้องผ่านศาลอุทธรณ์เช่นเดียวกับคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้า
ระหว่างประเทศ และคดีภาษีอากร

บทที่ 3

การอุทธรณ์ฎีกาคดีแรงงานตามกฎหมายต่างประเทศ เปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ.2522 ของประเทศไทย

ในบทที่ 3 นี้ จะกล่าวถึงการอุทธรณ์ฎีกาคดีแรงงานตามกฎหมายต่างประเทศ แล้วนำมาเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ.2522 ของประเทศไทย เพื่อให้เห็นถึงข้อที่เหมือนหรือแตกต่างกัน ศาลแรงงาน ในต่างประเทศที่เห็นว่าน่าสนใจ และได้นำมาศึกษามีอยู่ 3 ประเทศ คือ ศาลแรงงาน สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน อิสราเอล และสาธารณรัฐสิงคโปร์ ศาลแรงงานของทั้ง 3 ประเทศดังกล่าว มีระบบศาลที่ดีในการใช้สิทธิอุทธรณ์ฎีกาคำพิพากษาของคู่ความ มีสิทธิอุทธรณ์ฎีกาคำพิพากษาของศาลได้ทั้งปัญหาข้อกฎหมายและปัญหาข้อเท็จจริง ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าศึกษาและอาจนำมาเพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการอุทธรณ์ฎีกาคดีแรงงานของไทยได้ในอนาคต

3.1 ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน

3.1.1 ศาลแรงงาน

ศาลแรงงานของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนานมาก โดยในปี พ.ศ.2488 ได้มีการออกพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุตสาหกรรมขึ้นเป็นครั้งแรก หลังจากนั้นก็ได้มีการปรับปรุงแก้ไขอีกหลายครั้ง ช่วง พ.ศ.2489-2491 รัฐแต่ละรัฐได้ออกกฎหมายกำหนดเขตอำนาจแรงงานของตน จนกระทั่ง พ.ศ.2496 ก็ได้มีการออกพระราชบัญญัติศาลแรงงาน (A Labour Courts Act หรือ LCA) สำหรับ

สหสาธารณรัฐเยอรมัน และได้มีการแก้ไขในปี พ.ศ.2522¹ ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน มีระบบศาลพิเศษที่แยกเป็นเอกเทศจากศาลยุติธรรมและศาลรัฐธรรมนูญ เป็นต้นว่า ศาลปกครอง ศาลภาษีอากร ศาลสังคม และศาลแรงงาน

คดีความที่พิพาทเกี่ยวกับเรื่องแรงงานจะมีศาลแรงงาน ซึ่งเป็นศาลพิเศษ รับพิจารณาพิพากษา โดยมีผู้พิพากษาอาชีพ และผู้พิพากษากิตติมศักดิ์ หรือที่เราเรียกว่า ผู้พิพากษาสมทบ มาจากฝ่ายลูกจ้างและฝ่ายนายจ้าง นั่งพิจารณาในทุกชั้นศาล

ระบบกฎหมายของศาลแรงงาน แต่เดิมใช้กฎหมายจารีตประเพณีส่วนท้องถิ่นบังคับ และศึกษากฎหมายโรมันในมหาวิทยาลัย ที่มาที่สำคัญที่สุดของกฎหมายเยอรมัน ปัจจุบันคือ กฎหมายลายลักษณ์อักษร จารีตประเพณีมีบทบาทน้อย ส่วนใหญ่เป็นความเห็นของนักนิติศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อกฎหมายเยอรมัน ส่วนคำพิพากษาของศาลนั้นก็มีความสำคัญ แต่เป็นการพัฒนาหลักกฎหมายโดยเฉพาะการตีความ หลักการใหญ่ ๆ ที่บัญญัติใช้ในประมวลกฎหมายทั้งหลายอย่างกว้าง ๆ แม้ทางทฤษฎีจะถือกันว่า บรรทัดฐานคำพิพากษาศาลสูงจะไม่ผูกพันศาลล่าง แต่ในทางปฏิบัติ คำพิพากษาศาลสูงมักมีอำนาจจูงใจ (Persuasive Character) ให้ศาลล่างถือตามได้²

การพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งที่พิพาทกันระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง เนื่องจากนิติสัมพันธ์ตามสัญญาจ้างแรงงาน และการกระทำอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งคดีเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยระเบียบการทำงาน (Betriebsverfassungsgesetz) วิธีพิจารณาจะต้องดำเนินการในทุกชั้นศาลอย่างเร่งด่วน³ ลูกจ้างตามนัยกฎหมายศาลแรงงานคือ คนงานและพนักงาน รวมทั้งผู้ฝึกงานอาชีพ ข้าราชการไม่ใช่ลูกจ้างตามนัยนี้⁴

¹ Dirk Neuman. "In European Labour Courts : Industrial Action And Procedural Aspects." editor. Werner Blenk . **International Labour Organization**. 1993 : P.77.

² บวรศักดิ์ อุวรรณโน. เอกสารการสอนชุดวิชา ระบบกฎหมาย ไทยและต่างประเทศ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2539 : หน้า 186.

³ มาตรา 2, 9 ArbGG

⁴ มาตรา 5 ArbGG

วิธีพิจารณาความแรงงานของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน กำหนดโดยกฎหมายศาลแรงงาน (Das arbeitsgerichtsgesetz Vom 3.9.1953) ผู้พิพากษาจำต้องมีสถานะการดำเนินการแบบวิธีการไต่สวน (Inquisitory Process) และต้องพิจารณาคดีโดยมีดุลพินิจกว้างขวาง ในการรับฟังพยานหลักฐาน

ศาลแรงงานของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน เป็นศาลพิเศษมีลักษณะโครงสร้างที่ไม่ซับซ้อน และมีความชัดเจน มี 3 ชั้นศาล คือ¹

1) ศาลแรงงานชั้นต้น (Die Arbeitsgerichte) องค์คณะผู้พิพากษาศาลแรงงานชั้นต้นนี้ประกอบด้วย ประธาน 1 คน และผู้พิพากษากิตติมศักดิ์ 2 คน แต่สำหรับข้อพิพาทเกี่ยวกับข้อตกลงสภาพการจ้างที่สำคัญ องค์คณะผู้พิพากษาประกอบด้วย ประธาน 1 คน และผู้พิพากษาสมทบอีก 4 คน ตามมาตรา 16 ของกฎหมายศาลแรงงานของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน (ArbGG-Arbeitsgerichtsgesetz หรือ Section 16 German the Labour Act 1979) ประธานขององค์คณะผู้พิพากษา จะต้องเป็นผู้พิพากษาอาชีพ และมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้พิพากษาศาลยุติธรรม ส่วนผู้พิพากษาสมทบจะได้รับการเรียกตัวและแต่งตั้งจากสมาคมลูกจ้าง และสมาคมนายจ้าง โดยเจ้าหน้าที่แรงงานชั้นสูงของมลรัฐจะเป็นผู้เรียกตัวและเสนอให้ดำรงตำแหน่งวาระ 4 ปี (ตามมาตรา 35 ArbGG) ในองค์คณะหนึ่งจะต้องมีผู้พิพากษาสมทบฝ่ายลูกจ้างและฝ่ายนายจ้าง ฝ่ายละเท่า ๆ กัน

2) ศาลแรงงานมลรัฐ (Die Landesarbeitsgerichte) ทำหน้าที่เป็นศาลอุทธรณ์คดีแรงงาน ในคดีที่มีทุนทรัพย์ตั้งแต่ 300 มาร์คขึ้นไป แต่หลังจากได้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติศาลแรงงาน ค.ศ.1953 (Federal Labour Courts Act of 1953) ในวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ.2522 ก็ได้มีการปรับปรุงการปฏิบัติงานให้เร็วขึ้น โดยการเพิ่มมูลค่าของคดีที่สามารถอุทธรณ์ได้จากคดีที่มีทุนทรัพย์ ตั้งแต่ 300 มาร์คขึ้นไป

¹ กมลชัย รัตนสกวาวงศ์. “โครงสร้างและเขตอำนาจศาลแรงงานประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน.” วารสารศาลแรงงาน. ปีที่ 9. มกราคม-มีนาคม 2533, หน้า 91-92.

เป็น 800 มาร์คขึ้นไป¹ นอกจากนี้ยังอาจเป็นคดีที่ผู้พิพากษาศาลแรงงานชั้นต้นรับรองให้อุทธรณ์ได้ เนื่องจากเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญ² ศาลแรงงานมลรัฐมีองค์คณะเช่นเดียวกับองค์คณะของศาลแรงงานชั้นต้น ซึ่งอาจจะประกอบด้วย ผู้พิพากษา 3 คน หรือ 5 คน³ แล้วแต่กรณี และผู้พิพากษาศมทบจะต้องมาจากฝ่ายลูกจ้างและฝ่ายนายจ้าง ฝ่ายละเท่า ๆ กัน

3) ศาลแรงงานสหพันธ์รัฐ (Das Bundesarbeitsgericht) ทำหน้าที่เป็นศาลฎีกาคดีแรงงาน ตั้งอยู่ที่เมืองคัสเสล (Kassel) เรียกองค์คณะของศาลนี้ว่า Senate ประกอบด้วย ประธาน 1 คน ผู้พิพากษาอาชีพ 2 คน และผู้พิพากษาศมทบจากฝ่ายนายจ้างและลูกจ้าง ฝ่ายละ 1 คน⁴ การแต่งตั้งผู้พิพากษาอาชีพของศาลแรงงานสหพันธ์รัฐซึ่งได้แก่ประธานศาล ประธานองค์คณะ และผู้พิพากษาอาชีพนั้น เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการคัดเลือกผู้พิพากษา (Richterwahlgesetz) กล่าวคือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานจะเป็นผู้ร่วมกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปีบริบูรณ์⁵ ส่วนผู้พิพากษาศมทบของศาลแรงงาน สหพันธ์รัฐนี้ จะเรียกตัวโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานสหพันธ์รัฐ และจะอยู่ในตำแหน่งวาระละ 4 ปี⁶ โดยเรียกจากรายชื่อที่สมาคมลูกจ้างและสมาคมนายจ้างเสนอชื่อมา ศาลแรงงานสหพันธ์รัฐ จะจัดตั้งองค์คณะใหญ่ (Grosser Senates) ขึ้นพิจารณาคดีแรงงานในกรณีที่องค์คณะหนึ่งวินิจฉัยในข้อกฎหมายแตกต่างไปจากองค์คณะอื่น ๆ ที่เคยวินิจฉัยไว้ ซึ่งเป็น

¹ Dirk Neuman. "In European Labor Courts : Industrial Action and Procedural Aspects." Editor. **Werner Blenk International Labour Organization**. 1993, P 81. ใน คงศักดิ์ บูรณกุล. "การแรงงานสัมพันธ์ในประเทศไทย : กรณีศึกษาศาลแรงงาน." วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539 หน้า 98.

² มาตรา 8, มาตรา 64 ArbGG

³ มาตรา 35 ArbGG

⁴ มาตรา 41 ArbGG

⁵ มาตรา 42 ArbGG

⁶ มาตรา 43 ArbGG

ปัญหาข้อกฎหมายหลักที่สำคัญ และเป็นหลักพื้นฐานในการพัฒนาให้คำพิพากษาเป็นแนวบรรทัดฐานเดียวกัน เรื่องแรงงานมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นในการพัฒนาให้คำพิพากษาเป็นแนวบรรทัดฐานเดียวกัน¹ จะต้องสร้างหลักกฎหมายให้ทันต่อเหตุการณ์ การวินิจฉัยคดีโดยองค์คณะใหญ่จึงมีความจำเป็นมาก องค์คณะใหญ่ประกอบด้วย ประธานศาลแรงงานสหพันธรัฐ ประธานองค์คณะที่มีอาวุโสสูงสุด ผู้พิพากษาศาลแรงงานสหพันธรัฐ 4 คน ผู้พิพากษาสมทบฝ่ายนายจ้างและฝ่ายลูกจ้างฝ่ายละ 2 คน

ศาลแรงงานสหพันธรัฐ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่ฎีกาคัดค้าน คำพิพากษาของศาลแรงงานมลรัฐในฐานะศาลอุทธรณ์คดีแรงงาน เมื่อศาลแรงงานมลรัฐรับรองให้ฎีกาได้ หรือเมื่อคดีมีทุนทรัพย์ตั้งแต่ 6,000 มาร์คขึ้นไป คำฟ้องฎีกาดังกล่าว จะต้องแสดงให้เห็นว่าคำพิพากษาของศาลแรงงานมลรัฐขัดกับคำพิพากษาของศาลแรงงานสหพันธรัฐ หรือศาลแรงงานมลรัฐอื่น ๆ ในข้อสาระสำคัญ² คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจคัดค้านคำพิพากษาของศาลแรงงานชั้นต้น โดยยื่นฎีกาต่อศาลแรงงานสหพันธรัฐได้โดยไม่ต้องอุทธรณ์ต่อศาลแรงงานมลรัฐก่อน (Sprungvision) หากคู่ความฝ่ายหนึ่งเห็นชอบและศาลแรงงานชั้นต้นอนุญาต โดยคู่ความอาจฟ้องคดีแรงงานต่อศาลแรงงานด้วยตนเอง หรือตัวแทนของตนจากสหภาพแรงงาน หรือสมาคมนายจ้าง และมีทุนความได้เมื่อจำเป็น ส่วนการดำเนินคดีในศาลแรงงานมลรัฐ หรือศาลแรงงานสหพันธรัฐนั้น คู่ความจะต้องมีทุนความว่าต่างแก้ต่างคดีให้³

¹ มาตรา 43 ArbGG

² กมลชัย รัตนสกาวงศ์. พื้นฐานความรู้ทั่วไปหลักกฎหมายปกครองเยอรมัน.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2537, หน้า 19.

³ มาตรา 76 ArbGG

3.1.2 การอุทธรณ์คำพิพากษา

การอุทธรณ์จากศาลแรงงานชั้นต้นไปสู่ศาลแรงงานมลรัฐ อุทธรณ์ได้ทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย โดยการเสนอข้อเท็จจริงหรือหลักฐานใหม่เข้าสู่การพิจารณาของศาล

การอุทธรณ์จากศาลมลรัฐไปสู่ศาลสหพันธรัฐ กระทำได้เฉพาะการอุทธรณ์ในข้อกฎหมายเท่านั้น และโดยปกติเป็นการอุทธรณ์คำตัดสินของศาลอุทธรณ์ยกเว้นกรณีที่จะอุทธรณ์โดยตรงสู่ศาลสหพันธรัฐได้ คือ

1. เกี่ยวกับข้อพิพาทส่วนรวม และรัฐมนตรีกระทรวงแรงงานประกาศว่าคำพิพากษาของศาลสหพันธรัฐเป็นสิ่งจำเป็น
2. กรณีที่มีการอุทธรณ์คำพิพากษาซึ่งคล้ายกับศาลอุทธรณ์ การอุทธรณ์นั้นจะได้รับการพิจารณาเพราะทุนทรัพย์ที่พิพาทสูง และโดยความยินยอมของอีกฝ่ายหนึ่ง

การอุทธรณ์สู่ศาลอุทธรณ์และศาลสหพันธรัฐ จะได้รับการพิจารณา หากทุนทรัพย์ที่พิพาทสูงพอเพียง หรือโดยให้ศาลซึ่งรับผิดชอบคดีมีอำนาจพิจารณารับอุทธรณ์ได้เป็นพิเศษ¹

แต่มีข้อยกเว้นบางประการ คือคำพิพากษาของศาลแรงงานอาจจะอุทธรณ์โดยตรงยังศาลสูงสุดได้ หากเป็นข้อพิพาทรวมกลุ่ม และรัฐมนตรีแรงงานของสหพันธรัฐได้ประกาศว่าคำพิพากษาของศาลเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากคุณค่าของข้อพิพาทและการยอมรับของกลุ่มเอง การอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลแรงงานชั้นอุทธรณ์ อาจะได้รับการยอมรับโดยศาลแรงงานเป็นส่วนตัวโดยแท้ โดยปราศจากเหตุผลที่กำหนดไว้ การอุทธรณ์เป็นเรื่องของสิทธิ ถ้าหากว่าคำพิพากษาของศาลแรงงานชั้นอุทธรณ์ได้เบี่ยงเบนแตกต่างไปจากคำพิพากษา ก่อน ๆ ของศาลแรงงาน หรือศาลแรงงานชั้นอุทธรณ์เอง หรือหากปรากฏว่าเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่ยังไม่เคยได้รับการพิจารณาวินิจฉัยโดยศาลแรงงาน

¹ ลาวัลย์ หอนพรัตน์. องค์ประกอบและอำนาจขององค์กรในศาลแรงงาน. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524, หน้า 34.

สูงสุดเลย จุดมุ่งหมายในการอุทธรณ์ก็เพื่อที่จะวางรูปแบบของคำพิพากษาให้สอดคล้องเป็นแนวเดียวกัน โดยหลีกเลี่ยงมิให้เกิดการขัดแย้งกัน ซึ่งหลักการนี้จะทำได้โดยการจัดให้มีการประชุมใหญ่ ซึ่งเป็นหลักการทั่วไปของศาลสูงสุดในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ซึ่งจำต้องมีการประชุมใหญ่ หากปรากฏว่าศาลแรงงานสูงสุดแผนกใดแผนกหนึ่ง มีแนวโน้มที่จะเบี่ยงเบนคำวินิจฉัยแตกต่างไปจากบรรทัดฐานในคดีก่อน ๆ ของแผนกอื่น ๆ หรือมีปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญเป็นหลักการพื้นฐานเพื่อปรับปรุงกฎหมาย และปกป้องให้คำพิพากษาเป็นแนวบรรทัดฐานแบบเดียวกัน¹

กำหนดระยะเวลาที่จะอุทธรณ์จะมีกำหนดเวลาสั้นกว่าศาลธรรมดา กล่าวคือ การอุทธรณ์คำพิพากษานั้นให้ยื่นอุทธรณ์ภายในหนึ่งสัปดาห์ นับแต่ที่ศาลแรงงานตัดสินการกล่าวอ้างข้อเท็จจริงขึ้นใหม่ในศาลแรงงานชั้นอุทธรณ์จะถูกจำกัด ศาลแรงงานชั้นอุทธรณ์ อาจจะไม่ส่งคดีกลับคืนมายังศาลแรงงานชั้นต้น แม้ว่าจะมีการผิดพลาดในวิธีพิจารณาและคำพิพากษาที่ถูกโต้แย้งว่าผู้พิพากษามีส่วนได้เสียไม่สามารถอุทธรณ์ได้²

3.2 ประเทศอิสราเอล

ประเทศอิสราเอลได้จัดตั้งศาลแรงงานขึ้นเมื่อวันที่ 1 กันยายน ค.ศ.1959 (พ.ศ.2502) ศาลแรงงานของประเทศอิสราเอล แบ่งเป็นศาลแรงงานชั้นต้น (ศาลแรงงานภาค) ตั้งอยู่ในภาคต่าง ๆ รวม 5 ภาค เมื่อรวม 5 ภาคแล้วจะมีเขตอำนาจตลอดประเทศ ศาลแรงงานภาคมีอำนาจพิพากษาคดีแรงงานทั้งทางแพ่งและอาญา และยังมีศาลแรงงานแห่งชาติ (National Labour Court) อีก 1 ศาล อันเป็นศาลแรงงานสูงสุด (The Supreme Labour Court) ซึ่งวินิจฉัยคดีแรงงานที่อุทธรณ์มาจากศาลแรงงานภาค และเป็นคดีแรงงานที่สำคัญเป็นพิเศษ เช่นข้อพิพาทแรงงานอันเกิดจากข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างแห่งชาติ

¹ ธีระพงษ์ จิระภาค. การยุติข้อพิพาทโดยศาลแรงงาน. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525, หน้า 61.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 62.

3.2.1 ศาลแรงงาน

ระบบศาลแรงงานของอิสราเอลประกอบด้วย¹

1. ศาลแรงงานแห่งชาติ (National Labour Court) มีอยู่แห่งเดียวตั้งอยู่ที่เมืองเยรูซาเล็ม

ในคดีแพ่ง ศาลแรงงานแห่งชาติประกอบด้วยผู้พิพากษาอาชีพ 3 คน และผู้พิพากษาสมทบฝ่ายนายจ้างและฝ่ายลูกจ้างฝ่ายละ 2 คน รวมเป็น 7 คน {Section 20 (a)(1) Israel Labour Court Law, 1969}

ในคดีอาญา จะประกอบด้วยผู้พิพากษาอาชีพ 3 คน โดยไม่มีผู้พิพากษาสมทบ

2. ศาลแรงงานภาค (Regional Labour Courts) จัดตั้งอยู่ในภาคต่างๆ ของประเทศโดยอยู่ในเมืองสำคัญเช่น เยรูซาเล็ม เทลอาวีฟ ไฮฟา เบียร์ชีวาและนาซาเรท เป็นต้น

ศาลแรงงานภาคมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแรงงานดังต่อไปนี้²

1. ข้อพิพาทส่วนบุคคลระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ อันเนื่องมาจากความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง

2. ข้อพิพาทอันสืบเนื่องมาจาก ตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง ซึ่งส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับปัญหาการมีอยู่ การใช้ การตีความ หรือการผิดข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง

3. ข้อพิพาทระหว่างลูกจ้างกับองค์กรของลูกจ้าง ในส่วนที่เกี่ยวกับเรื่องสมาชิกหรือการจ้าง

4. คดีละเมิดอันมีมูลมาจากการผิดสัญญาละเมิดกฎหมาย แต่ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า มูลความแห่งคดี มาจากข้อพิพาทอันเกี่ยวกับข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง

¹ สบโชค สุขารมณ. “ศาลแรงงานในประเทศอิสราเอล.” ตุลาคม. 28 กันยายน 2524, หน้า 67.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 68.

5. คดีพิพาทเกี่ยวกับการประกันสังคมระหว่างลูกจ้าง กับสถาบันประกันภัย
6. คดีอาญาอันสืบเนื่องมาจากกฎหมายคุ้มครองแรงงาน เช่น กฎหมาย เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน การใช้แรงงานหญิงและเด็ก และชั่วโมงการทำงาน เป็นต้น

ศาลแรงงานแห่งชาติ นอกจากจะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแรงงานที่อุทธรณ์มาจากศาลแรงงานภาคแล้ว ยังมีอำนาจโดยเฉพาะในการพิจารณาพิพากษาข้อพิพาทแรงงาน อันเกิดจากข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างแห่งชาติ และข้อพิพาทระหว่างองค์กรของลูกจ้าง และองค์กรของนายจ้างอีกด้วย

3.2.2 การอุทธรณ์คำพิพากษา

กฎหมายศาลแรงงานของอิสราเอล (Section 26 Israel Labour Court Law 1969) อนุญาตให้คู่ความอุทธรณ์คำพิพากษาศาลแรงงานได้ โดยอุทธรณ์ต่อศาลแรงงานแห่งชาติ ซึ่งนั่งพิจารณาเหมือนกับศาลอุทธรณ์ สำหรับคดีอาญาแรงงานคู่ความยอมอุทธรณ์ต่อศาลแรงงานแห่งชาติได้เช่นเดียวกัน หากศาลแรงงานแห่งชาติมีคำวินิจฉัยประการใดแล้ว คู่ความยอมอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ธรรมดา (The General High Court of Appeal) ได้อีก เหตุที่กฎหมายอนุญาตให้คู่ความอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ธรรมดาได้อีก เพราะในการพิจารณาคดีอาญาแรงงานนั้นจะกระทำโดยผู้พิพากษาอาชีพและใช้วิธีพิจารณาและการสืบพยานแบบคดีอาญาทั่วไป¹

3.3 ประเทศสิงคโปร์

ศาลแรงงานของสิงคโปร์ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ศาลอุตสาหกรรม (Industrial Arbitration Court) ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2503 ก่อนหน้านั้น ความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างเป็นไปโดยถือเอาสัญญาจ้างแรงงานระหว่างกัน

¹ สบโชค สุขารมณ. “ศาลแรงงานในประเทศอิสราเอล.” ดุลพาห. 28 กันยายน 2524, หน้า 70.

เป็นหลัก และเมื่อประเทศเจริญขึ้นจากการขยายตัวของกิจการพาณิชย์ ปัญหาแรงงานจึงเพิ่มมากขึ้นด้วย โดยเฉพาะช่วงระหว่างสงครามโลกครั้งที่หนึ่งกับ สงครามโลกครั้งที่สอง อย่างไรก็ตามปัญหาแรงงานเหล่านั้นได้รับการแก้ไขจากกรมแรงงานจนกระทั่งหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ระบบแรงงานสัมพันธ์และกระบวนการ สหภาพแรงงานในสิงคโปร์ถึงได้มีการพัฒนาอย่างจริงจัง และควบคู่กันไปกับความเติบโตของภาคอุตสาหกรรม การเข้าครอง กฎหมายเพื่อส่งเสริมระบบแรงงานสัมพันธ์ก็ได้ เริ่มต้นเป็นรูปแบบขึ้นมา¹

การดำเนินคดีการพิจารณาคดีแรงงานของศาลอุตสาหกรรมของศาลสิงคโปร์ไม่มีแบบพิธีมากนัก ศาลจะพิจารณาโดยใช้ดุลพินิจ ให้เกิดความเสมอภาค ยุติธรรม และตัดสินใจในข้อสำคัญของคดี โดยไม่ต้องถือตามแบบอย่างกฎหมาย หรือแบบพิธีจนเกินไป ศาลมีอำนาจกำหนดระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการพิจารณาให้เหมาะสมกับความจำเป็นเพื่อความยุติธรรม และให้คดีต่างๆ เสนอภายในช่วงเวลาที่เหมาะสมตามลำดับกัน และอาจให้แสดงหลักฐานหรือข้อโต้แย้ง โดยทำเป็นหนังสือ เพื่อประกอบการพิจารณา²

3.3.1 ศาลแรงงาน หรือศาลอุตสาหกรรม

เป็นองค์กรอิสระตั้งก่อกำเนิดอยู่ในกระทรวงแรงงาน ประกอบด้วยประธานศาลและรองประธานศาลซึ่งทำหน้าที่เป็นหัวหน้าคณะในการพิจารณาของศาล ประธานาธิบดีเป็นผู้แต่งตั้งตามข้อเสนอของนายกรัฐมนตรี ผู้ที่จะได้รับการเสนอชื่อจะต้องเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ด้านแรงงาน และแรงงานสัมพันธ์ สำหรับประธานศาลนั้นไม่เป็นข้าราชการพลเรือน แต่มีสิทธิ มีศักดิ์ศรี ตลอดจนได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกับผู้พิพากษาศาลฎีกา รองประธานศาลนี้จะได้รับเงินเดือนและประโยชน์

¹ Tan Boon Ching, "Industrial Arbitration Court, Singapore" **In Industrial Court in English Speaking Developing Countries** ed. Alan Gladstone. International Institute for Labour Studies Geneva 1976. P.86

² Republic of Singapore. Edition of 1940. Chapter 124, Section 59, Industrial Relations Act

ตอบแทนตามที่กำหนดไว้ ในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่จะได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกับ
 ประธาน องค์คณะในการพิจารณา มีประธานหรือรองประธานเป็นหัวหน้าคณะ และมี
 ผู้พิพากษาสมทบจากฝ่ายนายจ้าง และฝ่ายลูกจ้างฝ่ายละ 1 คน ผู้พิพากษาสมทบฝ่าย
 นายจ้าง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานจะตั้งจากบุคคลที่สภาองค์การนายจ้างเสนอ ส่วน
 ผู้พิพากษาสมทบฝ่ายลูกจ้าง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน จะตั้งจากบุคคลที่สภา
 องค์การลูกจ้างเสนอ โดยในแต่ละฝ่ายจะมีบุคคลซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
 เสนอและบุคคลจากสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจรวมอยู่ด้วย การแต่งตั้งผู้พิพากษาสมทบ
 ต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 1 ปี แต่อาจได้รับ
 แต่งตั้งใหม่ได้ ผู้พิพากษาสมทบผู้ใด พ้นจากตำแหน่งในระหว่างการพิจารณาข้อพิพาทใด
 ให้คงพิจารณาข้อพิพาทนั้นต่อไปจนกว่าจะแล้วเสร็จ ผู้พิพากษาสมทบฝ่ายนายจ้างและฝ่าย
 ลูกจ้างที่จะร่วมเป็นองค์คณะในการพิจารณาของศาลอุตสาหกรรมนั้น ให้เป็นสิทธิของ
 นายจ้างหรือสหภาพแรงงานจะเลือก ผู้พิพากษาสมทบที่นั่งพิจารณาคดีจะได้รับ
 ค่าตอบแทนตามที่กฎหมายกำหนดไว้¹

3.3.2 การอุทธรณ์คำพิพากษา

คำพิพากษาของศาลอุตสาหกรรมประเทศสิงคโปร์จะถึงที่สุดและยุติลง
 โดยปราศจากการโต้แย้งคัดค้านคำพิพากษาของศาลอุตสาหกรรมได้ ไม่มีการอุทธรณ์
 การพิจารณาคดีใหม่ การยกเลิกเพิกถอนในศาลใด ๆ ได้อีก ทั้งไม่อาจใช้หมายเรียกต่าง ๆ
 แก้ไขด้วย ซึ่งทำให้ดูเหมือนว่าศาลอุตสาหกรรมจะผูกพันจำกัด โดยยึดถือหลักแนว
 คำพิพากษา ก่อน ๆ ของตน²

¹ ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล. “ระบบศาลแรงงานในต่างประเทศ.” ในศาลแรงงานปัญหาการจัดตั้ง
 ศาล. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2522, หน้า 28-29.

² วีระพงษ์ จิระภาค. การยุติข้อพิพาทศาลแรงงาน. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525, หน้า 80.

3.4 ประเทศไทย

3.4.1 ศาลแรงงาน หมายความว่ารวมถึง ศาลแรงงานกลาง ศาลแรงงานภาค และ ศาลแรงงานจังหวัด¹ ศาลแรงงานทั้ง 3 ประเภทดังกล่าว มีอำนาจในการพิจารณาคดีเท่าเทียมกัน กล่าวคือ เป็นศาลชั้นต้นในการพิจารณาพิพากษาคดีแรงงานอย่างเดียวกัน ความแตกต่างอยู่ที่ชื่อเรียกสถานที่ตั้งและเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาเท่านั้น หรืออีกนัยหนึ่ง คือศาลแรงงานแต่ละประเภท มีเขตอำนาจเฉพาะท้องถิ่นที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายเปิดทำการ หรือกฎหมายจัดตั้งศาลแรงงานเท่านั้น

การกำหนดเขตอำนาจพิจารณาคดีแรงงาน ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ.2522 มีดังนี้

1. ศาลแรงงานกลาง ตามมาตรา 5 กำหนดให้ศาลแรงงานกลางมีเขตอำนาจคือ กรุงเทพมหานคร และ 5 จังหวัดรอบข้างคือ สมุทรปราการ สมุทรสาคร นครปฐม นนทบุรี และปทุมธานี

ในปัจจุบันกระทรวงยุติธรรม ได้ตระหนักว่าคดีแรงงานได้เพิ่มทวีมากขึ้น และเพื่อเป็นการขยายบริการให้แก่ประชาชน จึงได้เปิดศาลแรงงานกลางสาขาเพิ่มอีก 11 แห่ง ได้แก่

- 1) ศาลแรงงานกลางสมุทรปราการ รับผิดชอบพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ
- 2) ศาลแรงงานกลางชัยภูมิ รับผิดชอบพื้นที่จังหวัดปทุมธานี จังหวัดนครนายก จังหวัดปราจีนบุรี
- 3) ศาลแรงงานกลางระยอง รับผิดชอบพื้นที่จังหวัดระยอง จังหวัดชลบุรี จังหวัดจันทบุรี จังหวัดตราด
- 4) ศาลแรงงานกลางประจวบคีรีขันธ์ รับผิดชอบพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดชุมพร

¹ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ.2522 มาตรา 3.

ด้วย ดังนั้นหากมีการจัดตั้งศาลแรงงานจังหวัดใด ก็จะทำเขตอำนาจของศาลแรงงาน จังหวัดนั้นในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานจังหวัดนั้น ๆ

ในขณะที่ยังไม่ได้เปิดทำการศาลแรงงานภาคหรือศาลแรงงานจังหวัด ในท้องที่ใด เพื่อให้เกิดความเสมอภาคระหว่างประชาชนในราชอาณาจักรไทย ในที่คดีแรงงานของตนจะได้รับการพิจารณาจากศาลแรงงานเช่นเดียวกัน พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ.2522 มาตรา 60 กำหนดให้ศาลแรงงานกลางมีเขตอำนาจในท้องที่นั้นด้วย ซึ่งแสดงว่าถ้ายังไม่ได้เปิดทำการศาลแรงงานแห่งใดเลย ศาลแรงงานกลางก็จะมีเขตอำนาจทั่วราชอาณาจักร

3.4.2 การอุทธรณ์คำพิพากษา

การยื่นอุทธรณ์คำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลแรงงาน ต้องทำเป็นหนังสือยื่นต่อศาลแรงงานซึ่งมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง การอุทธรณ์นั้นอุทธรณ์ได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย ส่วนปัญหาข้อเท็จจริงต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ.2522 มาตรา 54 วรรคแรก

คดีที่จะอุทธรณ์ได้ ต้องมีลักษณะไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ ซึ่งจะต้องมีลักษณะดังนี้

1. ต้องเป็นอุทธรณ์ที่กล่าวไว้โดยชัดแจ้ง ซึ่งข้อกฎหมายที่จะยกขึ้นอ้างอิงในอุทธรณ์
2. ข้อกฎหมายที่จะยกขึ้นอุทธรณ์นั้นจะต้องเป็นข้อที่ยกขึ้นว่ากล่าวมาแล้วในศาลชั้นต้นเว้นแต่จะเป็นข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน
3. ข้อกฎหมายที่จะอุทธรณ์จะต้องเป็นสาระสำคัญแห่งคดีอันควรได้รับการวินิจฉัย

การยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีแรงงาน จะต้องยื่นภายในกำหนดระยะเวลา 15 วัน นับแต่วันที่ศาลแรงงานได้อ่านคำพิพากษา หรือคำสั่ง¹ และศาลแรงงานมีหน้าที่ส่งสำเนาอุทธรณ์ให้อีกฝ่ายหนึ่งแก่คำอุทธรณ์ภายในระยะเวลา 7 วัน นับแต่วันที่รับสำเนาอุทธรณ์ ตามมาตรา 54 วรรคสองพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงาน และวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ.2522 ถ้ามีการแก้ไขหรือไม่แก้อุทธรณ์ ศาลแรงงานต้องรับส่งสำเนาอุทธรณ์ไปยังศาลฎีกาตามกำหนดเวลาดังกล่าวด้วย

การยื่นอุทธรณ์ คู่ความอาจทำคำขอยื่นต่อศาลแรงงานซึ่งมีคำพิพากษา โดยชี้แจงเหตุผลเพื่อให้ศาลฎีกาทูลเกล้าการบังคับตามมาตรา 55 และศาลฎีกาต้องพิจารณาโดยเร็ว การพิพากษาของศาลฎีกา ให้วินิจฉัยตามข้อเท็จจริงที่ศาลแรงงานได้วินิจฉัยมา² ถ้าศาลฎีกาเห็นว่าข้อเท็จจริงไม่เพียงพอ ก็ให้ศาลแรงงานฟังข้อเท็จจริงเพิ่มเติม แล้วส่งสำเนาค้นศาลฎีกา ถ้าศาลแรงงาน เห็นว่าข้อเท็จจริงที่ฟังใหม่เป็นผลให้คำพิพากษาดเดิมเปลี่ยนแปลงก็ให้พิจารณาคดีนั้นใหม่³

3.5 เปรียบเทียบศาลแรงงานและการดำเนินคดีแรงงานในต่างประเทศกับประเทศไทย

จากการที่ศึกษาข้อมูลมานั้น จะเห็นได้ว่าศาลแรงงานสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ประเทศอิสราเอล และสาธารณรัฐสิงคโปร์ มีส่วนที่เหมือน และแตกต่างกับศาลแรงงานของไทยในหลายเรื่อง ผู้เขียนจึงได้นำมาเปรียบเทียบไว้ และสรุป เพื่อเป็นแนวทางสำหรับใช้ประกอบการพิจารณา ปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

¹ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 มาตรา 54 วรรคแรก

² พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 มาตรา 56 วรรคสอง

³ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 ตามมาตรา 56

3.5.1 ลักษณะและจำนวนศาลแรงงาน

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน

ศาลแรงงานสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ประกอบด้วยศาลแรงงานต่าง ๆ ทั้งศาลชั้นต้น ศาลมลรัฐ (ศาลอุทธรณ์) และศาลสหพันธ์รัฐ (ศาลฎีกา) ซึ่งได้เปิดทำการแล้วทั้ง 3 ศาล ในแต่ละศาลมีผู้พิพากษาประจำที่มีคุณสมบัติพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ โดยมีความรู้ความเข้าใจในปัญหาแรงงานอย่างแท้จริง ได้รับการอบรมอย่างใกล้ชิดเพื่อให้มีมาตรฐานที่ดี ผู้พิพากษาประจำของศาลแรงงานสามารถดำรงตำแหน่งในศาลแรงงานได้ตลอดชีวิต

ประเทศอิสราเอล

ศาลแรงงาน ประกอบด้วยศาลแรงงานแห่งชาติ ซึ่งมีอยู่แห่งเดียว ตั้งอยู่ที่เมืองเยรูซาเล็ม และศาลแรงงานภาคซึ่งตั้งอยู่ตามภาคต่าง ๆ

ประเทศสิงคโปร์

ศาลแรงงานของประเทศสิงคโปร์ หรือที่เรียกว่าศาลอุตสาหกรรมนั้น เป็นองค์กรอิสระในสังกัดกระทรวงแรงงาน โดยเป็นอิสระทั้งจากระบบการยุติธรรมทั่วไป และอำนาจของรัฐมนตรี ยกเว้นแต่ด้านการงบประมาณที่จำต้องเกี่ยวข้องกับฝ่ายบริหาร มีเจ้าหน้าที่ธุรการของตนเองในการบริหารงาน

ประเทศไทย

กระทรวงยุติธรรมได้เปิดทำการศาลแรงงานขึ้นเพียงศาลเดียว คือศาลแรงงานกลาง ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงาน และใช้พิจารณาคดีแรงงาน มาตรา 5 ซึ่งหมายความรวมถึงศาลแรงงานกลางสาขาด้วย ส่วนศาลแรงงานภาค และศาลแรงงานจังหวัด ยังมีได้เปิดทำการ ศาลแรงงานทั้ง 3 ประเภท เป็นศาลชั้นต้นในการพิจารณาพิพากษาคดีแรงงาน เมื่อศาลแรงงานพิพากษาคัดสินคดี หากคู่ความไม่พอใจคำตัดสินก็มีสิทธิที่จะยื่นอุทธรณ์โดยตรงต่อศาลฎีกา ส่วนขั้นตอนในการยื่นต้องผ่านทางศาลแรงงานที่พิจารณาพิพากษาคัดสินคดีนั้นซึ่งศาลแรงงานมีหน้าที่ส่งสำเนาอุทธรณ์ไปยัง

ศาลฎีกา โดยไม่ต้องผ่านการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ แต่ในการอุทธรณ์นั้น จะอุทธรณ์ได้ เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น ปัญหาข้อเท็จจริงต้องห้ามมิให้อุทธรณ์

3.5.2 อำนาจการพิจารณาคดีอาญาในศาลแรงงาน

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน

ศาลแรงงานมีอำนาจพิจารณาเรื่องข้อพิพาทเกี่ยวกับเรื่องสิทธิต่างๆ เช่น เรื่องข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาจ้างแรงงาน ระหว่างนายจ้างและลูกจ้างข้อพิพาทจากการทำ ละเมิดเกี่ยวกับการจ้างแรงงาน ผู้พิพากษาศาลแรงงานสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ไม่มีอำนาจในการพิจารณาคดีอาญาในศาลแรงงาน

ประเทศอิสราเอล

ศาลแรงงานมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีในส่วนอาญา ซึ่งคดีอาญานั้น เป็นคดีอาญาอันสืบเนื่องมาจากกฎหมายคุ้มครองแรงงาน เช่น กฎหมายเกี่ยวกับ ความปลอดภัยในการทำงาน การใช้แรงงานหญิงและเด็ก เป็นต้น

ประเทศสิงคโปร์

ศาลแรงงานมีอำนาจพิจารณาระงับข้อพิพาทแรงงานในเรื่องที่นายจ้าง หรือสมาคมนายจ้าง กับสหภาพแรงงานตกลงกันไม่ได้ การบังคับใช้และการตีความตกลง เกี่ยวกับสภาพการจ้างกับกรณีการเลิกจ้าง ซึ่งเป็นสมาชิกของสหภาพไม่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาในศาลแรงงาน

ประเทศไทย

ศาลแรงงานมีอำนาจพิจารณาตามพระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 มาตรา 8 ได้บัญญัติให้ศาลแรงงานมีอำนาจพิจารณาหรือ มีคำสั่งเฉพาะคดีแรงงานเท่านั้น ไม่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับคดีแรงงาน

3.5.3 การอุทธรณ์ฎีกาคำพิพากษา

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน

การยื่นอุทธรณ์สู่ศาลอุทธรณ์นั้น อุทธรณ์ได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย โดยการเสนอข้อเท็จจริงหรือหลักฐานใหม่เข้าสู่การพิจารณาของศาล แต่การอุทธรณ์สู่ศาลสหพันธรัฐนั้นเหมือนกับของไทย คืออุทธรณ์ได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย

ประเทศอิสราเอล

ตามพระราชบัญญัติศาลแรงงานของประเทศอิสราเอล ได้กำหนดให้คู่ความอุทธรณ์ต่อศาลแรงงานแห่งชาติไม่ว่าจะเป็นคดีในส่วนแพ่ง หรือส่วนอาญา โดยเฉพาะในคดีส่วนอาญา กฎหมายยังได้กำหนดให้คู่ความมีสิทธิที่จะอุทธรณ์ต่อศาลธรรมดาได้อีก หากไม่พอใจคำวินิจฉัยของศาลแรงงานแห่งชาติ

ประเทศสิงคโปร์

กฎหมายกำหนดไม่ให้มีการอุทธรณ์ เพราะคำพิพากษาของศาลอุตสาหกรรมจะถึงที่สุดและยุติลงโดยปราศจากคำโต้แย้งคัดค้าน

ประเทศไทย

ต้องทำเป็นหนังสือยื่นต่อศาลแรงงานซึ่งมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง สามารถอุทธรณ์ได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย ส่วนปัญหาข้อเท็จจริงต้องห้ามมิให้ อุทธรณ์¹

สรุป

จะเห็นได้ว่าในเรื่องของการอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลแรงงานไทยนั้น ต้องทำเป็นหนังสือยื่นต่อศาลแรงงานซึ่งมีคำพิพากษา หรือคำสั่ง สามารถอุทธรณ์ได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย ส่วนปัญหาข้อเท็จจริงต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ ซึ่งต่างกับสหพันธ์

¹ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 มาตรา 54
วรรคแรก

สาธารณรัฐเยอรมันการยื่นอุทธรณ์สู่ศาลอุทธรณ์นั้น อุทธรณ์ได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายโดยการเสนอข้อเท็จจริงหรือหลักฐานใหม่เข้าสู่การพิจารณาของศาล แต่การอุทธรณ์สู่ศาลสหพันธรัฐนั้นเหมือนกับของไทย คืออุทธรณ์ได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย ผู้เขียนมีความเห็นว่า หลักการของสหพันธรัฐสาธารณรัฐเยอรมัน ที่ให้คู่ความสามารถอุทธรณ์ได้ทั้งในปัญหาข้อกฎหมาย และปัญหาข้อเท็จจริงต่อศาลอุทธรณ์นั้น เป็นหลักการที่ประเทศไทยควรนำมาปรับใช้ เพื่อประโยชน์ และความยุติธรรมต่อคู่ความในการที่จะนำเสนอข้อเท็จจริง หรือหลักฐานใหม่เข้าสู่การพิจารณาของศาล

สำหรับหลักการอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลแรงงานอิสราเอล ตามพระราชบัญญัติศาลแรงงานของประเทศอิสราเอล ได้กำหนดให้คู่ความอุทธรณ์ต่อศาลแรงงานแห่งชาติไม่ว่าจะเป็นคดีในส่วนแพ่ง หรือคดีส่วนอาญา โดยเฉพาะในคดีส่วนอาญา กฎหมายยังได้กำหนดให้คู่ความมีสิทธิที่จะอุทธรณ์ต่อศาลธรรมดาได้อีกหากไม่พอใจคำวินิจฉัยของศาลแรงงานแห่งชาติ ซึ่งในเรื่องนี้แตกต่างจากหลักการของประเทศไทย เนื่องจากศาลแรงงานไทยไม่มีอำนาจ พิจารณาคดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับคดีแรงงาน

ส่วนเรื่องการอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลแรงงานสิงคโปร์ (ศาลอุตสาหกรรม) นั้น กฎหมายกำหนดไม่ให้มีการอุทธรณ์ เพราะคำพิพากษาของศาลอุตสาหกรรมจะถึงที่สุดและยุติลง โดยปราศจากคำโต้แย้งคัดค้าน ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวย่อมแตกต่างกับประเทศไทยเป็นอันมาก เพราะประเทศไทยยังให้โอกาสคู่ความได้มีสิทธิในการอุทธรณ์ แม้ว่าจะเป็นการอุทธรณ์ได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายก็ตาม

บทที่ 4

วิเคราะห์การรับฟังข้อเท็จจริง ของศาลฎีกาในการพิจารณาคดีแรงงาน

การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลแรงงาน มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากการดำเนินคดีแพ่งทั่ว ๆ ไป เป็นการแก้ไขปัญหาแรงงานโดยเฉพาะ ซึ่งรวมทั้งข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างนายจ้างและลูกจ้างอย่างเป็นธรรมทั้งสองฝ่าย เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจ ในปัจจุบันในคดีแรงงาน การโต้แย้งคัดค้านคำพิพากษาของศาลแรงงาน กระทำได้โดยการอุทธรณ์ แต่การอุทธรณ์ของคดีแรงงานนั้น แตกต่างจากการอุทธรณ์ในคดีทั่ว ๆ ไป ซึ่งกฎหมายบัญญัติไว้ ให้อุทธรณ์ได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย จึงทำให้ปัญหาข้อเท็จจริงห้ามอุทธรณ์

การที่ศาลจะวินิจฉัยบรรดาคดีที่มาสู่ศาลนั้น นอกจากจะต้องพิจารณาถึงปัญหาข้อกฎหมายที่มีบัญญัติอยู่แล้ว ยังจะต้องใช้ดุลพินิจใคร่ครวญไตร่ตรองถึงพฤติเหตุพฤติการณ์ต่าง ๆ ของข้อเท็จจริงที่ปรากฏรวมอยู่ในห้องสำนวนด้วย การใช้ดุลพินิจเกี่ยวกับปัญหาข้อเท็จจริงเหล่านี้ เป็นอำนาจโดยแท้ของศาลด้วยเหตุที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติกำหนดไว้แน่นอนดังเช่นปัญหาข้อกฎหมาย และการใช้ดุลพินิจในทำนองนี้เอง สิ่งที่เป็นหลักอยู่เบื้องหลังก็คือ การที่ศาลหรือผู้พิพากษาต้องคำนึงถึงความยุติธรรมเสมอ เพื่อที่จะได้วินิจฉัยบรรดาคดีตามที่ปรากฏในปัญหาข้อกฎหมายและปัญหาข้อเท็จจริงให้เป็นไปอย่างเที่ยงธรรม แต่ในบางครั้ง หากศาลแรงงานรับฟังข้อเท็จจริงที่ไม่เหมาะสม ไม่ตรงกับคำรับของกลุ่มความ รับฟังข้อเท็จจริงขัดต่อกฎหมาย และขัดต่อพยานหลักฐานในสำนวน จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตลอดจนการโต้เถียงดุลพินิจในการรับฟังพยานหลักฐานของศาลแรงงาน ซึ่งกฎหมายบัญญัติไว้ว่าต้องห้ามอุทธรณ์ในข้อเท็จจริง ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ.2522 มาตรา 54 วรรคหนึ่ง¹

¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 422-423/2541

ดุลพินิจในการวินิจฉัยคดีของศาลนั้นถือเป็นข้อเท็จจริง เพราะการวินิจฉัยคดีของศาลต้องพิเคราะห์พยานหลักฐานต่าง ๆ ในสำนวน แล้ววินิจฉัยว่าเชื่อได้หรือไม่ รับฟังยุติหรือไม่ ถือว่าเป็นการฟังข้อเท็จจริง จึงเป็นปัญหาข้อเท็จจริง¹

คำว่า “ดุลพินิจ” โดยทั่วไปหมายถึงการวินิจฉัยเป็นสมควร² มีลักษณะเป็นคำนามตรงกับคำศัพท์ในภาษาอังกฤษว่า “Discretion” ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษาลาตินว่า “Discretio” มีความหมายในทางกฎหมายว่า เป็นอำนาจหรือสิทธิพิเศษ (Privilege) ของศาลที่จะพิจารณาตามหลักความยุติธรรม³ หรือขององค์กรอื่นผู้มีอำนาจนี้จะมีการพิจารณานำไปใช้ตามภาวะแวดล้อมแห่งพฤติการณ์ (Circumstances) และรวมถึงการใช้วิจรรย์ญาณในการตัดสินใจของตัวผู้พิพากษาหรือของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจใช้นั้นเอง โดยไม่ขึ้นกับวิจรรย์ญาณหรือการตัดสินใจของบุคคลอื่นใด (Uncontrolled by the Judgment or Conscience of Others)

ความหมายในทางกฎหมาย “ดุลพินิจ” มีกว้างกว่าที่กำหนดไว้ เพราะยังมีความหมายเลยไปถึงการใช้ดุลพินิจในกระบวนการพิจารณาความ วิธีการ รูปการ ความหนักเบาของข้อหาและองค์ประกอบอื่น ๆ อีกมาก⁴ ในบางครั้งการจะพิเคราะห์พิจารณาถึงความหมายของคำว่าดุลพินิจนั้นยังมีความสับสนซับซ้อนอยู่ด้วย เช่น ในการพิจารณาใช้ดุลพินิจเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณา นอกเหนือจากการพิจารณาซึ่งนำพยานมาแล้ว ยังต้องคาดคะเนเกี่ยวกับข้อเท็จจริงอย่างที่ยังไม่แจ่มแจ้ง และทำคำพิพากษาเกี่ยวกับ

¹ รุ่งโรจน์ รื่นเรืองวงศ์. วิเคราะห์แรงงาน เล่ม 3 การพิจารณาคดีแรงงาน. กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2537. หน้า 67.

² พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493. พิมพ์ครั้งที่ 11. พระนคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2531. หน้า 374.

³ Black's law dictionary, 4th ed. St Paul, Minn : West Publishing Co., 1951 p.553.

⁴ Kenneth Culp Davis. Discretionary Justice. 2 nd ed. Louisiana : Edwards Bros, Inc., 1969, p.6.

กฎหมายที่เคลือบคลุมอีกด้วย (Not Only Weighing Desirability but also Guessing about Unknown Facts and Marking a Judgment about Doubtful)¹

ในบางครั้งความหมายของคำว่า “ดุลพินิจ” อาจรวมหรือไม่รวมถึงคำพิพากษาที่จะต้องพิจารณาค้นหาข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานที่ขัดแย้งกัน (Conflection Evidence) อีกทั้งจำเป็นต้องปรับข้อเท็จจริงเหล่านั้นให้เข้ากับกฎหมายที่ยังเคลือบคลุมอยู่อีกด้วย² แต่อย่างไรก็ดีความหมายของดุลพินิจ ไม่ว่าจะทางปฏิบัติจะมีมากมายสับสนประการใดก็ตาม หากนำข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาดุลพินิจทั้งหมดมาแยกพิจารณาแล้ว ความหมายของดุลพินิจคงมีอยู่เพียง 3 ประการเท่านั้น คือ

1. ค้นหาข้อเท็จจริง (Finds Facts)
2. ปรับข้อเท็จจริงเข้ากับกฎหมาย (Applies Law)
3. พิจารณาเกี่ยวกับพฤติการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ภายหลังจากที่ทราบข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายแล้ว (Decides is Desirable in the Circumstances after the Facts and the Law are known)

ตามปกติบทบัญญัติของกฎหมายมักจะให้อำนาจใช้ดุลพินิจออกมาในลักษณะที่จะทำหรือไม่ทำก็ได้ และถ้าจะทำ จะทำอย่างไร (Whether to Act, And if so, How to Act) โดยจะปรากฏออกมาด้วยคำหรือวลี เช่นว่า “น่าจะ” (May) “กรณีน่าจะชอบด้วยกฎหมาย” (It shall be Lawful) “ถ้าพิจารณาเห็นชอบ” (If He Think Fit) หรือ “ตามที่พิจารณาเห็นสมควร” (As He Think Fit)³

¹ Kenneth Culp Davis. **Discretionary Justice**. 2 nd ed. Louisiana : Edwards Bros, Inc., 1969, p.5.

² Ibid. p.5.

³ Zaim M. Medjati, J.E. Trice and A.A..Daswood. **English and Continent Systems of Administrative Law**. Amsterdam-New York Oxford : North Holland Publishing Co., 1987, p.92.

ในการรับฟังข้อเท็จจริงของศาลฎีกาในการพิจารณาคดีแรงงาน ต้องพิจารณาตามพระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลแรงงาน และวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ.2522 มาตรา 54 วรรคแรก บัญญัติว่า “ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่น คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลแรงงาน ให้อุทธรณ์ได้เฉพาะในข้อกฎหมายไปยังศาลฎีกา ภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น”

ตามบทบัญญัติของกฎหมาย มาตราข้างต้น ข้อพิพาทซึ่งเป็นปัญหาข้อเท็จจริง จึงยุติลง ในชั้นการพิจารณาคดีของศาลแรงงานเท่านั้น เป็นการห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง และปัญหาข้อเท็จจริงยุติตามคำวินิจฉัยของศาลแรงงาน การวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายของศาลฎีกา จำเป็นต้องถือข้อเท็จจริง ตามที่ศาลแรงงานได้วินิจฉัยไว้แล้วเท่านั้น แต่บางครั้ง ปรากฏว่าเกิดปัญหาในการวินิจฉัยของศาลฎีกา หากศาลแรงงานไม่ได้ฟังข้อเท็จจริงมา ศาลฎีกาจะวินิจฉัยอย่างไรในกรณีดังต่อไปนี้

4.1 ศาลแรงงานฟังข้อเท็จจริง อย่างไม่เหมาะสม และไม่เป็นธรรม

การรับฟังข้อเท็จจริงในคดีแรงงาน นับว่ามีความสำคัญยิ่ง เพราะหากมีข้อผิดพลาดไม่ถูกต้อง หรือไม่เหมาะสม ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ ย่อมเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายได้ เพราะในการดำเนินคดี สิ่งสำคัญที่เป็นหลักแห่งคดี ได้แก่ คำฟ้องของโจทก์ และคำให้การของจำเลย ในคำฟ้องของโจทก์ย่อมจะบรรยายข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่โจทก์เห็นว่าเป็นการโต้แย้งสิทธิของโจทก์ ทำให้โจทก์เสียหาย คำฟ้องของโจทก์ที่บรรยายข้อเท็จจริงต่าง ๆ จะทำให้เกิดประเด็นแห่งคดี ซึ่งศาลมีหน้าที่ต้องวินิจฉัย ส่วนคำให้การของจำเลย ซึ่งตอบโต้ข้อกล่าวหาของฟ้องโจทก์ ก็อาจกล่าวอ้างประเด็นแห่งคดีอื่น ๆ ตลอดจนข้อเท็จจริงไม่เหมาะสมเพิ่มเติมขึ้นมา ซึ่งศาลมีหน้าที่ต้องวินิจฉัยข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่โจทก์และจำเลยบรรยายมาในคำคู่ความของตนนั้น บางเรื่องศาลไม่อาจวินิจฉัยได้ เพราะศาลไม่ทราบว่า จะเชื่อคู่ความฝ่ายไหนดี เว้นแต่คู่ความจะได้นำพยานหลักฐานเข้ามาสืบ เพื่อพิสูจน์ให้ศาลเชื่อตามข้อกล่าวอ้างของตน ซึ่งเป็นประเด็นแห่งคดีที่เป็นปัญหา

ข้อเท็จจริง อันเป็นประเด็นแห่งคดีที่จะต้องมีการพิสูจน์ด้วยพยานหลักฐาน การรับฟังข้อเท็จจริงนั้นเป็นประเด็นแห่งคดี ที่ต้องมีการนำหลักฐานมาพิสูจน์

ปัญหาด้านผู้รับฟังข้อเท็จจริง เกี่ยวกับผู้รับฟังข้อเท็จจริงนั้น มีความสำคัญมากต่อการรับฟังข้อเท็จจริง เพราะหากตัวบุคคลผู้ทำหน้าที่รับฟังข้อเท็จจริง เป็นผู้ขาดประสบการณ์ ขาดความละเอียด สุขุมรอบคอบ ไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่อย่างเคร่งครัดแล้ว ก็อาจเป็นปัญหาต่อการรับฟังข้อเท็จจริง ผู้รับฟังข้อเท็จจริงในการพิจารณาคดีก็คือผู้พิพากษา ซึ่งแต่ละคนก็อาจแตกต่างกันไป โดยเฉพาะในศาลแรงงานกลาง องค์กรคณะผู้พิพากษาประกอบด้วยผู้พิพากษาสมทบ ฝ่ายนายจ้าง และฝ่ายลูกจ้าง ซึ่งหากผู้พิพากษาสมทบไม่มีประสบการณ์ในการวินิจฉัยคดี และการรับฟังข้อเท็จจริงที่ไม่เหมาะสม และไม่เพียงพอแล้วก็อาจทำให้เกิดความเสียหายแก่คู่ความและผลของคดีได้ แต่อย่างไรก็ตามในการใช้ดุลพินิจซึ่งนำพยานนั้น บางครั้งต้องอาศัยประสบการณ์การทำงานมาเป็นเวลานาน และความเข้าใจปัญหาข้อพิพาทก็ต้องมีความรู้กฎหมายเป็นอย่างดีด้วย การที่องค์กรคณะผู้พิพากษาของศาลแรงงานมีผู้พิพากษาสมทบฝ่ายนายจ้าง และลูกจ้างด้วยนั้น ทำให้เห็นได้ว่าเกิดปัญหาการรับฟังข้อเท็จจริงอย่างไม่เหมาะสมได้ เพราะผู้พิพากษาสมทบส่วนมากยังขาดประสบการณ์ในการพิจารณาคดี ทั้งนี้เนื่องจากระบบการเลือกตั้งผู้พิพากษาสมทบยังขาดหลักเกณฑ์ที่เหมาะสม ทำให้ได้ผู้พิพากษาสมทบที่มีลักษณะไม่เพียงพอ อีกทั้งกฎหมายมิได้กำหนดอายุของผู้พิพากษาสมทบกับประสบการณ์ในการทำงานไว้ ทำให้ได้ผู้พิพากษาสมทบที่อายุน้อยและขาดประสบการณ์มาพิจารณาคดี อาจก่อให้เกิดผลเสียหายแก่คดีแรงงานได้

ในการรับฟังข้อเท็จจริงของศาลแรงงาน เป็นประเด็นแห่งคดีที่ต้องมีการนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เมื่อมีปัญหา อีกฝ่ายหนึ่งกล่าวอ้างแล้ว อีกฝ่ายหนึ่งไม่ยอมรับ ถือว่ามีประเด็นข้อพิพาท คู่ความฝ่ายที่กล่าวอ้าง มีหน้าที่จะต้องนำสืบข้อเท็จจริงนั้นให้ศาลเห็น เมื่อสืบเสร็จแล้วศาลแรงงานกลางฟังข้อเท็จจริงอย่างไรแล้วถือว่าข้อเท็จจริงนั้นเป็นอันยุติ คู่ความจะอุทธรณ์ไม่ได้ ตามพระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ.2522 มาตรา 54

การรับฟังข้อเท็จจริงมีความสำคัญ มีปัจจัยหลายสิ่งหลายอย่างที่ทำให้เปลี่ยนไป หรือทำให้ฟังเป็นยุติอย่างนั้น อย่างนี้ ดังนั้นการรับฟังข้อเท็จจริงจึงมีความสำคัญมาก และเป็นปัญหาในทางปฏิบัติ เพราะหากการรับฟังข้อเท็จจริงเป็นไปด้วยความถูกต้องไม่คลาดเคลื่อน ก็จะเป็นการทำให้ความยุติธรรมที่แท้จริงปรากฏขึ้น และเป็นทีพอใจของ ทุก ๆ ฝ่าย การรับฟังข้อเท็จจริงที่คลาดเคลื่อน ไม่เหมาะสมเป็นสิ่งที่ทำให้การพิจารณาคดีและการตัดสินใจ เป็นสิ่งที่ยอมรับกันได้ยากทำให้ต้องมีการอุทธรณ์ฎีกาต่อไป การพิจารณาคดีตัดสินคดีของศาลแรงงานอยู่ที่การรับฟังข้อเท็จจริงในคดีและปรับเข้ากับบทกฎหมายตัดสินคดีให้เกิดผลอย่างยุติธรรม และกฎหมายก็ให้อำนาจศาลอย่างกว้างขวางในการรับฟังข้อเท็จจริง

ลักษณะการรับฟังข้อเท็จจริงของศาล ต้องการรับฟังข้อเท็จจริงที่ปรากฏใน ถ้อยคำสำนวนว่าพยานโจทก์ พยานจำเลยมีอะไรบ้าง รับฟังเปรียบเทียบกัน จะรับฟังข้อเท็จจริงนอกสำนวนไม่ได้ การรับฟังข้อเท็จจริงเฉพาะที่ปรากฏในสำนวน ผลของการรับฟังข้อเท็จจริงจะเป็นที่ ถูกต้อง ยอมรับหรือไม่ ก็อยู่ที่ว่าฝ่ายอื่น ๆ ได้นำข้อเท็จจริงเข้าสู่สำนวนความของศาล โดยการสืบพยานได้มากน้อยแค่ไหน เพียงใด เพราะศาลต้องรับฟังตามถ้อยคำสำนวนที่ปรากฏเท่านั้น เมื่อข้อเท็จจริงในสำนวนมุ่งชี้ไปอย่างไรก็ต้องรับฟังไปตามนั้น ทั้ง ๆ ที่ข้อเท็จจริงอาจถูกปกปิด หรือไม่มีการนำสืบพยานสู่สำนวน ซึ่งถ้าหากมีการนำเข้าสู่สำนวนแล้ว ผลการรับฟังอาจเปลี่ยนไป ดังนั้นการรับฟังข้อเท็จจริงของศาล จึงอาจคลาดเคลื่อนไปจากความจริงที่เป็นจริงได้ แต่ก็หาใช่ว่าจะถือได้ว่าการรับฟังข้อเท็จจริงของศาล เป็นไปไม่ถูกต้องหาได้ไม่ เพราะการวินิจฉัยเฉพาะที่ปรากฏในถ้อยคำสำนวน ซึ่งเป็นหลักการหรือแนวทางที่จะต้องปฏิบัติไปตามนั้น เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1227 - 1230/2535 วินิจฉัยว่า ศาลแรงงานกลางฟังข้อเท็จจริงว่า เครื่องจักรที่โจทก์ควบคุมโดยสภาพไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลภายนอก จำเลยอุทธรณ์ว่า ศาลแรงงานกลางวินิจฉัยไม่ตรงกับข้อเท็จจริงที่ปรากฏในสำนวนเป็นอุทธรณ์ได้แย้งดุลพินิจในการรับฟังพยานหลักฐาน เป็นอุทธรณ์ข้อเท็จจริง

การที่ศาลต้องจำกัดการรับฟังข้อเท็จจริงเฉพาะพยานหลักฐานที่เข้าสู่สำนวนนั้นก็เพราะเป็นไปตามระบบการพิจารณาคดีหรือค้นหาความจริงโดยศาลทำหน้าที่เป็นกลาง ฟังความทั้งสองฝ่ายแล้วชี้ขาดตัดสินไปที่ได้ความนั้น และเมื่อได้ผลของการวินิจฉัยคดีโดยการรับฟังข้อเท็จจริงมาอย่างไม่เหมาะสม แต่ไม่ถือว่าผิดกฎหมาย แต่กฎหมายห้ามคู่ความอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง อย่างนี้แล้ว การต้องห้ามอุทธรณ์นั้นจึงยุติไป ศาลฎีกาก็ไม่สามารถที่จะเยียวยา แก้ไขได้ เพราะถือว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวยุติแล้ว ในการวินิจฉัยของศาลแรงงานที่รับฟังข้อเท็จจริงอย่างไม่เหมาะสมดังกล่าว ทำให้เกิดความเสียหายอย่างมาก คู่ความไม่ได้รับความเป็นธรรม การที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 มาตรา 54 วรรคหนึ่ง บัญญัติห้ามอุทธรณ์ในข้อเท็จจริง โดยไม่มีข้อยกเว้น จึงไม่น่าจะถูกต้องตามวัตถุประสงค์ประการสำคัญของ การ จัดตั้งศาลแรงงาน คือ ความเป็นธรรม เนื่องจากคู่ความหรือศาลไม่มีวิธีที่จะแก้ไข ข้อผิดพลาดดังกล่าวได้เลย และเท่ากับผู้พิพากษาศาลแรงงานมีอำนาจวินิจฉัยข้อเท็จจริงได้อย่างเด็ดขาดเปรียบเสมือนเป็นผู้พิพากษาในศาลฎีกา เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 654/2536 วินิจฉัยว่า เมื่อศาลแรงงานกลางฟังข้อเท็จจริงว่า จำเลยไม่ได้ค้างชำระค่าส่วนแบ่งการขาย เพราะโจทก์ไม่ดำรงตำแหน่งอื่น โจทก์ไม่ได้ส่วนแบ่งการขาย การที่โจทก์อุทธรณ์ว่า โจทก์ยังมีสิทธิได้รับส่วนแบ่งการขายในการอุทธรณ์ได้เถียงข้อเท็จจริงไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงาน และวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 มาตรา 54

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 845/2537 ศาลแรงงานกลางฟังข้อเท็จจริงว่าโจทก์และจำเลยไม่ได้กำหนดให้มีการทดลองงาน และฟังไม่ได้ว่าโจทก์ไม่มีความสามารถในการทำงาน จำเลยอุทธรณ์ว่า จำเลยเลิกจ้างโจทก์ระหว่างทดลองงาน และโจทก์หย่อนสมรรถภาพในการทำงานเป็นอุทธรณ์ได้เถียงคุณพินิจในการรับฟังพยานหลักฐานของศาลแรงงานกลางเป็นอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง

การห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงนั้นทำให้ข้อเท็จจริงยุติตามคำวินิจฉัยของศาลแรงงาน ซึ่งไม่ว่าคำวินิจฉัยนั้นจะเป็นธรรมหรือไม่ก็ตาม ข้อเท็จจริงนั้นจะยุติลงถ้าหากวินิจฉัยไม่เป็นธรรม คู่ความไม่มีโอกาสที่จะอุทธรณ์ได้ ซึ่งทำให้การวินิจฉัยของผู้พิพากษาศาลแรงงานกลางในปัญหาข้อเท็จจริงเท่ากับเป็นการวินิจฉัยของศาลฎีกา ทำให้ปัญหาข้อเท็จจริงนั้นยุติ คู่ความไม่มีโอกาสที่จะได้รับการเยียวยาอย่างอื่นเลย ถ้าหากศาลแรงงานกลางวินิจฉัยผิดพลาดไปก่อให้เกิดผลเสียหายอย่างมาก ซึ่งไม่สมควรที่เป็นการวินิจฉัยของศาล เพราะศาลนั้นจะต้องให้ความเป็นธรรมแก่คู่ความ ในกรณีที่หากศาลล่างวินิจฉัยไม่ดี ไม่ถูกต้อง ก็ควรที่จะให้ศาลสูงได้มีโอกาสพิจารณาวินิจฉัยให้ถูกต้อง เช่น การกำหนดค่าเสียหายในคดีแรงงาน ซึ่งเป็นคดีเกี่ยวกับละเมิดก็ดี การเลิกจ้างไม่เป็นธรรมก็ดี การเลิกจ้างจากการกระทำอันไม่เป็นธรรมก็ดี ในกรณีมีการชดเชยค่าเสียหายในการทำละเมิดและในกรณีเลิกจ้างไม่เป็นธรรม ศาลแรงงานกลางกำหนดค่าเสียหาย อย่างไรก็จะยุติเลย บางครั้งค่าเสียหายอาจจะมากเกินไป หรือน้อยเกินไป คู่ความก็ไม่มีโอกาสที่จะอุทธรณ์ขอให้ศาลสูงพิจารณาใหม่ได้เลย เพราะถือว่ายุติต้องห้ามอุทธรณ์ตามกฎหมายซึ่งในความเป็นจริงแล้ว เป็นเรื่องที่ไม่สมควร เพราะในกรณีที่คู่ความไม่ได้รับความเป็นธรรมจริงๆ ควรจะต้องมีการแก้ไขจึงจะทำให้มีความยุติธรรมยิ่งขึ้น

4.2 ข้อเท็จจริงที่ศาลแรงงานรับฟังมาไม่เพียงพอแก่การพิจารณาคดี

ปัญหาความชัดเจนของพยานหลักฐาน เป็นปัญหาต่อการรับฟังข้อเท็จจริง เพราะหากพยานหลักฐานมีลักษณะขาดไปหรือบกพร่องไป ไม่เพียงพอต่อการรับฟังข้อเท็จจริงของศาลแล้ว ก็มีผลทำให้ได้ข้อมูลด้านพยานหลักฐานซึ่งจะเป็นฐานในการรับฟัง ทำให้การรับฟังข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานที่มีอยู่หรือที่ปรากฏ ผิดพลาดคลาดเคลื่อนไป เมื่อมีการนำสืบพยานหลักฐานก็ทำให้ได้พยานหลักฐานที่ยังไม่เพียงพอต่อการรับฟัง ตลอดจนการสืบพยานบุคคล พยานอาจจะไม่ยอมเกี่ยวข้องกับคดี ไม่ยอมมาศาล หรือมาศาลไม่ยอมเบิกความ เบิกความไม่เกี่ยวกับคดี ทำให้ไม่ได้ข้อความจริงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง หากศาลแรงงานกลางฟังข้อเท็จจริงไม่เพียงพอแก่การพิจารณาคดี ก่อให้เกิดผลในปัจจุบัน คือ ศาลฎีกาไม่สามารถจะรับฟังข้อเท็จจริงเพิ่มเติมได้ ซึ่งมีผล

เสียหายมาก จะต้องย้อนสำนวนกลับไปให้ศาลแรงงานกลางรับฟังข้อเท็จจริงใหม่ ซึ่งทำให้การพิจารณาคดีล่าช้า และเสียค่าใช้จ่ายมาก คู่ความไม่ได้รับความเป็นธรรม โดยเฉพาะลูกจ้างที่รอคดีอยู่อาจได้รับความเดือดร้อน ได้รับความเสียหายอย่างมาก

การพิจารณาคดีแรงงานของศาลฎีกานั้น แม้คู่ความจะอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมายไปยังศาลฎีกาได้ก็ตาม แต่บางครั้งการวินิจฉัยข้อกฎหมายนั้นๆ ต้องอาศัยข้อเท็จจริง เพื่อปรับเข้าสู่ปัญหาข้อกฎหมายด้วย ซึ่งตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 มาตรา 56 วรรคสอง บัญญัติว่า “ในการพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกา ให้ถือตามข้อเท็จจริงที่ศาลแรงงานได้วินิจฉัยมา แต่ถ้าข้อเท็จจริงที่ศาลแรงงานฟังมายังไม่พอแก่การวินิจฉัยข้อกฎหมาย ให้ศาลฎีกาสั่งให้ศาลแรงงานฟังข้อเท็จจริงเพิ่มเติมตามที่ศาลฎีกาแจ้งไป แล้วส่งสำนวนคืนศาลฎีกาโดยเร็ว” ฉะนั้น ในกรณีที่ศาลแรงงานกลางฟังข้อเท็จจริงมายังไม่เพียงพอแก่การพิจารณาคดี ศาลฎีกาจะปฏิบัติอย่างไร ซึ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้

4.2.1 ข้อเท็จจริงปรากฏชัดในสำนวนความอยู่แล้ว

ข้อเท็จจริงปรากฏชัดในสำนวนความอยู่แล้ว โดยเกิดจากคำรับของคู่ความในคำฟ้อง คำให้การ คำแถลงรับของคู่ความ หรือการนำสืบพยานรับข้อเท็จจริงของคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ในกรณีเช่นนี้ต้องถือว่าข้อเท็จจริงในสำนวนรับฟังยุติได้แล้วแม้ศาลแรงงานจะมีได้นำมารับฟังไว้ในคำพิพากษา ก็น่าจะต้องถือว่าศาลฎีกามีอำนาจที่จะหยิบยกข้อเท็จจริงอันนี้ขึ้นมาวินิจฉัยได้มารับฟังได้ เพราะเป็นข้อเท็จจริงที่ยุติแน่นอนในคำพิพากษาอยู่แล้ว ถ้าหากถือเคร่งครัดว่าศาลแรงงานยังไม่ได้ฟังข้อเท็จจริง ซึ่งในเรื่องนี้แม้ศาลแรงงานจะฟังข้อเท็จจริง ศาลแรงงานก็ต้องฟังข้อเท็จจริงอย่างนี้ เนื่องจากไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งข้อเท็จจริงนั้นยุติแล้ว ฉะนั้น จึงน่าจะให้ศาลฎีกามีอำนาจรับฟังข้อเท็จจริงตรงนี้ได้ด้วยตนเอง โดยที่ไม่ต้องย้อนสำนวนไปให้ศาลแรงงานฟังข้อเท็จจริงอีกก็จะทำให้การดำเนินคดีแรงงานนั้นเป็นไปสะดวก รวดเร็ว ประหยัด และเป็นธรรม

4.2.2 ในประเด็นข้อพิพาทนั้นคู่ความไม่ได้รับข้อเท็จจริง

ถ้าในประเด็นข้อพิพาทนั้นคู่ความไม่ได้รับข้อเท็จจริงอย่างเช่นในข้อ 4.2.1 แต่คู่ความนำสืบพยานหลักฐานไว้แล้ว ซึ่งแม้ว่าพยานหลักฐานจะชัดเจนเพียงใดก็ตาม ถ้าหากศาลแรงงานกลางยังไม่ได้วินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงยุติอย่างไรศาลฎีกาก็จะวินิจฉัยไม่ได้เพราะยังถือว่าข้อเท็จจริงยังไม่ยุติ กรณีเช่นนี้ต้องยื่นสำนวนไปตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงาน และวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 มาตรา 56 การยื่นสำนวนไปยังศาลแรงงานกลางนั้น มีผลเสียหายมากทำให้การพิจารณาคดีล่าช้าและเสียค่าใช้จ่ายมาก คู่ความไม่ได้รับความเป็นธรรม โดยเฉพาะลูกจ้างที่รอคดีอยู่อาจได้รับความเดือดร้อนได้รับความเสียหายมากในความเห็นของผู้เขียน กรณีเช่นนี้ไม่ควรมีการยื่นสำนวน เพราะคำพิพากษานั้นได้สืบพยานไว้อย่างชัดเจนแล้ว ศาลฎีกาน่าจะใช้ดุลพินิจในการวินิจฉัยข้อเท็จจริงได้เลย เมื่อศาลฎีการับสำนวนคดีแรงงานที่คู่ความอุทธรณ์ไว้แล้วก็สามารถพิจารณาและมีคำสั่งได้

เนื่องจากคดีแรงงานอุทธรณ์ได้เฉพาะข้อกฎหมาย และกฎหมายกำหนดให้ศาลฎีกาถือข้อเท็จจริงที่ศาลแรงงานวินิจฉัยมา ศาลฎีกาจึงพิจารณาวินิจฉัยเฉพาะข้อกฎหมายเท่านั้น ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการยื่นสำนวน เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3988/2543 การวินิจฉัยว่า โจทก์เป็นลูกจ้างของจำเลยทั้งสามหรือไม่ ต้องพิจารณาข้อเท็จจริงหลายอย่างประกอบกัน เช่น ใครเป็นผู้ตกลงรับโจทก์เข้าทำงาน ในกรณีที่ เป็นนิติบุคคล ต้องพิจารณาว่าผู้ตกลงรับโจทก์เข้าทำงานนั้นเป็นผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลหรือไม่ ผู้มีอำนาจกระทำการแทนนั้นทำในนามนิติบุคคลหรือในฐานะส่วนตัว งานที่ทำนั้นเป็นของใคร การทำงานของโจทก์มีอิสระหรือต้องอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของใคร ใครเป็นผู้จ่ายเงินแก่โจทก์ อะไรบ้าง จำนวนแน่นอนหรือไม่ กำหนดจ่ายเมื่อใด และจ่ายเพื่อตอบแทนการทำงานในเวลาปกติของวันทำงาน หรือเพื่อตอบแทนผลสำเร็จของงาน เมื่อข้อเท็จจริงที่ศาลแรงงานรับฟังมายังไม่พอสำหรับการวินิจฉัยข้อกฎหมายว่า โจทก์เป็นลูกจ้างของจำเลยทั้งสามหรือไม่ ศาลฎีกายื่นสำนวนให้ศาลแรงงานฟังข้อเท็จจริงให้ครบถ้วนเสียก่อน แล้วดำเนินการต่อไปตาม

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงาน และวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 มาตรา 56
วรรคสอง หรือวรรคสาม แล้วแต่กรณี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5294/2542 ข้อเท็จจริงในสำนวนปรากฏเพียงว่า
โจทก์ได้รับเงินเดือน 48,500 บาท ค่ารับรอง - ของขวัญ 5,000 บาท และค่าตอบแทนอื่นๆ
30,000 บาท แต่ไม่ปรากฏว่าจำเลยจ่ายเงินค่ารับรอง - ของขวัญ และเงินค่าตอบแทนอื่นๆ
ให้แก่โจทก์ด้วยเหตุใด เป็นการจ่ายเพื่อตอบแทนการทำงานหรือไม่ จึงไม่อาจวินิจฉัย
อุทธรณ์จำเลยที่ว่า ค่ารับรอง-ค่าของขวัญ และค่าตอบแทนอื่นๆ ดังกล่าวเป็นค่าจ้างหรือไม่
ศาลฎีกาให้ย้อนสำนวนไปให้ศาลแรงงานพิจารณา และวินิจฉัยข้อเท็จจริงดังกล่าวก่อน

4.2.3 ประเด็นข้อพิพาทนั้น คู่ความยังมีได้นำสืบพยานหลักฐาน

ถ้าในประเด็นข้อพิพาทนั้น คู่ความยังมีได้นำสืบพยานหลักฐานเลยอย่างนี้
ศาลฎีกาจะต้องย้อนสำนวนไปให้ศาลแรงงานสืบพยาน และฟังข้อเท็จจริงอย่างเช่น กรณี
ข้อ 4.2.2 ที่ประเด็นข้อพิพาทนั้น คู่ความไม่ได้รับข้อเท็จจริง ถ้าหากศาลแรงงานกลางยัง
มิได้วินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงในประเด็นยุติอย่างไร หรือในประเด็นข้อพิพาทนั้น คู่ความยัง
มิได้นำสืบพยานหลักฐานไว้ ศาลฎีกาก็จะวินิจฉัยไม่ได้ เพราะถือว่าประเด็นข้อพิพาทนั้น
คู่ความยังไม่นำสืบพยานหลักฐาน กรณีอย่างนี้ ศาลฎีกาต้องย้อนสำนวนไปให้ศาลแรงงาน
ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงาน และวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 มาตรา 56
ในกรณีอย่างนี้ ศาลฎีกาต้องย้อนสำนวนไปให้ศาลแรงงานสืบพยานหลักฐาน กล่าวคือ
ศาลฎีกาต้องย้อนสำนวนอย่างเดียว จะสั่งอย่างอื่นไม่ได้เลย

4.3 ศาลแรงงานฟังข้อเท็จจริงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

กระบวนการพิสูจน์ทราบข้อเท็จจริงในทางอรรถคดี เพื่อให้เกิดความถูกต้อง
ตามกฎหมายนั้น ถ้าคู่ความยอมรับข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งต่อกันในศาลแล้ว ก็ถือว่า
ข้อเท็จจริงนั้นฟังเป็นยุติได้ตามคำรับตลอดจนการรับฟังปัญหา ข้อเท็จจริงโดยการ
ดุลพินิจของศาลเอง ซึ่งผู้พิพากษาสามารถใช้ความรู้ ความเห็นของตนเองมารับฟัง

ข้อเท็จจริงบางเรื่องได้ โดยไม่ต้องอาศัยคำรับ ไม่ต้องอาศัยพยานหลักฐานเลย การรับฟังปัญหาข้อเท็จจริงในทางอรรถคดี เป็นการตัดสินปัญหาข้อเท็จจริงกันด้วยพยานหลักฐาน ใช้พยานหลักฐานเป็นเครื่องมือในการชี้บ่ง หรือพิสูจน์ให้เห็นว่าความจริงเป็นอย่างไร แต่ทั้งนี้ข้อเท็จจริงดังกล่าวจะต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่ต้องห้ามรับฟังตามกฎหมาย สิทธิของคู่ความในการนำพยานหลักฐานเข้าพิสูจน์ ข้อเท็จจริงนี้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 85 บัญญัติว่า “คู่ความฝ่ายที่มีหน้าที่ต้องนำสืบข้อเท็จจริง ย่อมมีสิทธิที่จะนำพยานหลักฐานใดๆ มาสืบได้ ภายใต้บังคับแห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่น อันว่าด้วยการรับฟังพยานหลักฐาน และการยื่นพยานหลักฐาน” ดังนั้น ในการพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับศาลแรงงาน ฟังข้อเท็จจริงไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น ต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่ต้องห้ามรับฟัง เพราะข้อเท็จจริงจะรับฟังได้นั้นจะต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ชอบด้วยกฎหมาย หากข้อเท็จจริงที่ศาลรับฟังมาโดยมิชอบด้วยกฎหมายแล้ว ศาลแรงงานจะรับฟังมิได้

4.3.1 ข้อเท็จจริงที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ข้อเท็จจริงซึ่งเกิดจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเจ็ญ หลอกหลวง ข้อเท็จจริงที่เกิดจากการจงใจมีคำมั่นสัญญา ชูเจ็ญ หลอกหลวง เป็นสิ่งที่ทำให้ข้อสงสัยในข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกันนั้นซึ่งเกิดขึ้นโดยมิชอบ กฎหมายจึงห้ามมิให้รับฟัง ถ้าได้มีการอ้างและนำสืบข้อเท็จจริงที่ห้ามรับฟังเข้าสู่สำนวนความนั้น เมื่ออ้างข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลก็ไม่จำเป็นต้องพิจารณา หรือให้นำหนักกับข้อเท็จจริง ถ้าศาลยอมรับข้อเท็จจริงเช่นนี้ไว้ในสำนวน ทั้งได้พิจารณาให้นำหนักประกอบคดีของคู่ความฝ่ายที่อ้างอิงนั้นด้วย ก็เป็นเรื่องที่ศาลจะฟังรับฟังข้อเท็จจริงได้ตามดุลพินิจ ถ้าศาลเห็นว่าไม่ใช่ข้อเท็จจริงที่ห้ามรับฟัง และคู่ความคดีก็ควรที่จะอุทธรณ์ฎีกาต่อไปได้ หลักเกณฑ์ซึ่งทำให้รับฟังข้อเท็จจริงไม่ได้นั้นประกอบด้วยการกระทำ คือ การจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเจ็ญ หลอกหลวง และผลของการกระทำ คือ เป็นเหตุให้เกิดข้อเท็จจริงที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายขึ้นมา

ก. ข้อเท็จจริงที่เกิดจากการจงใจ หมายถึง การชักนำใจให้คล้อยตามกฎหมายไม่ได้จำกัดวิธีการจงใจหรือบุคคลผู้จงใจจึงอาจกล่าวเอากับตัวผู้จงใจโดยตรง

หรือกล่าวต่อบุคคลอื่น เช่น กล่าวจูงใจให้จำเลยซึ่งเป็นคู่ความในคดีไม่ต่อสู้คดีกับโจทก์ ไม่นำพยานหลักฐานมาสืบหักล้างพยานโจทก์ ทำให้จำเลยแพ้คดี

ข. ข้อเท็จจริงที่เกิดจากคำมั่นสัญญา หมายถึง การผูกมัดตนเองว่าจะกระทำการที่เป็นคุณแก่พยาน เพื่อเป็นการตอบแทนต่อการที่พยานจะให้การตามที่ผู้ให้สัญญาต้องการ อาจเป็นสัญญาให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์ในลักษณะอื่นตอบแทน เช่น ถ้าพยานให้การเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่เป็นการเข้าข้างโจทก์หรือจำเลยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายที่ได้รับประโยชน์จากข้อเท็จจริงนั้นจะให้ผลตอบแทน

ค. ข้อเท็จจริงที่เกิดจากการขู่เข็ญ หมายถึง การทำให้ผู้ที่ให้ข้อเท็จจริงอยู่ในภาวะหวาดหวั่น วิตกว่าจะเกิดอันตรายแก่ตน หรือผู้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ให้การตามข้อเท็จจริง ซึ่งอาจกระทำด้วยวาจาหรือพฤติกรรมก็ได้ การขู่เข็ญด้วยวาจาไม่จำเป็นต้องใช้คำรุนแรง หยาบคาย เช่น คำพูดที่ว่า ถ้าท่านไม่บอกท่านจะลำบากและผลร้ายจะเกิดแก่ท่าน ถือเป็นคำขู่ ข้อเท็จจริงที่เกิดจากการขู่เข็ญเช่นนี้ไม่อาจรับฟังข้อเท็จจริงได้

ง. ข้อเท็จจริงที่เกิดจากการหลอกลวง หมายถึง การทำให้หลงผิด เหตุนี้การกระทำใด ๆ ก็ตามซึ่งทำให้พยานเกิดหลงผิด และให้การไปตามข้อที่หลงผิดนั้น อาจกระทำโดยกริยาหรือวาจาหรือปกปิดข้อความจริงที่ควรบอกแก่พยาน เพียงแต่กล่าวกับผู้หนึ่งผู้ใดโดยเจตนาให้ผู้นั้นบอกแก่พยานอีกต่อหนึ่งก็ได้ แต่ต้องกล่าวท้าวความถึงคดีโดยตรง การหลอกลวงอาจจะกล่าวผิดไปจากความจริงบ้างหรือปกปิดความจริงบางอย่างไว้จึงต้องถือว่าข้อความเท็จ หรือปิดบังนั้นถึงขนาดทำให้มีผลแพ้ชนะในคดีก็ต้องถือว่าข้อเท็จจริงนั้นรับฟังไม่ได้ เป็นข้อเท็จจริงที่ได้มาโดยมิชอบ

จ. ข้อเท็จจริงที่ผิดกฎหมาย กล่าวคือ ในกรณีที่เกิดข้อเท็จจริงที่ไม่ตรงต่อความเป็นจริงแล้ว ถ้าศาลแรงงานฟังข้อเท็จจริงที่ผิดกฎหมายนั้นมาวินิจฉัยคดี โดยที่ข้อเท็จจริงนั้นเป็นการปั้นแต่งข้อเท็จจริงขึ้นมาขึ้นนั้น กฎหมายมิได้จำกัดถึงวิธีการซึ่งทำให้เกิดข้อเท็จจริงขึ้นมาหากเป็นกรณีอย่างนี้แล้วศาลแรงงานไปนำเอาข้อเท็จจริงที่ไม่เป็น

ความจริงมารับฟังแล้วเชื่อตามข้อเท็จจริงนั้น เช่น การลักลอบดักฟังโทรศัพท์ที่จำเลยได้ถูกบันทึกเสียงไว้ไม่กี่ครั้งซึ่งอาจมีคนอื่นมาเลียนเสียงจำเลยได้ การที่ศาลนำเทปมารับฟังซึ่งเป็นเทปอัดเสียงของจำเลยมาวินิจฉัย โดยศาลเชื่อว่าโจทก์ได้อัดเทปเสียงของจำเลยไว้ซึ่งความจริงไม่ใช่เสียงของจำเลย อย่างนี้ ศาลแรงงานจะนำข้อเท็จจริงที่เกิดจากการกระทำของโจทก์โดยผิดกฎหมายมารับฟังไม่ได้ หากมีการนำข้อเท็จจริงที่ผิดกฎหมายมารับฟังเป็นการไม่ชอบ

4.3.2 ข้อเท็จจริงนอกจากที่ปรากฏจากพยานหลักฐานในคดี

การรับฟังข้อเท็จจริงในคดีแรงงานจะต้องมีการสืบพยานหรือพิสูจน์ข้อเท็จจริงก่อนที่จะมีการสืบพยานหรือพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น ศาลจะต้องกำหนดประเด็นข้อพิพาทเสียก่อน การกำหนดประเด็นข้อพิพาทเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้คู่ความและศาลสามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี หรือพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้อย่างถูกต้อง รวดรัดและรวดเร็ว ฉะนั้นจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมากที่คู่ความคือ โจทก์ จำเลย และทนายความของคู่ความ ตลอดจนผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีจะต้องรู้ประเด็นข้อพิพาทแห่งคดี ซึ่งจะมีผลให้การพิสูจน์ข้อเท็จจริง หรือการสืบพยานเป็นไปอย่างถูกต้องไม่หลงประเด็น อันเป็นเหตุทำให้เสียเวลา เสียค่าใช้จ่ายมากขึ้น และผู้พิพากษาก็จะได้วินิจฉัยข้อพิพาทได้ตรงกับความเป็นจริงตามความประสงค์ของคู่ความ ซึ่งก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในระบบศาลแรงงาน หากคู่ความสืบพยานที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงนอกจากที่ปรากฏจากพยานหลักฐานในคดี

การรับฟังข้อเท็จจริงของศาลแรงงาน จะต้องเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายไม่ให้คู่ความทั้งสองฝ่ายเอารัดเอาเปรียบกันในการรับฟังข้อเท็จจริง หากมีการเอาเปรียบกัน อาจมีผลทำให้ศาลไม่ยอมรับฟังข้อเท็จจริงนั้น ๆ แม้ข้อเท็จจริงบางข้อมีคุณค่าในการพิสูจน์ความจริงสูงและเป็นข้อเท็จจริงที่น่าเชื่อถือ แต่ถ้านำมาสู่ศาลโดยมิชอบแล้ว ข้อเท็จจริงเหล่านั้นจะรับฟังไม่ได้ ตลอดจนข้อเท็จจริงนอกจากที่ปรากฏจากพยานหลักฐานในคดี ถ้านำมาสู่ศาลโดยมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบวิธีพิจารณาแล้ว นอกจากที่ปรากฏจากพยานหลักฐานในคดีเหล่านั้นก็จะรับฟังไม่ได้ ดังที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา 86 วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ “เมื่อศาลเห็นว่าพยานหลักฐานใดเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังไม่ได้ก็ดี หรือเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังได้ แต่ได้ยื่นฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ให้ศาลปฏิเสธไม่รับพยานหลักฐานนั้นไว้” และมาตรา 87 “ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานใด เว้นแต่ (2) คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานหลักฐานได้แสดงความจำนงที่จะอ้างอิงพยานหลักฐานนั้นดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 88 และ 90 แต่ถ้าศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมจำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานอันสำคัญซึ่งเกี่ยวกับประเด็นข้อสำคัญในคดี โดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของอนุมาตรานี้ ให้ศาลมีอำนาจรับฟังพยานหลักฐานเช่นว่านั้นได้” หากศาลแรงงานฟังข้อเท็จจริงอย่างนี้มาพิจารณาคดี ถือว่าเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่คู่ความสามารถอุทธรณ์ได้ เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1253/2524 ศาลแรงงานวินิจฉัยว่าโจทก์มิได้นำสืบว่าจำเลยเลิกจ้างโจทก์โดยไม่เป็นธรรมอย่างไร โจทก์อุทธรณ์ว่า โจทก์ได้นำสืบแล้ว ดังนี้เป็นการอุทธรณ์ว่าศาลแรงงานวินิจฉัยคดีขัดต่อพยานหลักฐานในสำนวนจึงเป็นอุทธรณ์ข้อกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3355/2542 ที่จำเลยอุทธรณ์ว่าข้อบังคับในการทำงานกำหนดว่าวันหยุดพักผ่อนประจำปีผู้ปฏิบัติงานจะสะสมไม่ได้และผู้ปฏิบัติงานที่ไม่ใช้สิทธิหยุดพักผ่อนประจำปี จำเลยจะถือว่าผู้นั้นสละสิทธิในการหยุดพักผ่อนประจำปี โดยไม่มีสิทธิเรียกร้องใด ๆ จากจำเลย เมื่อเป็นข้อกฎหมายที่มีได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลแรงงาน จึงต้องห้ามอุทธรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 225 วรรคหนึ่ง ซึ่งอนุโลมมาใช้บังคับแก่คดีแรงงานด้วยตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ.2522 มาตรา 31

ศาลแรงงานเห็นว่า พยานจำเลยที่นำสืบมาไม่มีเหตุผลให้รับฟังดีกว่าพยานโจทก์ แล้วฟังข้อเท็จจริงว่าจำเลยให้อำนาจนาย ส. บอกลเลิกจ้างโจทก์ มิใช่โจทก์ละทิ้งหน้าที่ดังจำเลยให้การ โดยศาลแรงงานได้วินิจฉัยข้อเท็จจริงโดยอาศัยคำเบิกความของโจทก์และพยานโจทก์ ประกอบพฤติการณ์ที่ปรากฏในสำนวนทั้งสิ้น กรณีจึงมิใช่ศาลแรงงานหยิบยกข้อเท็จจริงนอกสำนวนมาตัดสินคดี

เมื่อข้อเท็จจริงที่ว่าโจทก์ยินยอมในการเปลี่ยนแปลงสภาพการจ้างหรือไม่ เป็นหน้าที่ของจำเลยที่จะต้องนำสืบให้ปรากฏเพื่อให้จำเลยพ้นความรับผิด แต่จำเลยไม่นำสืบ การที่ศาลแรงงานฟังข้อเท็จจริงว่า จำเลยมิได้รับความยินยอมจากโจทก์ หรือไม่ปรากฏว่าโจทก์ให้ความยินยอม เช่นนี้ จึงมิใช่ศาลแรงงานฟังข้อเท็จจริงที่ไม่ปรากฏในสำนวน ขึ้นมาวินิจฉัย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2132/2542 โจทก์ฟ้องเรียกเงินกองทุนเลี้ยงชีพใน ส่วนของจำเลยที่สะสมไว้ให้แก่โจทก์ จำเลยให้การต่อสู้ว่ากองทุนเลี้ยงชีพที่โจทก์ฟ้อง จำเลยได้จ่ายให้แก่โจทก์ครบถ้วนแล้ว คดีจึงมีประเด็นพิพาทว่า จำเลยได้จ่ายเงินกองทุน เลี้ยงชีพในส่วนของจำเลยให้แก่โจทก์แล้วหรือไม่ การที่ศาลแรงงานวินิจฉัยว่าการกระทำ ผิดของโจทก์เป็นเหตุให้โจทก์ไม่มีสิทธิรับเงินสมทบกองทุนเลี้ยงชีพในส่วนของจำเลย อันเป็นการวินิจฉัยนอกประเด็นตามคำให้การของจำเลย ย่อมเป็นการมิชอบ ศาลฎีกาให้ยก คำพิพากษาศาลแรงงานและให้ศาลแรงงานวินิจฉัยข้อเท็จจริงตามประเด็นดังกล่าวข้างต้น ใหม่

โจทก์ฟ้องเรียกเงินโบนัสจากจำเลยในปี 2540 ส่วนที่ขาดอีกครั้งหนึ่งของ เงินโบนัส คิดเท่าเงินเดือนของโจทก์จำนวน 2.65 เดือน เป็นเงิน 40,582 บาท พร้อม ดอกเบี้ย จำเลยให้การว่า จำเลยเลิกจ้างโจทก์โดยการปลดออกจากงานฐานทุจริตต่อหน้าที่ ซึ่งเป็นการเลิกจ้างที่เป็นธรรมแล้ว โจทก์จึงไม่มีสิทธิเรียกเงินโบนัสจากจำเลย คดีจึงมี ประเด็นข้อพิพาทต้องวินิจฉัยว่า โจทก์ไม่มีสิทธิได้รับเงินโบนัส เนื่องจากโจทก์ถูกปลด ออกจากงานฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือไม่ การที่ศาลแรงงานวินิจฉัยว่า โจทก์ถูกเลิกจ้างเมื่อ วันที่ 24 กรกฎาคม 2540 จึงทำงานไม่ครบปีตามเกณฑ์ที่จำเลยกำหนด โจทก์ไม่มีสิทธิได้ รับเงินโบนัสครั้งปีหลังของปี 2540 จึงเป็นการวินิจฉัยนอกประเด็นตามคำให้การ เป็นการ มิชอบ ศาลแรงงานจำต้องวินิจฉัยข้อเท็จจริงตามประเด็นดังกล่าวข้างต้นใหม่ เช่นเดียวกัน

ตามมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณา คดีแรงงาน พ.ศ.2522 เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่สมบูรณ์ การอ้างและการยื่นบัญชีระบุนุพยาน

ของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งให้กระทำได้ภายในระยะเวลาที่ศาลแรงงานกำหนดตามที่เห็นสมควร แม้คดีนี้จำเลยสืบพยานบุคคลปาก อ. โดยยื่นบัญชีระบุพยานไว้แล้ว ศาลแรงงานได้บันทึกคำให้การของ อ. ที่เบิกความถึงเอกสารหมายเลข 7 ซึ่งศาลแรงงานได้รับเอกสารดังกล่าวที่จำเลยอ้างส่งศาลและหมายเอกสารดังกล่าวไว้แล้วระบุเอกสารให้แยกเก็บโดยจำเลยนำสืบพยานเอกสารดังกล่าวโดยไม่ส่งสำเนาให้โจทก์ก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 7 วันก็ตาม แต่การที่ศาลแรงงานรับเอกสารดังกล่าวไว้และได้วินิจฉัยถึงเอกสารดังกล่าวในคำพิพากษา แสดงว่าศาลแรงงานเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ในอันที่จะให้ได้ความแจ้งชัดในข้อเท็จจริงแห่งคดีจึงรับฟังเอกสาร หมายเลข 7 โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ.2522 มาตรา 45 วรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นบทบัญญัติให้ใช้ในการพิจารณาคดีแรงงานโดยเฉพาะ เช่นนี้ การที่ศาลแรงงานกลางรับฟังข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข 7 จึงไม่ขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 90 วรรคหนึ่ง

จำเลยให้การว่า โจทก์มีหน้าที่ในการประเมินราคาทรัพย์สินของลูกค้าจำเลย โดยโจทก์ได้เรียกและรับเงินจากลูกค้าโดยไม่มีสิทธิ การกระทำของโจทก์เป็นการทุจริตต่อหน้าที่โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ที่โจทก์มีอยู่หาประโยชน์แก่ตนเองหรือผู้อื่น อันเป็นการฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับหรือคำสั่งของจำเลยอย่างร้ายแรง จำเลยมีอำนาจเลิกจ้างโจทก์ได้ ย่อมเห็นได้ว่า จำเลยได้ให้การปฏิเสธคำฟ้องของโจทก์โดยกล่าวอ้างสาเหตุว่า โจทก์กระทำการเรียกและรับเงินจากลูกค้าโดยไม่ชอบ อันเป็นการกระทำที่ทุจริตต่อหน้าที่ เป็นการฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับของจำเลยอย่างร้ายแรง ถือได้ว่าเป็นการให้การปฏิเสธคำฟ้องของโจทก์โดยชัดแจ้งว่าจำเลยมีเหตุที่จะเลิกจ้างโจทก์ได้ มิใช่เป็นการเลิกจ้างที่ไม่เป็นธรรมหรือเป็นการกั้นแกล้งโจทก์ ทั้งไปอ้างสาเหตุแห่งการเลิกจ้างครบถ้วนแล้ว ส่วนการที่โจทก์เรียกเงินจากลูกค้ารายใด โจทก์รับเงินอย่างไร จำนวนก็ร้าย เป็นรายละเอียดที่จำเลยมีสิทธินำสืบพยานได้ในชั้นพิจารณา คำให้การดังกล่าวของจำเลยจึงไม่เป็นคำให้การที่ขัดต่อกฎหมาย

ข้อเท็จจริงที่ผิดกฎหมายหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย อย่างนี้ คู่ความในคดีมีสิทธิที่จะอุทธรณ์ได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับการรับฟังข้อเท็จจริง ว่าถ้าเป็นข้อเท็จจริงที่ผิดกฎหมายจริง เช่น ข้อเท็จจริงนอกสำนวนหรือข้อเท็จจริงที่ผิดกฎหมายแล้ว ศาลแรงงานนำมารับฟังในการพิจารณาคดีอย่างนี้ ก็เป็นปัญหาข้อกฎหมายไม่เป็นปัญหาข้อเท็จจริง ซึ่งข้อเท็จจริงที่ผิดกฎหมายหรือไม่ผิดกฎหมายเป็นปัญหาข้อกฎหมาย คู่ความมีสิทธิอุทธรณ์ได้ แต่ผลของการอุทธรณ์ข้อเท็จจริงถ้าฟังได้ว่าข้อเท็จจริงนั้นผิดกฎหมายจริง ศาลฎีกาก็อาจต้องย้อนสำนวนไปให้ศาลแรงงานฟังข้อเท็จจริงใหม่ แต่ถ้าหากข้อเท็จจริงนั้นไม่นอกสำนวนไม่ผิดกฎหมาย ผลก็คือศาลฎีกาวินิจฉัยไปได้เลยว่าไม่นอกสำนวนไม่ผิดกฎหมายก็พิจารณาไปตามเดิมนั้น ถ้าหากข้อเท็จจริงผิดกฎหมายอย่างนี้เป็นปัญหาข้อกฎหมายอุทธรณ์ได้ ผลออกมาถ้าหากฟังว่าเป็นข้อเท็จจริงที่ผิดกฎหมาย ศาลฎีกาพิพากษาว่าเป็นข้อเท็จจริงที่ผิดกฎหมาย ศาลฎีกาก็ต้องย้อนสำนวนไปให้ศาลแรงงานฟังข้อเท็จจริงใหม่ สืบพยานใหม่ให้ถูกต้อง ถ้าข้อเท็จจริงไม่ผิดกฎหมายก็ต้องถือว่าคำพิพากษาศาลแรงงานถูกต้องแล้ว ข้อเท็จจริงต้องยุติตามคำพิพากษาของศาลแรงงาน

ปัญหาการรับฟังข้อเท็จจริงของศาลในการพิจารณาคดีแรงงานนั้น ภายใต้อกรอบกฎเกณฑ์ทางกฎหมาย ซึ่งมีความชัดเจนในระดับหนึ่ง ตามที่มีบทบัญญัติของกฎหมายให้อำนาจไว้ แต่ก็ยังคงมีช่องว่างในเรื่องของการใช้ดุลพินิจอันเปิดกว้างไว้สำหรับผู้พิพากษาในการใช้ประกอบเป็นเครื่องมือ เพื่อยุติปัญหาซึ่งต้องอาศัยเหตุผลความเหมาะสมต่าง ๆ ตามบทบัญญัติของกฎหมาย ในกรณีที่ศาลแรงงานรับฟังข้อเท็จจริงมาวินิจฉัยว่าเพียงพอแก่การพิจารณาคดีแล้วหรือไม่ ชอบด้วยกฎหมายเพียงใด

ฉะนั้น ปัญหาเรื่องการรับฟังข้อเท็จจริงของศาลในการพิจารณาคดีแรงงาน จึงมิใช่เป็นระบบบรรทัดฐานความประพฤตินี้ที่สมบูรณ์พร้อมทุกอย่าง อันสามารถที่จะใช้กำหนดชี้ขาดสิทธิในการอุทธรณ์ของคนทุกคนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมทุก ๆ กรณี เมื่อพิจารณาในเรื่องการรับฟังข้อเท็จจริงของศาลฎีกาในการพิจารณาคดีแรงงานนี้แล้ว ก็จะทำให้เราเข้าใจเจตนารมณ์อันแท้จริงของการพิจารณาคดีแรงงานว่าภายใต้กรอบของการเลือกรับฟังข้อเท็จจริงนั้นจำต้องสนองตอบความยุติธรรม อันเป็นสิ่งที่คุ้มครองต่อสิทธิ

ของปัจเจกชนในกรณีที่มีข้อพิพาทคดีแรงงานและต้องมีการรับฟังข้อเท็จจริงของศาล การตัดสินใจก็ให้เป็นไปตามดุลพินิจของบุคคลผู้เป็นผู้พิพากษา อาจส่งผลให้มีช่องว่างของความยุติธรรมระหว่างเจตนารมณ์ของกฎหมายในการใช้สิทธิอุทธรณ์กับการบังคับใช้ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง ในปัจจุบันความไม่ชอบด้วยเหตุผลเชิงปฏิบัติของศาลแรงงานในการเลือกรับฟังข้อเท็จจริงเกี่ยวกับศาลแรงงานฟังข้อเท็จจริงอย่างไม่เหมาะสมและไม่เป็นธรรม ข้อเท็จจริงที่ศาลแรงงานรับฟังมาไม่เพียงพอแก่การพิจารณาคดี และศาลแรงงานฟังข้อเท็จจริงไม่ชอบด้วยกฎหมาย เกิดความคลุมเครือไม่แน่นอน ไม่สามารถพิสูจน์ตรวจสอบความถูกต้องได้อย่างโปร่งใส กฎหมายเกี่ยวกับการรับฟังข้อเท็จจริงของศาลฎีกาในการพิจารณาคดีแรงงานจึงควรจะให้สิทธิในการอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงไปยังศาลอุทธรณ์ได้หรืออุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงโดยตรงไปยังศาลฎีกาได้ด้วย เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมอันพึงมีต่อคู่ความและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ศาลยุติธรรม เป็นสถาบันที่ใช้อำนาจตุลาการในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ซึ่งมีบทบาทในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ โดยมีหน้าที่หลักคือ การพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ให้เป็นไปด้วยความยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 272 วรรคหนึ่ง แบ่งศาลยุติธรรมเป็น 3 ชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา เมื่อมีคดีความเกิดขึ้นจะต้องเริ่มคดีที่ศาลชั้นต้นก่อน เมื่อศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาเป็นประการใดแล้วคู่ความฝ่ายที่ไม่พอใจในผลของคำพิพากษานั้น ก็สามารถใช้สิทธิในการอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ได้ และถ้าหากคู่ความยังไม่พอใจในคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์อีก ก็สามารถใช้สิทธิฎีกาไปยังศาลฎีกาได้ เว้นแต่คดีนั้นจะถูกห้ามอุทธรณ์ฎีกาโดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งหรือกฎหมายอื่น ซึ่งในความเป็นจริงแล้วกฎหมายเปิดโอกาสให้คู่ความใช้สิทธิอุทธรณ์ฎีกาได้อย่างกว้างขวางเพราะการอุทธรณ์ฎีกาถือเป็นสิทธิของคู่ความที่จะอุทธรณ์ฎีกาได้เสมอ

การอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายเป็นการแก้ไขความไม่ถูกต้องที่เกิดขึ้นในเนื้อหาของคำพิพากษา ซึ่งการแก้ไขย่อมกระทบกระเทือนถึงความเด็ดขาดแน่นอนของคำพิพากษาแต่ก็ต้องแก้ไข เนื่องจากความไม่ถูกต้องนั้นกระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคล การอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงจึงเป็นการแก้ไขความไม่ถูกต้องในการพิจารณาคดีของศาลชั้นต้น

ศาลแรงงาน เป็นองค์กรไต่ถามคดียุติธรรมหนึ่งซึ่งรัฐจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ.2522 เพื่อทำหน้าที่ในการพิจารณา

พิพากษาคดีเกี่ยวกับทางด้านแรงงาน โดยเฉพาะ การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลแรงงานมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากการดำเนินคดีแพ่งทั่ว ๆ ไป เนื่องจากการแก้ไขปัญหาแรงงานโดยเฉพาะซึ่งมีแนวนโยบายและเจตนารมณ์ในการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินคดีแรงงานไว้อย่างชัดเจนคือ ประหยัด สะดวก รวดเร็ว เสมอภาค และเป็นธรรมเนียมพระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ.2522 จึงกำหนดให้คู่ความที่ไม่พอใจคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลแรงงานต้องอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งไปยังศาลฎีกาโดยตรงและอุทธรณ์ได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น

การอุทธรณ์คดีแรงงานกฎหมายบัญญัติไว้ให้อุทธรณ์ได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายโดยตรงไปยังศาลฎีกา ซึ่งเป็นเรื่องที่ถูกกฎหมายบังคับให้ดำเนินการตามที่กำหนดไว้ คดีแพ่งทั่วไปให้สิทธิอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ได้เมื่อศาลอุทธรณ์พิพากษาแล้ว หาก คู่ความไม่พอใจจึงสามารถฎีกาไปยังศาลฎีกาได้อีกในกรณีของคดีแพ่งทั่วไป และคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ และคดีภาษีอากรนั้น หากมีการทำความเห็นแย้งหรือมีการรับรองของผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีหรืออนุญาตให้อุทธรณ์ก็สามารถอุทธรณ์ได้ ส่วนในคดีแรงงานไม่มีกรณีทำความเห็นแย้ง ไม่มีการรับรองหรืออนุญาตให้อุทธรณ์

จากการศึกษาหลักเกณฑ์ในการอุทธรณ์ฎีกาคดีแพ่ง การอุทธรณ์คดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ การอุทธรณ์คดีภาษีอากร การอุทธรณ์คดีแรงงานพบว่า พระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ.2522 มาตรา 54 ที่กำหนดไว้ว่า การอุทธรณ์คำพิพากษานั้นให้อุทธรณ์ได้ในเฉพาะปัญหาข้อกฎหมายโดย 'ไม่อนุญาตให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ทำให้เกิดความเสียหายแก่คู่ความ' ได้ข้อพิจารณาของศาลแรงงานรับฟังข้อเท็จจริงอย่างไม่เหมาะสมและไม่เป็นธรรม และกรณีที่ศาลแรงงานฟังข้อเท็จจริงไม่ชอบด้วยกฎหมาย กระบวนการพิจารณาของศาลแรงงานไม่ชอบด้วยกฎหมายแต่กลับห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ทำให้ข้อเท็จจริงนั้นยุติลงคู่ความไม่มีโอกาสที่จะอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง หากศาลแรงงานวินิจฉัยคดีผิดพลาดไปก่อให้เกิดผลเสียหายอย่างมากซึ่งเป็นการไม่สมควร เพราะศาลต้องให้ความเป็นธรรมแก่

คู่ความในกรณีที่ศาลแรงงานวินิจฉัยไม่ถูกต้อง ก็ควรที่จะให้มีการอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงต่อศาลสูงได้

ส่วนในกรณี ตามมาตรา 56 วรรคสอง ของพระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลแรงงาน และวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ.2522 ที่ได้กำหนดว่า ในการพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกา ให้ถือตามข้อเท็จจริงที่ศาลแรงงานได้วินิจฉัยมา แต่ถ้าข้อเท็จจริงที่ศาลแรงงานรับฟังมา ยังไม่เพียงพอแก่การวินิจฉัยข้อกฎหมาย ให้ศาลแรงงานฟังข้อเท็จจริงเพิ่มเติมตามที่ศาลฎีกา แจ้งไปแล้วส่งสำนวนคืนศาลฎีกาโดยเร็ว นั้น ก่อให้เกิดปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาคดี กล่าวคือ ศาลฎีกาไม่สามารถรับฟังข้อเท็จจริงเพิ่มเติมได้ซึ่งมีผลเสียหายมากจะต้อง ย้อนสำนวนกลับไปให้ศาลแรงงานรับฟังข้อเท็จจริงใหม่ ซึ่งทำให้การพิจารณาคดีล่าช้า และเสียค่าใช้จ่ายมาก โดยที่คู่ความไม่ได้รับความเป็นธรรมโดยเฉพาะลูกจ้างที่รอคอยอยู่ อาจได้รับความเดือดร้อนและได้รับความเสียหาย ดังนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า หากคู่ความ สืบพยานครบถ้วนแล้วให้ศาลฎีกาฟังข้อเท็จจริงในสำนวนได้เลยไม่ต้องย้อนสำนวนไป ถ้าหากคู่ความยังไม่ได้ฟังข้อเท็จจริงมา ยังไม่มีการสืบพยานหลักฐานไว้ ก็เห็นควรให้ ศาลฎีกาย้อนสำนวนไปให้ศาลแรงงานรับฟังข้อเท็จจริงเพิ่มเติมได้ เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการพิจารณาคดี เพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดของการพิจารณาคดีแรงงาน กฎหมายในปัจจุบันมีลักษณะเปิดกว้างยากที่จะกำหนดขอบเขตของความเหมาะสม การรับฟังข้อเท็จจริงที่เพียงพอในอีกส่วนหนึ่งจึงอาจมองได้ว่าเป็นช่องว่างปล่อยให้คลุมนิจของศาลในการตีความ ตัดสินข้อเท็จจริง จนบางครั้งคลุมนิจของศาลดังกล่าวอาจเป็นการ ก้าวล่วงกลายเป็นตัวเนื้อหาของกฎหมายไปในที่สุดก็ได้ ฉะนั้น จึงอาจมองได้ว่าในทางปฏิบัติ การรับฟังข้อเท็จจริงต่าง ๆ นั้นอาจไม่แน่นอน แปรไปตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ ในการพิจารณาแยกแยะข้อเท็จจริง แรงจูงใจต่าง ๆ ตามสถานการณ์ของการพิจารณาคดี นับตั้งแต่ การรับฟังข้อเท็จจริงไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่เหมาะสม ระบบกฎหมายที่จะมีความชอบธรรมก็ต้องมีความชัดเจนและในขณะเดียวกันก็ต้องเปิดช่องให้มีช่องว่างสำหรับคลุมนิจได้ตามสมควร การรับฟังข้อเท็จจริงต่าง ๆ ของศาลในการพิจารณาคดีเพื่อแก้ไข เยียวยาให้เกิดความยุติธรรม การใช้คลุมนิจจึงต้องมีความพอดีในการรักษาความเป็นธรรม ที่มาของเหตุผลกับข้อเท็จจริงที่นำมาพิจารณารับฟังของศาลแรงงานนั้นเกี่ยวเนื่องกับ

กระบวนการพิจารณา แบ่งแยกไม่ได้ หากกระบวนการรับฟังข้อเท็จจริงไม่ชอบแล้ว เหตุผลข้อเท็จจริงย่อมไม่ตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น

ในปัจจุบัน สิทธิของผู้ได้รับความเสียหายในคดีแรงงาน ไม่ว่าจะสิทธิในการได้รับผลตอบแทน สิทธิในโอกาสต่อรองกับนายจ้าง รวมทั้งสิทธิในการอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงต่อศาลสูง กรณีเกิดปัญหาเรื่องการรับฟังข้อเท็จจริงในศาลแรงงาน ทั้งที่ตามกฎหมายแล้ว ผู้ได้รับความเสียหายควรมีสสิทธิได้รับการปฏิบัติจากรัฐอย่างมีความชอบธรรมเสมอเหมือนกัน แต่ปัญหายูอยู่ที่ว่าในชั้นพิจารณานั้น ในบางกรณีขั้นตอนการนำสืบถึงรายละเอียดในปัญหาข้อเท็จจริงเป็นเรื่องที่ยากที่จะหารายละเอียด หาพยานหลักฐานต่าง ๆ มาสืบเพื่อสนับสนุนข้อเท็จจริงดังกล่าวได้อย่างสมบูรณ์ครบถ้วนเสมอไป เช่นนี้แล้ว จึงควรหาวิธีการที่สามารถเยียวยาความเสียหายมารองรับช่องว่างที่เกิดจากข้อบกพร่องจากการพิจารณาปัญหาข้อเท็จจริงของศาลแรงงานนั้นด้วย การพิจารณารับฟังปัญหาข้อเท็จจริงใด ต้องเป็นไปบนพื้นฐานของการวินิจฉัยคดีด้วยความเป็นธรรม แต่ถ้าศาลแรงงานฟังข้อเท็จจริงอย่างไม่เหมาะสมและไม่เป็นธรรมตามบทบัญญัติของกฎหมายการตัดสินคดี ในความเป็นจริงนั้นมีประเด็นที่เกี่ยวข้องมากมาย ศาลอาจมิได้ตัดสินโดยอาศัยหลักกฎหมายอย่างเดียวเพราะมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง ไม่ว่าจะเป็นความไม่แน่นอนในการเลือกรับฟังข้อเท็จจริงของศาลแรงงาน ความลำเอียงของผู้พิพากษาในศาลแรงงาน โดยเหตุผลทางกฎหมายไม่มีหลักความจริงรองรับ จึงควรมีวิธีการให้ศาลสูงมีส่วนในการสืบพยานด้วย โดยเปิดโอกาสให้มีสิทธิอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้ ในกรณีที่มีการรับฟังข้อเท็จจริงอย่างไม่เหมาะสมและไม่เป็นธรรม การรับฟังข้อเท็จจริงอย่างไม่เพียงพอ การรับฟังข้อเท็จจริงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

การแก้ไขปัญหากการรับฟังข้อเท็จจริงของศาลที่ใช้ดุลพินิจผิดพลาดนั้นเป็นสิ่งที่ยอมรับกันในข้อเท็จจริงว่าศาลอาจตัดสินผิดพลาดได้ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากหลายสาเหตุ ในบางกรณี ความยุติธรรมทางกฎหมายกับความยุติธรรมที่แท้จริงยังไม่ค่อยจะตรงกันเสมอไปเพราะการพิจารณารับฟังข้อเท็จจริง พยานหลักฐานนั้นศาลได้ใช้ข้อเท็จจริงในท้องถื่นเท่านั้น จึงทำให้ศาลใช้ดุลพินิจรับฟังข้อเท็จจริงผิดพลาดได้ ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นจะ

ต้องมีการแก้ไข โดยเปิดโอกาสให้คู่ความสามารถอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงต่อศาลสูงได้ ในบางกรณี เพื่อเป็นการแก้ไขความทุกข์เวทนาของบุคคลผู้ได้รับความเสียหายและสร้าง ศรัทธาความยุติธรรมให้แก่ประชาชน ว่าในการรับฟังข้อเท็จจริงของศาลแรงงานยังมีความ ชอบธรรมเพราะมิฉะนั้นแล้วก็จะเท่ากับยอมรับให้ความผิดพลาดนั้นยังคงอยู่ต่อไปโดยไม่มี การแก้ไข จะทำให้บุคคลผู้ได้รับความเสียหายและประชาชนเสื่อมศรัทธาต่อระบบการรับ ฟังข้อเท็จจริงของศาลแรงงานไปโดยปริยาย ซึ่งในต่างประเทศนั้น การอุทธรณ์ของ ศาลแรงงานสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน อนุญาตให้ยื่นอุทธรณ์ต่อศาลแรงงานมลรัฐได้ทั้ง ปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายเพื่อประโยชน์และความยุติธรรมต่อคู่ความ ใน การที่จะนำเสนอข้อเท็จจริงหรือหลักฐานใหม่เข้าสู่การพิจารณาของศาลอุทธรณ์ หลักการ นี้จะนำมาใช้กับศาลแรงงานของไทย ในส่วนศาลแรงงานของประเทศอิสราเอล ซึ่งมี อำนาจในการพิจารณาคดีทั้งในส่วนแพ่งและส่วนอาญา มีหลักการในเรื่องให้คู่ความ อุทธรณ์ต่อศาลแรงงานแห่งชาติได้

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ปัญหาการรับฟังข้อเท็จจริงของศาลแรงงานในการพิจารณาคดีแรงงานและการห้ามอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริง ดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ก่อให้เกิดปัญหา ในการพิจารณาคดีของศาลฎีกา ในการพิจารณาคดีแรงงานเป็นอย่างมาก ซึ่งนับเป็นปัญหา สำคัญที่ทำให้ศาลฎีกาปฏิบัติงานไม่ได้ผล และไม่สมกับเจตนารมณ์ของการจัดตั้ง ศาลแรงงานที่อำนวยความสะดวกให้แก่คู่ความด้วยความเป็นธรรม จึงควรริบหาแนวทาง แก้ไขซึ่งอาจจะนำวิธีการดำเนินการในเรื่องการอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงของศาลแรงงาน ในต่างประเทศที่เห็นว่าเหมาะสมกับประเทศไทย เช่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ประเทศอิสราเอล และสาธารณรัฐสิงคโปร์ มาพิจารณาเพื่อปรับปรุง แก้ไขหรือเพิ่มเติม พระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลแรงงานและวิธีการพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ.2522 เพื่อให้ ศาลแรงงานและศาลฎีกาของไทยสามารถที่จะปฏิบัติงานได้บรรลุสมกับเจตนารมณ์ของ การจัดตั้งศาลแรงงานอย่างแท้จริง

ฉะนั้น ผู้เขียนจึงใคร่ขอเสนอแนะดังนี้

5.2 ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากปัญหาข้อเท็จจริงเป็นปัญหาสำคัญของคดีแรงงาน การที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงาน และวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ.2522 ห้ามอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงก็เพื่อมิวัตุประสงค์ให้คดีแรงงาน เสร็จสิ้นไปโดยรวดเร็วแต่ถ้าในการพิจารณาคดีแรงงานของศาลแรงงานนั้นพิจารณาด้วยความรวดเร็วแล้วก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมก็สมควรต้องมีการแก้ไขให้เกิดความเป็นธรรมยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากศาลแรงงานเป็นเพียงศาลชั้นต้นซึ่งองค์คณะยังประกอบไปด้วย ผู้พิพากษาของศาลยุติธรรม และผู้พิพากษาสมทบฝ่ายนายจ้างและลูกจ้าง สำหรับผู้พิพากษาสมทบยังมีข้อบกพร่องในการรับฟังข้อเท็จจริงเป็นอย่างมาก ฉะนั้น โอกาสที่ศาลแรงงานจะรับฟังข้อเท็จจริงผิดพลาด ไม่เหมาะสมจึงเป็นไปได้มากและข้อเท็จจริงดังกล่าวก็ต้องยุติลงโดยไม่สามารถที่จะเยียวยาแก้ไขได้

การที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงาน และวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 มาตรา 54 วรรคหนึ่ง ห้ามอุทธรณ์ข้อเท็จจริง ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายแก่คู่ความ และการพิจารณาคดีของศาลก็ไม่สามารถที่จะเยียวยา ความยุติธรรมให้สมความมุ่งหมายของการจัดตั้งศาลแรงงานได้ แต่อย่างไรก็ดีความมุ่งหมายอีกประการหนึ่งของการจัดตั้งศาลแรงงานก็เพื่อที่จะให้คดีแรงงานเสร็จสิ้นไปอย่างรวดเร็ว ฉะนั้น ในการแก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าว จึงควรให้มีการอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงในคดีแรงงานได้บ้างภายใต้กรอบข้อบังคับที่เคร่งครัด โดยข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. การอนุญาตให้อุทธรณ์ข้อเท็จจริง

1) ควรให้มีการรับรอง ให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้ ทั้งนี้โดยให้อยู่ในดุลพินิจของอธิบดีผู้พิพากษาศาลแรงงานกลางโดยเฉพาะ กล่าวคือหากอธิบดีผู้พิพากษาศาลแรงงานกลางเห็นว่า ปัญหาข้อเท็จจริงที่คู่ความอุทธรณ์นั้นเป็นปัญหาสำคัญอันควรได้รับการวินิจฉัยโดยศาลฎีกาอีกครั้งหนึ่งก็ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลแรงงานกลางเป็นผู้อนุญาตให้อุทธรณ์ได้คู่ความที่อุทธรณ์ให้ได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียม

2) คดีแรงงานที่ผู้พิพากษา ซึ่งเป็นองค์คณะในการพิจารณาคดีคนใดคนหนึ่ง ทำความเห็นแย้งไว้ก็ให้สามารถที่จะอุทธรณ์ ในข้อเท็จจริงนั้นได้

3) ควรกำหนดคดีที่มีทุนทรัพย์สูง ๆ ที่พิพาทกันเกินกว่า 200,000 บาทขึ้นไป ให้คู่ความสามารถอุทธรณ์ข้อเท็จจริงได้ แต่ต้องเสียค่าฤชาธรรมเนียมตามปกติเหมือนคดีแพ่งทั่วไป เพราะให้คู่ความ ได้มีโอกาสยับยั้งชั่งใจว่าฝ่ายคนมีทางที่จะชนะคดีได้ ซึ่งผู้อุทธรณ์จะต้องวิเคราะห์แล้วว่าฝ่ายคนไม่ได้รับความเป็นธรรมจริง ๆ และไม่ได้เป็นการประวิงคดีอันจะทำให้คดีล่าช้า

4) ควรให้ผู้อุทธรณ์ดุลพินิจในการกำหนดค่าเสียหายจากมูลละเมิด ตามมาตรา 8 (5) การเลิกจ้างไม่เป็นธรรม ตามมาตรา 49 และการเลิกจ้างจากการกระทำอันไม่เป็นธรรม ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มาตรา 121, มาตรา 123 เพราะคดีอย่างนี้บางครั้งศาลแรงงานกลางอาจจะใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าเสียหายน้อยเกินไป หรือมากเกินไป ซึ่งไม่น่าจะเหมาะสมกับความเสียหายที่แท้จริง ฉะนั้น การอนุญาตให้ผู้อุทธรณ์ดังกล่าว จึงเป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากความไม่เป็นธรรมในการกำหนดค่าเสียหาย

5) ในกรณีที่ศาลแรงงานกลางมีคำสั่งให้งดสืบพยาน หรือตัดพยานของ คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอย่างรวบรัด และคำสั่งของศาลแรงงานดังกล่าว เป็นดุลพินิจในการพิจารณาคดี ซึ่งถือว่าเป็นข้อเท็จจริง ต้องห้ามอุทธรณ์ ฉะนั้น ถ้าหากคำสั่งของศาลแรงงานกลางให้งดสืบพยานหรือตัดพยานดังกล่าว อาจก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่คู่ความได้ จึงควรอนุญาตให้มีการอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวได้

2. ในกรณีที่คู่ความอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมายตามพระราชบัญญัติจัดตั้งและวิธีพิจารณาคดีแรงงานมาตรา 56 นั้น หากข้อเท็จจริงที่ศาลแรงงานกลางรับฟังมายังไม่เพียงพอแก่การวินิจฉัยคดี ควรให้ศาลฎีการับฟังข้อเท็จจริง หรือวินิจฉัยข้อเท็จจริงได้โดยไม่ต้องย้อนสำนวนไปให้ศาลแรงงานรับฟังข้อเท็จจริงใหม่หรือรับฟังข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ทั้งนี้ เพื่อมิให้เกิดปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาคดีและเสียค่าใช้จ่ายในการย้อนสำนวนกรณีดังต่อไปนี้

1) คดีที่ข้อเท็จจริงยุติแล้วไม่ว่าตามคำฟ้อง คำให้การ คำแถลงรับของคู่ความ คู่ความรับในรายงานกระบวนการพิจารณาแล้ว แต่ศาลชั้นต้นมิได้ยกขึ้นมารับฟังไว้ในคำพิพากษา ก็ให้ศาลฎีการับฟังข้อเท็จจริงดังกล่าวได้ ทั้งนี้โดยจะต้องมีการแก้ไขกฎหมายระบุให้ชัดเจน เพื่อมิให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ

2) ถ้าหากว่าในกรณีที่ศาลฎีกาเห็นว่าศาลแรงงานกลางยังรับฟังข้อเท็จจริงไม่ครบถ้วนหรือไม่เพียงพอแก่การวินิจฉัยข้อกฎหมาย แต่ถ้าหากคู่ความนำสืบพยานหลักฐานไว้ครบถ้วนแล้วไม่จำเป็นต้องให้คู่ความสืบพยานหลักฐานใดเพิ่มเติมอีก ควรจะให้ศาลฎีกาวินิจฉัยพยานหลักฐานดังกล่าว แล้วรับฟังข้อเท็จจริงเพิ่มเติมได้ โดยให้ถือว่าเป็นข้อยกเว้น ว่าในกรณีดังกล่าวไม่ต้องวินิจฉัยโดยองค์คณะผู้พิพากษาที่เป็นไตรภาคี อย่างเช่น ในศาลแรงงาน

3) ในกรณีที่ศาลฎีกาเห็นว่าศาลแรงงานรับฟังข้อเท็จจริงโดยผิดกฎหมาย และคู่ความนำสืบพยานหลักฐานไว้ครบถ้วนแล้วก็ควรให้ศาลฎีการับฟังข้อเท็จจริงใหม่ได้ โดยมีต้องยื่นสำนวนไปให้ศาลแรงงานรับฟังข้อเท็จจริงใหม่อีก เพื่อเป็นการขจัดความล่าช้าในการพิจารณาคดีและทำให้คู่ความไม่เสียค่าใช้จ่ายในการรอคดี อันจะเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่คู่ความสมดังเจตนารมณ์ของการพิจารณาคดีแรงงาน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กมลชัย รัตนสกาวงศ์. **พื้นฐานความรู้ทั่วไปหลักกฎหมายปกครองเยอรมัน.**
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2537.
- เกษมสันต์ วัฒวรรณ. **การดำเนินคดีในศาลแรงงาน.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
นิติบรรณาการ, 2537.
- เจ็มชัย ชุตินวงศ์. **คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
นิติบรรณาการ, 2529.
- เจ็มชัย ชุตินวงศ์. **เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายวิธีสบัญญัติ 2. มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมมาธิราช.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,
2530.
- จักรพงษ์ เล็กสกุลไชย. **คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาคทั่วไป และ
ภาคอุทธรณ์ฎีกา.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2538.
- ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม. **ไพบูลย์ เศรษฐ์ไกรกุล, ปริญญา ดีผดุง. คู่มือการดำเนินคดีภาษี
อากร.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อริยะ บ็อคสโตร์, 2529.
- ธีระ ศรีธรรมรักษ์. **กฎหมายเกี่ยวกับแรงงาน.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2536.
- ปัญญา สุทธิบดี. **กฎหมายลักษณะพยาน.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, 2543.

- พลประสิทธิ์ ฤทธิรักษา. **ไปศาลภาษีอากรให้สนุก.** กรุงเทพมหานคร : บริษัทศรีสมบัติ
การพิมพ์ จำกัด, 2529.
- พิพัฒน์ จักรางกูร. **หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง.** กรุงเทพมหานคร : จีรรัชการ
พิมพ์, 2538.
- ไพฑูถ์ เศรษฐ์ไกรกุล. **เงื่อนไขการนำคดีขึ้นสู่ศาลภาษีอากร.** กรุงเทพมหานคร : บริษัท
ศรีสมบัติการพิมพ์ จำกัด, 2529.
- ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล. **ศาลแรงงานปัญหาการจัดตั้งศาลแรงงาน.** กรุงเทพมหานคร :
เจริญวิทย์ การพิมพ์, 2522.
- รท. พัฒนะ ไชยเศรษฐ์. **คู่มือกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน.** กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2534.
- รุ่งโรจน์ รื่นเรืองวงศ์. **ไปศาลแรงงานให้สนุก.** กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์
วิญญูชน จำกัด, 2535.
- รุ่งโรจน์ รื่นเรืองวงศ์. **วิเคราะห์แรงงาน เล่ม 3 การพิจารณาคดีแรงงาน.** กรุงเทพมหานคร
: บริษัทสำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2537.
- วัฒนา ชิตวารี. **กระบวนการยุติธรรม และระบบศาลไทย.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2516.
- สถิต เล็งไธสง. **ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ.** กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2540.
- สมพร พรหมหิตาธร. **คู่มือการดำเนินคดีแรงงาน.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
นิติธรรม, 2536.
- สุพร อิศรเสนา. **การเขียนฟ้องอุทธรณ์ฎีกา.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติ
บรรณาการ, 2537.

อุดม เพ็องฟุ้ง. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 3 อุทธรณ์และฎีกา.

กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2541.

วารสาร

กมลชัย รัตนสกววงศ์. “โครงสร้าง และเขตอำนาจศาลแรงงานประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน.” วารสารศาลแรงงาน. 9. มกราคม-มีนาคม 2533.

ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล. “ระบบศาลแรงงานในต่างประเทศ.” ในศาลแรงงานปัญหาการจัดตั้งศาลแรงงาน. รวบรวมและจัดพิมพ์โดยโครงการเผยแพร่วิชานิติศาสตรมหาวิทาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์. 2522.

สมโชค สุขารมณ. “ศาลแรงงานในประเทศอิสราเอล.” ดุลพาห. 2, 8. กันยายน-ตุลาคม 2524.

วิทยานิพนธ์

คงศักดิ์ บุรณกุล. “การแรงงานสัมพันธ์ในประเทศไทย : กรณีศึกษา ศาลแรงงาน” วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร, 2537.

ธีรพงศ์ จิระภาค. “การยุติข้อพิพาทแรงงานโดยศาลแรงงาน” วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร, 2525.

ลาวัลย์ หอนพรัตน์. “องค์ประกอบและอำนาจองค์คณะผู้พิพากษาในศาลแรงงาน” วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร, 2525.

กฎหมาย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ประมวลรัษฎากร พ.ศ. 2542

พระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณา

คดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2539

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร พ.ศ. 2528

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

ภาษาอังกฤษ

Books

Black's Law Dictionary. 4th ed. St Paul, Minn : West Publishing Co., 1951.

Dirk Neuman. "In European Labour Courts: Industrial Action and Procedural Aspect".

In **Werner Blenk** ed. International Labour Organization, 1993.

Kenneth Culp Davis. **Discretionary Justice**. 2nd ed. Louisiana: Edwards Bros, Ins.,

1969

Republic of Singapore (Ed. of 1940) Chapter 124, Section 59, Industrial Relations Act.

Tan Boon Ching. "Industrial Arbitration Court" In **Industrial Court in English Speaking Development Countries in Alan Gladstone.** edited by International Institute for Labour Studies Geneva 1976.

Tan Boon Ching. **Industrial Relation and Development in Singapore.** Bangkok. Ilo 1979.

Ziam. Medjati, J.E. Trice and A.A. Daswood. **English and Continent Systems of Administrative Law.** Amsterdam - New York Oxford: North Holland Publishing Co., 1987.

Laws

ArbGG - Das Arbeitsgerichtsgesetz Vom.3.9.1953 กฎหมายว่าด้วยศาลแรงงานเยอรมัน

DriG - Deutsches Richtergesetz กฎหมายว่าด้วยผู้พิพากษาเยอรมัน

GVG - Das Gerichtsverfassungsgesetz พระธรรมนูญศาลยุติธรรมเยอรมัน

Labour Court Law. Law of the State of Isreal 1969.

ZPO - Zivilprozessordnung Vom. 30.1.1877 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเยอรมัน

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - นามสกุล

นายธีรศักดิ์ แก้ววงศ์วัฒนา

วัน เดือน ปี เกิด

8 ธันวาคม พ.ศ. 2512

วุฒิการศึกษา

สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี นิติศาสตร์บัณฑิต
จากมหาวิทยาลัยกรุงเทพ เมื่อปีการศึกษา 2535
ได้รับวุฒิกการศึกษา นิติศาสตร์บัณฑิตย์ (น.บ.)

